ଯୋଜନା

ଏକବିଂଶ ବର୍ଷ : ନବମ ସଂଖ୍ୟା : ଜୁନ୍ ୨୦୧୪

ଏ ସଂଖ୍ୟାରେ

୨	ସଂପାଦକୀୟ	
୩	ଭାରତୀୟ କୃଷିରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପୁଂଜିନିବେଶ	ଅଶୋକ ଗୁଲାଟି ଓ ସୁରଭି ଜୈନ
୬	ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର, କୃଷି ଓ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ	ଜେ.ପି. ସିଂହ
୧୧	ଭାରତୀୟ କୃଷି: ନୀତି ଓ ସଫଳତାର ଏକ ସମୀକ୍ଷା	ସି.ଏସ.ସି.ଶେଖର
୧୬	ଭାରତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତା ନିର୍ମାଣ	ଅଜୟ ଶାହା
୨୨	ବଳାତ୍କାର ଆଇନରେ ସଂସ୍କାର ସଂପର୍କରେ ବୁଝିବା	ପ୍ରତୀକ୍ଷା ବକ୍ସି
୨୫	୧୯୯୦ ଦଶକ ମଧ୍ୟଭାଗ ପରଠାରୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ସମୀକ୍ଷା	ରମେଶ ଚାନ୍ଦ
୩୦	ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳ ଓ ଭାରତ	ଇଂ. ମାୟାଧର ସ୍ୱାଇଁ
୩୨	ଦୋଛକିରେ ଭାରତୀୟ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର	ଡକ୍ଟର କମଳ କୁମାର ପାଣି
୩୬	ଓଡିଶାରେ କୃଷି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସମ୍ବଳର ସ୍ଥିତି ଓ ସେଗୁଡିକର ସମସ୍ୟା	ବିଶ୍ୱରଂଜନ ନାୟକ ଓ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ସାମନ୍ତ
୪୦	ଶୁଷ୍କା ଳ କୃଷିରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନାର ଗୁରୁତ୍ୱ	ଡକ୍ଟର ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରସାଦ ବେହେରା ଓ ଡକ୍ଟର ବଳରାମ ପାଣିଗ୍ରାହୀ
୪୩	ମୃ ିକା କ୍ଷୟର କାରଣ ଓ ସଂରକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା	ଡକ୍ଟର ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଆଶିଷ କୁମାର ଦାଶ
୪୬	ଶୋଧଯାତ୍ରା	
୪୮	ସଫଳ କାହାଣୀ	ବାବା ମାୟାରାମ
୫୦	ପୃଥିବୀର ଜଳବାୟୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କେନ୍ଦ୍ର ଆ ର୍କଟିକା	ଡକ୍ଟର ବିଷ୍ଣୁଚରଣ ଦାସ

ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ	: ରାଜେଶ କୁମାର ଝା
ଉପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ	: ବସନ୍ତ କୁମାର ମାଝୀ
ଯୁଗ୍ମ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଉତ୍ପାଦନ)	: ଭି. କେ. ମିନା
ପ୍ରଚ୍ଛଦ ପଟ ଶିଳ୍ପୀ	: ଜି.ପି. ଧୋପେ

"ଯୋଜନା" ହେଉଛି ପରିକଳ୍ପନା ଓ ଉନ୍ନୟନର ମାସିକ ମୁଖପତ୍ର । ସୂଚନା ଓ ପ୍ରସାରଣ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ପରିସର କେବଳ ସରକାରୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପ୍ରକାଶନରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ । "ଯୋଜନା" ଅସମିୟା, ବଙ୍ଗଳା, ଇଂରାଜୀ, ଗୁଜରାଟୀ, ହିନ୍ଦୀ, କନ୍ନଡ଼, ମଲୟାଲମ, ମରାଠୀ, ଓଡ଼ିଆ, ପଞ୍ଜାବୀ, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ ଓ ଉର୍ଦ୍ଦୁରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ।

ସଂପାଦକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ:

Editor
YOJANA (ODIA)
East Block - 4, Level - 7
R.K. Puram, New Delhi -110066
Phone & Fax : 011-2617 6722
Website : www.publicationsdivision.nic.in
E-mail : yojanaoriya@rediffmail.com
Subscription & Business Queries :
pdjucir@yahoo.co.in
Ph. : 011-26100207

ଯୋଜନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ବ୍ୟକ୍ତ ବିଚାର ଲେଖକଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଅଟେ । ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ଲେଖକ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସେହି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ, ବିଭାଗ ତଥା ସଙ୍ଗଠନ ଗୁଡିକ ସହ ସଂବନ୍ଧ ବା ତାଙ୍କର ବି ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ରହିଛି । ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଜ୍ଞାପନଗୁଡିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ ପାଇଁ ଯୋଜନା ଉତ୍ତରଦାୟୀ ନୁହେଁ ।

ସଂପାଦକୀୟ

ଶ୍ରମିକ, କୃଷକ ଓ ମାଲିକ

ଭାରତର କୃଷିଭିତ୍ତିକ କ୍ଷେତ୍ର ହେଉଛି ଅନେକ ସ୍ତରରେ ସଂଗ୍ରାମର ଏକ ଦୃଶ୍ୟପଟ୍ଟ । ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ଯେ, ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶରେ କୃଷିର ଭୂମିକା ସଂକ୍ରାନ୍ତ ବିତର୍କ ତଥା ଶିଳ୍ପ ଓ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ଆପେକ୍ଷିକ ଗୁରୁତ୍ୱ, କୃଷିର ବିକାଶ ସକାଶେ ଆର୍ଥିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି, କୃଷି ସମ୍ପର୍କିତ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ଶୈକ୍ଷିକ ଜଗତରେ ଅନେକ ଆଲୋଚନାର ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଥାଏ । ସେହି ସମୟରେ ବାସ୍ତବ ସମସ୍ୟା ଯଥା: ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷାର ମୌଳିକ ସୁବିଧା ସମୂହର ଅଭାବ ଏବଂ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ଆପେକ୍ଷିକ ସମସ୍ୟା, କୃଷିଭିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ସହରକୁ ପଳାୟନ ଆଦି ପ୍ରସଙ୍ଗ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ଓ ଯୋଜନାକରାଙ୍କ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ, ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଦେଶରେ ଜନଗଣଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ହେଉଛି ଏକ ଜଟିଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଥିବା ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ନିଯୁକ୍ତି କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ୨୦୧୧ ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ୭୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଜୀବନ ଓ ଜୀବିକା । ଯୋଗାଇ ଥାଏ । ତେବେ ଯେଉଁ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ ତାହା ହେଲା ୧୯୫୦-୫୧ରେ ଜିଡିପିରେ କୃଷିର ଅଂଶ ୫୧. ୯ପ୍ରତିଶତ ଥିବା ବେଳେ ୨୦୧୨-୧୩ରେ ଏହା ହ୍ରାସ ପାଇ ୧୩.୭ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଛି ଯେ, ଆୟ ଓ ନିଯୁକ୍ତିରେ ଅସମାନତା ଯୋଗୁ ଏହା ଘଟିଛି ଯାହାକି କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଓ ଅଣକୃଷିଭିତ୍ତିକ କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଓ ସହରାଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ଆୟର ଅସମାନ ବଣ୍ଟନର ଏକ ପ୍ରତିଫଳନ । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଶକ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ଗଭୀର ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ସକାଶେ ଏହି ଧାରାର ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଅବଲୋକନ କରିବା ଏବଂ ନୀତିଗତ ପଥ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ସକାଶେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ଧାରା ଜରୁରୀ ।

ବାସ୍ତବରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ ସକାଶେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କୌଶଳ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ, କାରଣ କୃଷିଜନିତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କୃଷି ବାହାରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତୁଳନାରେ ଏହା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇଗୁଣ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । କିନ୍ତୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ରେକର୍ଡ ସକାଶେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ଅଧିକ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ଯେ, ୧୯୫୧-୫୨ରୁ ୧୯୬୫-୬୬ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତର କୃଷିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ୨.୧୫ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୨୦୦୫-୦୬ରୁ ୨୦୧୧-୧୨ କାଳରେ ଏହି ହାର ୩.୮ ୯ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥିଲା । ତଥାପି ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥନୀତିର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ତୁଳନାରେ ତାଳ ଦେଇ ଗତି କରିବା ପାଇଁ ଏହା ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିଲାନାହିଁ । କୃଷିଭିତ୍ତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ମାନ୍ଦାବସ୍ଥାର ପ୍ରମୁଖ କାରଣ ହେଲା ସରକାରୀ ନିବେଶ (ଅଣସବସିଡି)ରେ ବ୍ୟାପକ ହ୍ରାସ ଏବଂ କୃଷି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆ ନଯିବାରୁ ଶସ୍ୟର ଲାଭ ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା । କୃଷିରେ ସରକାରୀ ନିବେଶ ହ୍ରାସ ପାଇବା ଯୋଗୁ କୃଷିରେ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ସବସିଡିର ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ତେବେ ୯ମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ପରଠାରୁ ଏହି ଧାରା କିଛି ପରିମାଣରେ ବିପରୀତ ଗତିରେ ଅବଧାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ୧୦ମ ଯୋଜନା କାଳରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋଟ ପୁଞ୍ଜି ସୃଷ୍ଟି ପରିମାଣ ୧୩.୯ ପ୍ରତିଶତରୁ ୧୧ଶ ଯୋଜନା କାଳରେ ଏହା ୧୯ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । ଏହି ସମୟରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ସଫଳତାକୁ ଏହା ପରିପ୍ରକାଶ କଲା ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବା ସହ ଏକ ଉଜ୍ଜଳ ଓ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଧାରଣାଶୀଳ ରଖିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଆହ୍ୱାନ କୃଷି ପ୍ରସଙ୍ଗ ସହ ଏକ ଗଭୀର ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟତା ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛି । କୃଷି ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଅନେକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ରହିଛି ଯାହା ଉପରେ ବିତର୍କ ଏବେ ବି ଜାରି ରହିଛି । କର୍ପୋରେଟ ଫାର୍ମିଂ ବା 'ଚାଷୀକୁ ଜମି' ମଡେଲ ଦିଗରେ ଭାରତୀୟ କୃଷିର ଭବିଷ୍ୟତ ଅବଧାରିତ କି ନୁହେଁ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇନାହିଁ । ସେହିପରି ଜମି ମାଲିକାନାର ବିଭାଜନ କୃଷିରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ସଂଘାତର ପରିପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ କିନ୍ତୁ କୃଷିଜନିତ ସମ୍ପର୍କ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାର ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାଏ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ସାମାଜିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ବାସ୍ତବତା ସହ କୃଷିର ମୌଳିକ ସମ୍ପର୍କର ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଆଜି ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଭାଗରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ବିବାଦ ଓ ସାମାଜିକ ଅସ୍ଥିରତା ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶଦ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । କୃଷିଭିତ୍ତିକ କ୍ଷେତ୍ରର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିଚାରଧାରା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ଯେ, ଗ୍ରାମୀଣ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଶ୍ରମିକ, କୃଷକ ଓ ମାଲିକ ଭାବେ ଡାନିଏଲ ଥୋନର୍ ଯେଭଳି ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କରିଥିଲେ ତାହାର ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଦିଗ ହୁଏତ ଦିଗହରା ହୋଇଛି କିନ୍ତୁ ଯଦି ଏକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ହୃଦବୋଧ କରିବା ତେବେ ଏହାର ଯୌକ୍ତିକତା ବଳବତ୍ତର ରହିବ ।

ଭାରତୀୟ କୃଷିରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପୁଁଜିନିବେଶ

• *ଅଶୋକ ଗୁଲାଟି ଓ ସୁରଭି ଜୈନ*

ବ ର୍ମାନ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ସବସିଡି ସ୍ତର ରହିଛି ତାହା ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ଭାର ଅଧିକ କରୁଛି । ଉଚ୍ଚତର କୃଷି ଉପାଦାନ ସବସିଡି ଯୋଗୁଁ ସମ୍ବଳ ଆବ ନ ସୁଦକ୍ଷ ଭାବରେ ହେଉନାହିଁ । କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ମୁଖ୍ୟତଃ ଗ୍ରାମା ଲ ଭି ିଭୂମି ସଂରଚନାରେ ପୁଁଜି ନିବେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।

କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ହେଉଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଗବେଷଣାରୁ ଏହା ଜଣାଯାଇଛି ଯେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଅଣ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତୁଳନାରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ଦୁଇଗୁଣ ଅଧିକ ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ଭାରତୀୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ବାସ୍ତବିକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ସଂପନ୍ନତା ସେତେବେଳେ ସତ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ ହେବ ଯେତେବେଳେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ଅତୀତ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ତରାନ୍ୱିତ ହେବ । ବିଭିନ୍ନ ଜାତି, ଶ୍ରେଣୀ, ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଓ ରିହାତି ଆଦି ଦେଇ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ସଂପନ୍ନତା ହାସଲ ମଡେଲ ତୁଳନାରେ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମଡେଲ ହେଉଛି ଅତି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ କେଉଁ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ହାସଲ ସଂଭବପର ଯଦ୍ୱାରା ଦେଶରୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଲୋପ ହୋଇପାରିବ ? ଆମର ମତ ହେଉଛି ଭାରତୀୟ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ବାର୍ଷିକ ୫ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଆଗାମୀ ୧୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ । ତେବେ ଏହା କେବଳ ବଳିଷ୍ଠ ନୀତିଗତ ନିଷ୍ପ□ ଦ୍ୱାରା ସଂଭବପର ହେବ ଏବଂ ଏହା ଦେଶରୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ବୁଭୁକ୍ଷା ଏବଂ ପୁଷ୍ଟିହୀନତା ଦୂର କରିବା ଦିଗରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବ ।

୧୯୯୧ର ଅର୍ଥନୀତି ସଂସ୍କାର ଠାରୁ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି

୧୯୯୧-୯୨ରୁ ୨୦୧୩-୧୪ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶରେ କୃଷି ଓ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଥିଲା ମାତ୍ର ୩.୨ ପ୍ରତିଶତ, ଯଦିଚ ଏହି ଯୋଜନା ସମୟ ପାଇଁ ୪ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ହାସଲ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ଅଷ୍ଟମ ଯୋଜନା କାଳରେ (୧୯୯୨-୯୭) ୪.୮ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ ହେଉଥିବାବେଳେ ନବମ ଯୋଜନା (୧୯୯୭-୨୦୦୨) ଓ ଦଶମ ଯୋଜନା (୨୦୦୨-୦୭) କାଳରେ ଏହା ଯଥାକ୍ରମେ ୨.୫ ପ୍ରତିଶତ ଓ ୨.୪ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥିଲା । ଏକାଦଶ ଯୋଜନା କାଳରେ (୨୦୦୭-୧୨) କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି

ପୁନଃ ୪.୧ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା। ଏବଂ ଏହାପରେ ଦ୍ୱାଦଶ ଯୋଜନାର ପ୍ରଥମ ଦୁଇବର୍ଷ ଏହା ପୁନଃ ୩.୦ ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଦଶକ ଭି□ିରେ ଦେଖିଲେ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ୧୯୯୦ ଦଶକରେ ୨.୯ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୨୦୦୦ ଦଶକରେ ତାହା ୩.୪ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ସମଗ୍ର ୧୯୯୦ ଓ ୨୦୦୦ ଦଶକ ଅବଧିରେ ହାରାହାରି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଥିଲା ୩.୨ ପ୍ରତିଶତ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ନମନୀୟତାର ମାପକ ଭାବରେ ସି.ଭି. (କୋଏଫିସିଏ□ ଅଫ ଭାରିଏସନ) କୃଷି ଜି.ଡି.ପି. କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ସମୟର ମୋଟାମୋଟି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତୁଳନାରେ ଚାରିଗୁଣ ହୋଇଛି । ଏହି ସ୍ଥିତି ଜଳସେଚନ ଏବଂ କୃଷି ଗବେଷଣା ଓ ଉନ୍ନୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ପୁଁଜି ନିବେଶ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛି । ଏହା କେବଳ କୃଷିରେ ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ନୁହେଁ ବରଂ କ୍ଷେତ୍ରର ସୁଦୃଢ଼ତା ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ । ଆମେ କଣ ଏହି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପୁଂଜି ନିବେଶ କରୁଛୁ ? ନା, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଦ୍ୱାଦଶ ଯୋଜନାର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଦେଶରେ ୩୩୭ଟି ବୃହତ ଓ ମଧ୍ୟମ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଥିଲା ଯେଉଁଥି ପାଇଁ ୪,୨୨,୦୧୨ କୋଟି ଟଙ୍କାର ବଜେଟ ସହାୟତା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲା । ଏହା ତୁଳନାରେ ବଜେଟ ଅଟକଳ ୨୦,୦୦୦ କୋଟିରୁ କମ୍ ହୋଇଛି। ଏଥିରୁ ଜଳସଂପଦ ବିକାଶ ଓ ଏହାର ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପୁଁଜି ନିବେଶକୁ ଆମେ କିପରି ଅବହେଳା କରୁଛୁ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ।

ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ କୃଷିରେ ପୁଁଜିନିବେଶ

ସାଧାରଣତଃ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଉଥିବା ପୁଁଜି ନିବେଶ, ଆଇ.ସି.ଓ.ଆର୍. (ଇନକ୍ରିମେ□ାଲ କ୍ୟାପିଟାଲ ଆଉଟପୁଟ ଅନୁପାତ) ଏବଂ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଂଜିର ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ସୁତରାଂ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ମୁଖ୍ୟ ବାହକ ହେଉଛି କୃଷିରେ ମୋଟ ପୁଁଜି ସୃଷ୍ଟି (ଏ.ଜି.ସି.ଏଫ୍.) ଏହା ହେଉଛି ବାସ୍ତବରେ କୃଷି ଜି.ଡି.ପି.ର ଅଂଶ ଭାବରେ ଉଭୟ ଘରୋଇ ଓ ସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ରରୁ କୃଷିରେ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଯଦି କୃଷିରେ ଆଇ.ସି.ଓ.ଆଇ. ୪:୧ ହୁଏ ତେବେ କୃଷିରେ ୪ ପ୍ରତଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ପୁଂଜି ନିବେଶ କୃଷି ଜି.ଡି.ପି.ର ୧୬ ପ୍ରତିଶତ ହେବା ଦରକାର । ୧୯୯୦-୯୧ ରୁ ୨୦୦୭-୦୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏ.ଜି.ସି.ଏଫ୍. ସବୁବେଳେ ଏହି ସ୍ତରରୁ ନିମ୍ନରେ ରହି ଆସିଛି । ସୁତରାଂ, ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ ଯେ ଏହି ସମୟରେ କୃଷିରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ୨ ରୁ ୩ ପ୍ରତିଶତ ମଧରେ ରହୁଥିଲା । ନବମ ଯୋଜନା (୧୯୯୭-୨୦୦୨) କାଳରେ ଏଥିରେ କିଛିଟା ପରିବ□ିନ ହୋଇଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଦଶମ ଯୋଜନା କାଳରେ ଏହି ଅନୁପାତରେ ୧୩.୯ ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଏକାଦଶ ଯୋଜନା କାଳରେ ୧୯ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ସୁତରାଂ କୃଷି ଜି.ଡି.ପି.ର ପ୍ରତିଶତ ହିସାବରେ ଏ.ଜି.ସି.ଏଫ୍. ବିଗତ ଦଶକରେ ଦୁଇଗୁଣରୁ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଏହା ବୋଧହୁଏ କୃଷିରେ ସବୁଠାରୁ ବୃହ□ମ ପରିବ□ିନ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ଏହି ଧାରା ଯଦି ଅବ୍ୟାହତ ରହେ ତେବେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏଥିରୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଲାଭ ଆମେ ଆଶା କରିପାରିବା ।

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଭାରତରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଉଥିବା ପୁଁଜି ନିବେଶର କେବଳ ୨୦ ପ୍ରତିଶତ ସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ର ଦ୍ୱାରା ହେଉଛି । ଅବଶିଷ୍ଟ ୮୦ ପ୍ରତିଶତ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଆସୁଛି । ୧୯୮୦ ଦଶକର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାଳରେ ଏ.ଜି.ସି.ଏଫ୍.ରେ ସରକାରୀ ଓ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରର ଅଂଶ ପ୍ରାୟ ସମାନ ସମାନ ଥିଲା । ମାତ୍ର ୨୦୦୦ ଦଶକର ପ୍ରାରମ୍ଭ ବେଳକୁ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ର ଅଂଶ ସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ରର ଅଂଶ ତୁଳନାରେ ଚାରିଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ସରକାରୀ ପୁଁଜି ନିବେଶ ତୁଳନାରେ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ର ପୁଂଜି ନିବେଶ ଅଧିକ ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏଥିରୁ ଉ□ମ ଲାଭ ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥାଏ । ଏଥିରୁ ଏହା ସୂଚିତ ହୁଏ ଯେ ଉ□ମ ଲାଭ ବା ଉ□ମ ମୂଲ୍ୟ ଭାବରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ତ୍ୱରକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଭାରତରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଁଜି ବିନିଯୋଗ ମୁଖ୍ୟତଃ ବୃହତ ଓ ମଧ୍ୟମ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରଖୁଛି । ଗବେଷଣା ଉନ୍ନୟନ, ଗ୍ରାମା□ଳ ଭି□ିଭୂମି ସଂରଚନା, ଗ୍ରାମା□ଳ ବିଦ୍ୟୁତକରଣ, ଶିକ୍ଷା ଆଦି ହେଉଛି ପୁଁଜି ନିବେଶର ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଏନ୍.ଏ.ଏସ୍. ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ପୁଁଜି ନିବେଶ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ବିଚାର କରାଯାଇଛି ସେଥିରେ ଏହିସବୁ ପୁଁଜି ନିବେଶ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇ ନାହିଁ । ଦେଶରେ କୃଷିର ବିକାଶରେ ଏହି ସବୁ ପୁଁଜି ନିବେଶର ମଧ ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି । ତେଣୁ ଏସବୁ ଦିଗରେ ହେଉଥିବା ପୁଁଜି ନିବେଶକୁ ହିସାବ କଲେ ଏ.ଜି.ସି.ଏଫ୍. ସହଜରେ ୨୦ ପ୍ରତିଶତ ଅତିକ୍ରମ କରିବ । ଏଥି ସହିତ ଆଇ.ସି.ଓ.ଆର. ୪:୧ ରହିଲେ ଆମେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଜରେ ୫ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିପାରିବା । କିନ୍ତୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହାରାହାରି ୩-୪ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ରହିଛି ।

ତେବେ ପୁଁଜି ନିବେଶରେ ଅଭାବ ନ

ଥିବାବେଳେ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି କମ୍ ହେବା ପଛରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସବୁ କଣ ? କୃଷିକୁ ଯାଉଥିବା ସମ୍ବଳ କଣ ବୃଦ୍ଧି ହେବା ଦରକାର ବା ଏହି ସମ୍ବଳ ଉପାଦାନର ଢା□ାରେ କିଛିଟା ସୁଧାର ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା କଣ କାରଣ କି ଆଇ.ସି.ଓ.ଆର. ସ୍ୱତଃ ୪.୫:୧ ବା ଏପରିକି ୪:୧ କୁ ପରିବ□ନ ହୋଇଯାଇଛି । ଶ୍ରମ ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ? ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ କଣ ଚାହିଦା ଅଭାବ ରହିଛି ? କ୍ଷେତ୍ରରେ କଣ ସାଂଗଠନିକ ସମସ୍ୟା ରହିଛି ? ସମସ୍ୟା କଣ ବିପଣନ ଦିଗରେ ରହିଛି ? ଏହିସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡିକ ଉପରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

କୃଷିରେ ବ୍ୟୟ

କୃଷି ଜି.ଡି.ପି.ର ଅଂଶ ଭାବରେ କୃଷିରେ ମୋଟ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ବ୍ୟୟ (ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଓ ଉପାଦାନ ସବସିଡି) ବିଗତ ଦଶକରେ ପ୍ରାୟ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହୋଇଛି । ୧୯୯୩-୯୪ରେ ଏହା ୮.୬ ପ୍ରତିଶତ ଥିବାବେଳେ ୨୦୦୯-୧୦ ବେଳକୁ ୨୦ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ଏହା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଧାରା ସହ ତୁଳନୀୟ ଏପରିକି ଅଧିକ ହୋଇପାରେ । ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସରକାରୀ ପୁଂଜି ଅବଶ୍ୟ ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଏହାର ୮୦ ପ୍ରତିଶତ ସବସିଡି ଆକାରରେ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ବାସ୍ତବିକ ପୁଂଜି ନିବେଶ ମାତ୍ର ୨୦ ପ୍ରତିଶତ ହେଉଛି ।

କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସବସିଡି ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ଉପାଦାନରେ ଦିଆଯାଉଛି ଯଥା (୧) ରାସାୟନିକ ସାର ସବସିଡି (୨) ଜଳସେଚନ ସବସିଡି (୩) ବିଦ୍ୟୁତ ସବସିଡି । ରାସାୟନିକ ସାରରେ ସବସିଡି ସାରର ଖୁଚୁରା ମୂଲ୍ୟ କମ୍ କରି ଦିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ ଜଳସେଚନ ସବସିଡି କମ ମାତ୍ରାର ୟୁଜର ଚାର୍ଯ ଅସୁଲ କରି ତଥା ବିଦ୍ୟୁତ ସବସିଡି ମଧ୍ୟ ୟୁଜର ଚାର୍ଯ କମ କରିଦିଆଯାଉଛି । ଅନ୍ୟ ସବସିଡି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି କୃଷି ଋଣରେ ସବସିଡି ଶସ୍ୟ ବୀମାରେ ସବସିଡି ତଥା ବିହନ ବିକ୍ରୟରେ ସବସିଡି । ଏ ମଧ୍ୟରୁ ସର୍ବାଧିକ ସବସିଡି ଯାଉଛି ରାସାୟନିକ ସାରରେ । ବିଗତ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏଥିରେ ୫ ଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ୨୦୦୧-୦୨ ବର୍ଷ ରାସାୟନିକ ସାର ସବସିଡି ୧୨,୫୯୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିବାବେଳେ ୨୦୧୩-୧୪ ବେଳକୁ ତାହା ୬୭,୯୭୧ କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ତେବେ ଜି.ଡି.ପି.ର ଅଂଶ ଭାବରେ ଏହି ବୃଦ୍ଧି ବିଗତ ୧୦ ବର୍ଷରେ ୨.୬ ପ୍ରତିଶତରୁ ୩.୫ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ଅତିରିକ୍ତ ଭାବରେ ଆଗରୁ ଗଡି ଆସୁଥିବା ୩୦,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ସବସିଡି ଭାର ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ରାସାୟନିକ ସାର ସବସିଡି ବୃଦ୍ଧି ହେବା ପଛରେ କାରଣ ହେଉଛି ରାସାୟନିକ ସାର ଚାହିଦା ମୁଖ୍ୟତଃ ଆମଦାନୀ ଜରିଆରେ ପୂରଣ କରାଯାଉଛି । ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ମିଳୁଛି ଯେ ସବସିଡି ଯୋଗୁଁ ପଂଜାବ ଓ ହରିୟାନା ଭଳି କୃଷି ବହୁଳ ରାଜ୍ୟରେ 'ଏନ୍.ପି.' ଏବଂ 'କେ'ର ଅସନ୍ତୁଳିତ ଉପଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ଏବଂ ଏଥିଯୋଗୁଁ ମୃ□ିକାର ଉର୍ବରତା ନଷ୍ଟ ହେଉଛି ଏବଂ ପରିବେଶ ଧାରଣଶୀଳତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

ଉପାଦାନ ସବସିଡି ବ୍ୟତୀତ ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ (ଗହମ ଓ ଚାଉଳ) ଯୋଗାଇ ଦେବା ସକାଶେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ସବସିଡି ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଉଛି । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସିଧାସଳଖ ଭାବରେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ, ଷ୍ଟକିଂ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ନେଟୱାର୍କ ଯଥା ପି.ଡି.ଏସ୍. ଓ ସାମାଜିକ କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ବ୍ୟୟର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ହେଉଛି । ବିଗତ କେତେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଖାଦ୍ୟ ସବସିଡି ୧୦ ଗୁଣରୁ ଅଧିକ ବଢିଗଲାଣି । ୨୦୦୧-୦୨ ବର୍ଷ ଏହା ୧୭୪୯୪ କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିବାବେଳେ ୨୦୧୩-୧୪ ବେଳକୁ ତାହା ୯୨,୦୦୦ କୋଟିକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଗଲାଣି । ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ ଅଧିକ ବ୍ୟୟକୁ ସାମିଲ କଲେ ଏହା ଆହୁରି ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ହେବ । ବ□ମାନ ଉଭୟ ଖାଦ୍ୟ ଓ ସାର ସବସିଡି ଜନିତ ବ୍ୟୟ୨୦୧୩-୧୪ ବର୍ଷ ୧.୫ ଲକ୍ଷ କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଛି । ଏହା ତୁଳନାରେ କୃଷିରେ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଏହାର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶରୁ କମ ୨୨୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ରହିଛି । ଏଥିରୁ ସବସିଡି ଓ ପୁଂଜି ନିବେଶ ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଅସନ୍ତୁଳନତା ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡେ । ଏଥିରେ ତୁରନ୍ତ ସୁଧାର ଆଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି ।

ଆର୍ଥିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକକୁ ବିଚାର କଲେ ସବସିଡି ଓ ପୁଂଜି ନିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ସବସିଡିକୁ ଠିକ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦି ନ କଲେ ଏବଂ ଏହା ସୀମିତ ଅବଧି ପାଇଁ ନ ରଖିଲେ ସମାନତା ଆଦୌ ଅଣାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କି କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ଯଥା ଗବେଷଣା ଉନ୍ନୟନ, ଜଳସେଚନ, ଗ୍ରାମା□ଳ ସଡକ ଓ ଶକ୍ତି ଆଦି ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ରାସାୟନିକ ସାର ଓ ଜଳ ଭଳି ସବସିଡି ମୁକ୍ତ ଉପାଦାନର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରୟୋଗର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ରହିଛି । ଏଥିଯୋଗୁଁ ଜଳାଶୟ ସବୁରେ ଜଳପ□ନ ହ୍ରାସ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୃ□ିକା ଅବକ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ ତଥା ଏହାର ପରିବେଶ ଦୃଷ୍ଟିରୁ

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୧୦ପୃଷ୍ଠାରେ

ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର, କୃଷି ଓ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ

• ଜେ.ପି. ସିଂହ

ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟକୁ ଏକ ନୀତି ମଧରେ ପରିଚାଳନା କରିବା ପାଇଁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଶୁଳ୍କ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସାଧାରଣ ରାଜିନାମା ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଆମେରିକା, ବ୍ରିଟେନ ପରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ ରାଜିନାମା ଅନୁସାରେ ଗାଟ ତିଆରି ହୋଇଥିଲେ ମଧ ଏଥିରେ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱର ସ୍ୱର ଉଚିତ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ପାଇପାରି ନ ଥିଲା ।

୨୦୦୮ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂଘାତ ପରଠାରୁ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିରେ ମାନ୍ଦାବସ୍ଥା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ ବି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟର ଯଥେଷ୍ଟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଆସିଛି । ୨୦୧୨ରେ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ରପ୍ତାନି ପରିମାଣ ଥିଲା ୧୭.୩ ଟ୍ରିଲିୟନ ଡଲାର ଏବଂ ଏହି ରପ୍ତାନି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅଂଶ ଥିଲା ୪୨ ପ୍ରତିଶତ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ, ଉତ୍ପାଦନଠାରୁ ରପ୍ତାନି ବଳିଯାଇଛି । ୨୦୦୫-୧୨ ସମୟ ମଧରେ ବାର୍ଷିକ ବ୍ୟବସାୟିକ ରପ୍ତାନି ପରିମାଣ ୩.୫ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିବାବେଳେ ସେହି ସମୟ ମଧରେ ବିଶ୍ୱରେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ହାର ୨.୦ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ୨୦୦୫-୧୨ ମଧରେ ବାର୍ଷିକ ବାଣିଜ୍ୟଗତ ରପ୍ତାନି ହାର ୧୦.୫ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବା ବେଳେ ୨୦୧୨ରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର -୦.୫ ଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତି ସକାଶେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପରିଚାଳକ ଭାବେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ଓ ସେବା ମୁଖ୍ୟତଃ ଦାୟୀ । କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ଲୁଗା ସାମଗ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଯୁକ୍ତିଗତ ବିପ୍ଲବ ଧାରାରୁ ଉପକାରିତା ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି । ଭି□ଭୂମି ସେବାରୁ ଅର୍ଥାତ ପରିବହନ, ବ୍ୟାଙ୍କ, କପଡା ଶିଳ୍ପରୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ଲାଭ କରିଯାଏ । କମ୍ପ୍ୟୁଟରଭି□କ ଡିଜାଇନ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯୋଗୁ କୃଷି, ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ ଓ କପଡା ଶିଳ୍ପରେ ବ୍ୟାପକ ପରିବ□ନ ହୋଇଛି । ୨୦୧୨ରେ ବିଶ୍ୱର ମୋଟ ବାଣିଜ୍ୟିକ ରପ୍ତାନି ମଧରୁ କୃଷିର ହାର ଥିଲା ୯.୨ ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ୨୦୦୫-୧୨ ମଧରେ କୃଷିଭି□କ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ବାର୍ଷିକ ୧୦ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ରପ୍ତାନି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେରିକା ଓ ୟୁରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ସମେତ ଭାରତ ହେଉଛି ଅଷ୍ଟମ ବୃହ□ମ ରପ୍ତାନିକାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ର । ଭାରତରେ କୃଷିଭି□କ ରପ୍ତାନିର ବାର୍ଷିକ ବୃଦ୍ଧି ହାର ଥିଲା ୨୨ ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ୨୦୧୨ରେ ବିଶ୍ୱର ମୋଟ କୃଷିଭି□କ ରପ୍ତାନି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଅଂଶଥିଲା ୨.୬ ପ୍ରତିଶତ । କୃଷି କେବଳ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରପ୍ତାନିଭି□କ ସାମଗ୍ରୀ ନୁହେଁ ବରଂ ସେବା ରପ୍ତାନି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଅଂଶ ମଧ ସମ୍ମାନଜନକ ରହିଛି ।

ଭାରତ ସମେତ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ କୃଷିଭି□କ ରପ୍ତାନି ଅଦ୍ୱିତୀୟ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ କିନ୍ତୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଓ ଚାପ ଭାରସାମ୍ୟରକ୍ଷା କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହ୍ୱାନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି । ସେଗୁଡିକୁ ନିମ୍ନରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଉଛି । ପ୍ରଥମତଃ, ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ବିଭିନ୍ନତାଭି□କ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅର୍ଥନୀତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ କୃଷିକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରଦାନ ନେଇ ନାନା ଆହ୍ୱାନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଓ ସେମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଏହିପ୍ରବନ୍ଧରେ କୃଷିଭି□କବାଣିଜ୍ୟ ନୀତିର କଠୋର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ରାଜନୈତିକ ଅର୍ଥନୀତି ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ତୃତୀୟତଃ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବୁଝାମଣା ସମେତ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସୁରକ୍ଷାବାଦୀ ନୀତି ସମେତ ବିଶ୍ୱ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ପ୍ରମୁଖ ଆହ୍ୱାନଗୁଡିକର ରାଜନୈତିକ ଅର୍ଥନୀତି ବିଷୟରେ ଏଥିରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଛି । ସେବା ବନାମ କୃଷିଭି□କ ରପ୍ତାନିକାରୀ ଭାବରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାରସାମ୍ୟ ଏବଂ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ବିଶ୍ୱର ସୁରକ୍ଷାବାଦୀ ଢା□ା ସମ୍ପର୍କରେ ଭାରତ ପରି ରାଷ୍ଟ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ସହ କୃଷିରେ ନିଜର ବଜାରକୁ ଉଦାର କରିବା ଦିଗରେ ଯତ୍ନଶୀଳ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଅର୍ଥନୀତିକ ବିବିଧତା, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ କୃଷି

ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟକୁ ଏକ ନୀତି ମଧ୍ୟରେ ପରିଚାଳନା କରିବା ପାଇଁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଏବଂ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଶୁଳ୍କ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସାଧାରଣ ରାଜିନାମା ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଆମେରିକା, ବ୍ରିଟେନ ପରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ ରାଜିନାମା ଅନୁସାରେ ଗାଟ ତିଆରି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱର ସ୍ୱର ଉଚିତ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ପାଇପାରି ନ ଥିଲା । କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀର ବାଣିଜ୍ୟ, ଦର ହ୍ରାସ ବିରୋଧରେ ସୁରକ୍ଷିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା, ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶିଳ୍ପର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱ ନିଜର ଐତିହାସିକ ସ୍ଥିତି ଜାହିର କରିଥିଲା । ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମୁଖ୍ୟ ରପ୍ତାନି ଥିଲା କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ କିନ୍ତୁ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀର ବାଣିଜ୍ୟ ସକାଶେ ଉନ୍ନତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଭାବ, ଦରହ୍ରାସ ଯୋଗୁ ଅଧିକ ଆୟ ନ ହୋଇପାରିବା ଆଦି କାରଣରୁ ମୂଲ୍ୟଗତ ବୈଷମ୍ୟ, କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀର ବଜାରର ଅଭାବ, ଦରହ୍ରାସ ଯୋଗୁ ଅଧିକ ରପ୍ତାନି ସ□େ ଅଧିକ ଆୟ ନ ହେବା କାରଣରୁ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂକଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଜଗଦୀଶ ଭଗବତୀ (୧୯୫୮) ଏହାକୁ ନିମ୍ନମୁଖୀ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ସେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ସାମଗ୍ରିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଏହାର ନକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ କିପରି ପଡୁଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଭାବେ ସମଧରଣର ବା ବିକଳ୍ପ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଆମଦାନୀଭି□କ ବିକଳ୍ପ ଶିଳ୍ପାୟନକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାରକୁ ଦେବାରୁ ବ୍ୟୟବହୁଳ ଆମଦାନୀ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ବାହାରକୁ ଚାଲିଯିବାରେ ଲାଗିଲା ।

ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟ ହ୍ରାସ କିମ୍ବା ଅଗ୍ରାଧିକାରଭି□କ ପ୍ରବେଶ ସହ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ କୃଷିର ଅବସ୍ଥା ସର୍ବଦା ବାଧାଯୁକ୍ତ ହୋଇରହିଛି । ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ଔପନିବେଶିକ ସାମଗ୍ରୀ ନେଟୱର୍କ ଭାବେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରବେଶ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱରୁ କୃଷିଭି□କି ରପ୍ତାନି ସହ ସର୍ବଦା ବିପରୀତରେ ଅବଧାରିତ ହୋଇଛି । କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ସକାଶେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରବେଶ ଉପରେ ଆଫ୍ରିକୀୟ, କାରିବୀୟ ଓ ପ୍ରଶାନ୍ତ (ଏସିପି) ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଉତ୍ପାଦନ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ଗ୍ୟାରେ□ଯୁକ୍ତ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରବେଶ ଅନୁମତି ଦେଇ ନଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ଅନେକ ଏସିପି ରାଷ୍ଟ୍ର ସମ୍ପ୍ରତି ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛନ୍ତି । ୨୦୦୦ ପ୍ରାକ କାଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏସିପି ରାଷ୍ଟ୍ରରୁ କଦଳୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ୟୁରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରବେଶ ବିରୋଧରେ ଇକ୍ୱେଡର ସଫଳ ହୋଇଥିଲା । ୨୦୦୫ରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଜରିଆରେ ଏହି ମାମଲାର ସମାଧାନ ହୋଇଥିଲା ।

ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରୁ କୃଷିଭି□କ ରପ୍ତାନିରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ଅତୀତର ଅଗ୍ରାଧିକାର ଓ ଶୁଳ୍କମୁକ୍ତ ପ୍ରବେଶର ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଦଳରେ ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବିଚାର କରାଯାଇପାରେ । ପ୍ରଥମ: ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ତୁଙ୍ଗ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ରପ୍ତାନିକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରହିଛନ୍ତି ସେହି ରାଷ୍ଟ୍ର ସମୂହ ଯେଉଁମାନେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରବେଶର ପୁରାତନ ସୁରକ୍ଷାବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଆହ୍ୱାନ କରିଛନ୍ତି (ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ରାଜିଲ) କିମ୍ବା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ପ୍ରତି ମୁକ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟ ମେ□ର ଅଂଶବିଶେଷ ହୋଇଛନ୍ତି (ଉଦାହରଣ ଆର୍ଜେ□ନା) । ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର କେର୍ଣ୍ଣସରେ ୧୯୮୬ରେ ବୈଠକରେ ୧୯ଟି ବିକଶିତ ଓ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ମିଳିତ ହୋଇଥିଲେ । ସେହି ବୈଠକର ନାମାନୁସାରେ କେର୍ଣ୍ଣସ ଗ୍ରୁପ ଅଫ ଏଗ୍ରିକଲଚର ନାମିତ ହୋଇଥିଲା । ନୂଆ କୃଷିଭି□କ କ୍ଷେତ୍ରର ଦ୍ୱିତୀୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଉଛି ଅନେକ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର

ଇତିମଧ୍ୟରେ ସଫଳତାର ସହ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀ ରପ୍ତାନିକାରୀ ହେବା ସହ ଶିଳ୍ପଭି□କ ଓ ସେବା ସାମଗ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିବିଧତା ହାସଲ କରିପାରିଛନ୍ତି ।

ଏକ ପ୍ରମୁଖ କୃଷିଭି□କ ଓ ସେବା ରପ୍ତାନିକାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଭାରତର ସ୍ଥିତି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଗାଟରେ ଉରୁଗୁଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଆଲୋଚନା (୧୯୮୬-୯୪)ରେ ଭାରତ ପ୍ରାଥମିକ ଭାବେ ସେବା ଉଦାରୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀକୁ ବିରୋଧ କରିଥିଲା ଯାହାକୁ ଆମେରିକା ଓ ପଶ୍ଚିମ ୟୁରୋପ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । ତେବେ ଆଲୋଚନାର ନିଷ୍କର୍ଷ ହୋଇଥିବା ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟରେ ସାଧାରଣ ରାଜିନାମା (ଗାଟସ) ଅଫସୋର୍ ସର୍ଭିସରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଡିଓଭିଜୁଆଲ (ଫିଲ୍ମସ), ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଓ ଟେଲିକମ୍ୟୁନିକେସନ୍ ଯାଏ ଭାରତର ସେବା ରପ୍ତାନି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସକାଶେ ଲାଭଜନକ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲା । ଷଷ୍ଠ ବୃହ□ମ ସେବା ରପ୍ତାନିକାରୀ ଭାବେ ଭାରତ ଏକ କୃଷିଭି□କ ରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ଏକ ସେବା ଅର୍ଥନୀତିଭି□କ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ଅବତରି ଥିଲା । ଏହାର ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷିକୁ ଅବହେଳା ନ କରି ମଧ୍ୟ ଭାରତ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଥିଲା ।

ଔପନିବେଶିକ ସମୟ ପରେ ପରେ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର କମ ରପ୍ତାନି ସୁଯୋଗ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାର କୃଷିଭି□କ ଉତ୍ପାଦ ସକାଶେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରବେଶ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିଲା । ତେବେ ବ□ମାନର ସମୟ ଅଲଗା । ବହୁ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତି ସାମଗ୍ରୀ ବା ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବିକାଶ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରତିଯୋଗୀ କୃଷିଭି□କ ରପ୍ତାନିକାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକ ଠାରୁ ଅଲଗା କରାଯାଇପାରିବ ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରବେଶ (ଏପିସି) ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଆସୁଛନ୍ତି । ଭାରତ ପରି ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ କେତେକ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବିକାଶ ଲାଭ କରିବା ସହ ସେମାନଙ୍କର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ କୃଷି ସକାଶେ ଅଧିକ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି ।

କୃଷି ଓ ବାଣିଜ୍ୟକ ନୀତିର ରାଜନୈତିକ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା

କୃଷିର ରାଜନୈତିକ ଅର୍ଥନୀତି ସାଧାରଣତଃ ଆକାର ବା ବିଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ରହିଥିବା କୃଷିଭି□କ ଲବି ଅନୁସାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଲବି ଓ ଜଟିଳ ରାଜନୀତି ଭିତରେ ଅବଧାରିତ । ଆମେରିକାରେ ରହିଥିବା କପା ବା ଚିନିର ଲବି ଶକ୍ତି ସାଧାରଣତଃ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଫାର୍ମ ବିଲ୍‌ରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିବା ସବସିଡି ସମ୍ପର୍କରେ ଧାରଣା ଦେଇଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କରାଯାଉଥିବା ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀର ରପ୍ତାନି ଉପରେ କର ଲାଗୁ ବଦଳରେ ସେଗୁଡିକୁ ସବସିଡିଯୁକ୍ତ କରି ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ । କୃଷିରେ ଶୁଳ୍କ ଓ ସବସିଡିର କଲ୍ୟାଣମୂଳକ ମୂଲ୍ୟ ହେଉଛି ଆଖିଦୃଶିଆ ଏବଂ ୨୦୧୫ ସୁଦ୍ଧା ଏହି ପରିମାଣ ୧୦୦ ବିଲିୟନ ଡଲାରରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ୩୦୦ ବିଲିୟନ ଡଲାର ହେବ ବୋଲି ଆକଳନ କରାଯାଇଛି । ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଦାରୀକରଣ ଯୋଗୁ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀର ଦର ୫.୫ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ । ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ନିମ୍ନ ଦରକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇଥାନ୍ତି । ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା, ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବିକା, ଗ୍ରାମୀଣ ନିଯୁକ୍ତି ବା ପୁରୁଣା ସୁରକ୍ଷାବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଉପରେ ସେମାନେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିବାରୁ ନିମ୍ନ ଦର ଉପରେ ସେମାନେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାନ୍ତି । ସେହିପରି ଅଧିକ ଦର ମଧ୍ୟ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ରପ୍ତାନି ପାଇଁ ସହାୟକ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଯଥା ପଶ୍ଚିମ ଆଫ୍ରିକାରୁ ଆସୁଥିବା କପା ଆମେରିକାର ସବସିଡିଯୁକ୍ତ କପା ସହ କେବେ ବି ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ କୃଷି ସକାଶେ ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତି ଐତିହାସିକ ଧାରା ଯଥା ଔପନିବେଶିକ କାଳର ସାମଗ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଅନୁସାରେ ଅବଧାରିତ ହୋଇଥାଏ । ଅଧିକନ୍ତୁ ବାଣିଜ୍ୟର ବରିଷ୍ଠ ଅମଲାତନ୍ତ୍ର ବା ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ସାଧାରଣତଃ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାନ୍ତି । ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବହୁଳ ଭାଗରେ ଔପନିବେଶିକ ସମୟ ପରେ ଶିଳ୍ପ ପରେ କୃଷିକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ଉପରେ କରାଯାଇଥିବା ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ ଶିଳ୍ପକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ମିଳୁଥିବା ପରାମର୍ଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂଶୟ ରହିଛି ଯେ, କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ମୂଳରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରହିଛି ଭାରତକୁ ଗରିବ କରି ରଖିବା । ୧୯୫୭ରେ ଭାରତର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ, 'ବ□ମାନ ଭାରତ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ, ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ହେବାକୁ ଆମେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛୁ, ଆମେ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ହେବା ।' ବାସ୍ତବିକ ୧୯୬୦ ଦଶକ ପରଠାରୁ କୃଷି ଉପରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା ବ□ମାନ ଉତ୍ପାଦକତା ଉପରେ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ସହାୟତା କରିଛି ।

ସମ୍ପ୍ରତି ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତିକୁ କୌଶଳଗତ କରିବା ସକାଶେ ଶିଳ୍ପ, ସେବା ଓ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଭାରତ ସମ୍ପ୍ରତି କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ଯଥା:- ମାଂସ, ତୈଳବୀଜ, ଧାନ, ଚିନି ଓ ଚା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ

ଅଗ୍ରଗତି ଲାଭ କରିଛି କିନ୍ତୁ ସେବା ଓ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଚାଳକ ଶକ୍ତି ଅନ୍ୟତ୍ର ପଡ଼ିଛନ୍ତି। କୃଷିରେ ଜାତୀୟ ନିଯୁକ୍ତିର ଦୁଇ ତୃତୀୟାଂଶରୁ ଅଧିକ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚିତ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା କଷ୍ଟକର ହେବ।

ନଭେମ୍ବର ୨୦୦୧ରେ ଦୋହା ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବାଣିଜ୍ୟ କଥାବ□ାର ଆରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ କୃଷି ଭି□କ ବାଣିଜ୍ୟନୀତି ସକାଶେ ଭାରତରେ ଆଲୋଚନା ବାସ୍ତବରେ ଆଲୋଚ୍ୟର ବିଷୟ। ଉରୁଗୁଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଶେଷ ସ୍ତରରେ ଅନେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏପରିକି ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟରେ ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ଏକ ପିଟିସନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ, କୃଷି ଏକ ରାଜ୍ୟ ବିଷୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ନେଇ ଏକ ରାଜିନାମା କରିବାର ଅଧିକାର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନାହିଁ। ଏଣୁ ଦୋହା ପର୍ଯ୍ୟାୟ କଥାବା□ା ପୂର୍ବରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ, ବିଭିନ୍ନ ମହଲ ଓ ନାଗରିକ ସମାଜ ସହ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ। ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟଗୁଡିକ ସହ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ସେଗୁଡିକ ହେଲା ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ (ଏମଓସିଆଇ), କୃଷି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ (ଏମଓଏ) ଓ ବୈଦେଶିକ ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ (ଏମଇଏ)। କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ମଧ ବିଭିନ୍ନ ଆ□ଳିକ ବା ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ମଧ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଓ କୃଷକ, ନାଗରିକ ସମାଜ ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ। ଏହି ଆଲୋଚନାର ନିଷ୍କର୍ଷ ଥିଲା ଯେ, ଭାରତ କେବଳ ସୁରକ୍ଷାମୂଳକ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଲଢ଼େଇ କରି ନ ଥିଲା ପରନ୍ତୁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ସ୍ୱାର୍ଥର ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲା।

ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱାର୍ଥ ମଧରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷାର ଉତ୍ସାହପ୍ରଦ ଉଦାହରଣ ଆର୍ଜେ□ିନାରୁ ଆସିଥିଲା। କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଏବଂ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଜାରକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିବା ନେଇ ଅର୍ଜେ□ିନା ପ୍ରାଥମିକ ଭାବେ ଅନେକ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲା। ତେବେ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ଯଥା:- ଗୋମାଂସ ରପ୍ତାନି କ୍ଷେତ୍ରର ସୁଯୋଗ ନେବା ପାଇଁ ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ର ୧୯୮୬ରେ କେର୍ଣ୍ଣସ ଗ୍ରୁପରେ ଯୋଗଦେଇଥିଲା। ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କୁ ସାମିଲ କରିବା କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର ଏବଂ ଅଂଶୀଦାରମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପରେ ମତପାର୍ଥକ୍ୟ ତୀବ୍ର ହୋଇଥାଏ। ସମାନ ଭାବେ ଯଦିଓ ଆଲୋଚନା ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ଆଶାତୀତ ବିକାଶ ଦର୍ଶାଇଥାଏ ତଥାପି ଏହା ମଧ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ନୀତିନିର୍ଦ୍ଧାରକମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବୁଝାମଣା ଏବଂ ଡବ୍ଲ୍ୟୁଟିଓ

ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ହେଉଥିବା ବୁଝାମଣା ଗୁଡିକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଦ୍ୱିସ୍ତରୀୟ ଗେମ୍ କୁହାଯାଇଥାଏ। ପ୍ରଥମ ସ୍ତର: ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବୁଝାମଣାକାରୀମାନେ ବୁଝାମଣା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତର ସହ ବିଭିନ୍ନ ଜଟିଳ ସମ୍ପର୍କ ଜରିଆରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡିକ ସହ ଯୋଗାଯୋଗରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ। ନିମ୍ନସ୍ତରରେ ରହିଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ଅବହେଳା କରୁଥିବା ଦର୍ଶାଇ ଅନେକ ସମୟରେ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ପରି ସଂଗଠନ ଗୁଡିକ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ। କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ ସ୍ତରର ବୁଝାମଣାକାରୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମାନ ଭାବେ ସତ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଯେଉଁମାନେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକୁ ଉତଥାପନ କରିଥାନ୍ତି। ଶେଷ ଉପଧାରା ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତର ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଥାଏ।

ବିଭିନ୍ନ ଜଟିଳ ଚାପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସମସ୍ୟାଗୁଡିକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ସକାଶେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନରେ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱ ନାନା ପ୍ରକାର ବୁଝାମଣାର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥାଏ। ପ୍ରଥମ: ବିଭିନ୍ନ ପକ୍ଷର ମେ□ ଶକ୍ତି ଜରିଆରେ ସାମୂହିକ ଭାବେ ଏହା ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥାଏ। ପୂର୍ବରୁ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଏପିସି ମେ□ ବ୍ୟତୀତ ଗ୍ରୁପ-୨୦ ବୈଠକରେ ଭାରତ ଓ ବ୍ରାଜିଲ ପରି ଦେଶମାନଙ୍କଠାରୁ ମେ□ଜନିତ ଚାପ ଆସିଥାଏ ଯାହାକି ବାଣିଜ୍ୟଗତ ବୁଝାମଣା ପରେ ବି ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ। ଡିସେମ୍ବର ୨୦୧୩ରେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର 'ବାଲି ବୁଝାମଣା'ରେ ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା ସକାଶେ ବହୁଳ ସବସିଡି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିବା ଭାରତକୁ ଗ୍ରୁପ ୩୩ ମେ□ ଗୋଷ୍ଠୀଠାରୁ ସମର୍ଥନ ମିଳିଥିଲା। ସମ୍ପ୍ରତି କୃଷିରେ ବାଣିଜ୍ୟ ବିରୋଧୀ ସବସିଡି ସକାଶେ ଭାରତ ପରି ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ କେର୍ଣ୍ଣସ ଗ୍ରୁପ ସମାଲୋଚନା କରିଛି। କେର୍ଣ୍ଣସ ଗ୍ରୁପ ପକ୍ଷରୁ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ, ୨୦୦୧ରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସବସିଡି ପରିମାଣ ୮.୨ ବିଲିୟନ ଡଲାର ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୨୦୦୮ରେ ଏହି ପରିମାଣ ହୋଇଛି ୩୭.୬ ବିଲିୟନ ଡଲାର (ଫାଇନାନସିଆଲ ଟାଇମସ, ୨୦୧୪)। ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତକ ବୁଝାମଣାରେ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଭି□କ ସଂଯୋଗ ଚାହିଁଥିଲା। କୃଷି ସକାଶେ ସେବା ଓ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଏହା ବଜାରକୁ ଖୋଲା କରିବା ଦିଗରେ ଅଭିପ୍ରେତ କିନ୍ତୁ ସମ୍ପ୍ରତି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାମଗ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷିରେ ବାଣିଜ୍ୟକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଛି।

କୃଷି ସଂକ୍ରାନ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟନୀତିର ଭବିଷ୍ୟତ

ସମ୍ପ୍ରତି କୃଷିଭି□କ ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତି ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଜଟିଳ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଯାହାକି ବାଣିଜ୍ୟ ବା ସବସିଡି ଏବଂ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ବିଶ୍ୱରେ ରହିଥିବା

ଅଧିକ ଶୁଳ୍କ ଜରିଆରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛି । କୃଷିଭି□ିକ କ୍ଷେତ୍ରର ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ବିଭିନ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ବିରୋଧରେ କୃଷିଭି□ିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଉଦାରୀକରଣକୁ ଭାରସାମ୍ୟଯୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । କୃଷିଭି□ିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଉଦାରୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସାର୍ବଜନୀନ ଭାବେ କ୍ଷତିକାରକ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବାର ଯୁଗ ଶେଷ ହୋଇଛି ।

ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱର ନିର୍ଯ୍ୟାସପ୍ରାପ୍ତ କୃଷିଭି□ିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସ୍ତରରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଓ ପରାମର୍ଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ଏବଂ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବୁଝାମଣା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇଥାଏ । ଅଂଶଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସ୍ୱଦେଶରେ ରାଜନୈତିକ ସଂଘାତକୁ ସମାଧାନ କରି ନ ଥାଏ, ପରନ୍ତୁ ରାଜନୀତିଜ୍ଞମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସମସ୍ୟାଗୁଡିକର ସମାଧାନ ଦିଗରେ ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଥାଏ । ଉ□ମ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତିକୁ ଆଗକୁ ଯିବା ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାଏ ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ବିକଶିତ ବିଶ୍ୱ ଏହାର କୃଷିଭି□ିକ ବଜାରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସକାଶେ କାହାକୁ ସହଜରେ ସୁଯୋଗ ଦେବ ନାହଁ । ଯଦି ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱରୁ ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଚାପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଏ ତେବେ ବିକଶିତ ବିଶ୍ୱ ଅଗ୍ରାଧିକାରଭି□ିକ ବାଣିଜ୍ୟ ରାଜିନାମା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ ଯେଉଁଠି ଏହା ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱକୁ ବାଦ ଦେଇଥାଏ (ଯେପରିକି ଆମେରିକା - ୟୁରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ମଧ ଟ୍ରାନ୍ସଆଟଲା□ିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ନିବେଶ ସହଭାଗିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଦେଇଛି) କିମ୍ବା ଏକ ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଚୁକ୍ତି କରିବାକୁ ଶ୍ରେୟସ୍କର ମଣିଥାଏ ଯେଉଁଠି ଏକ ବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିରୋଧରେ କମ ବୁଝାମଣା ବିକଳ୍ପ ରହିଥାଏ ।

ଏହି ନୂଆ ସମସ୍ୟାଗୁଡିକ ଉଭୟ ପାରମ୍ପରିକ ବାଣିଜ୍ୟ ଯଥା କୃଷିଭି□ିକ ସାମଗ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟରେ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଭାଗ ବିରୋଧରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଗତ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ ଏହା ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ବିଶ୍ୱ ନା ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱକୁ ନା ବାଦ ଦିଏ ନା ସପକ୍ଷ ଭୂମିକା ନିଏ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧରେ ପ୍ରଭାବଶଳୀ ଭାବେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବିକାଶଶୀଳ ବିଶ୍ୱ ସକାଶେ ସକରାତ୍ମକ

ପୃଷ୍ଠାନ୍ତର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ପଦକ୍ଷେପ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ ।

ଧାରଣଶୀଳତା ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ପୁଂଜି ନିବେଶକୁ ଫେଲ କରିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥନ ଲାଗି କୃଷି ତାହା ଧାରଣଶୀଳ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉଚ୍ଚତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଆଣିଥାଏ । ବୈଷୟିକ ପରିବ□ନ ଓ ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଆବଶ୍ୟକ । ସୁତରାଂ, କେବଳ କୃଷି ଉପାଦାନ ପାଇଁ ସବସିଡି ଯୋଗାଇଲେ ତାହା କେତେକ ଲୋକଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଲାଭ କରାଇଥାଏ ମାତ୍ର ଏହାଦ୍ୱାରା ସାର୍ବଜନିକ ହିତ ହାସଲ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଏହି ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସବସିଡି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯୁକ୍ତିସଂଗତ ଭାବରେ ପୁନର୍ଗଠନ କଲେ ତାହା ବଜେଟ ସହାୟତା ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଂଜି ନିବେଶ ତଥା ସମ୍ବଳର ସଦୁପଯୋଗ ପାଇଁ ପୁଂଜି ନିବେଶର ସହାୟତା କରିବ ତଥା ପରିବେଶ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ମଧ୍ୟ ଉପଯୋଗୀ ହେବ । ବ□ମାନ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ସବସିଡି ସ୍ତର ରହିଛି ତାହା ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ଭାର ଅଧିକ କରୁଛି । ଉଚ୍ଚତର କୃଷି ଉପାଦାନ ସବସିଡି ଯୋଗୁଁ ସମ୍ବଳ ଆବ□ନ ସୁଦକ୍ଷ ଭାବରେ ହେଉନାହିଁ । କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ମୁଖ୍ୟତଃ ଗ୍ରାମା□ଳ ଭି□ିଭୂମି ସଂରଚନାରେ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ (ଯଥା ଜଳସେଚନ, ସଡକ, ପରିବହନ ଆଦି) ଏଥି ସହିତ ବିପଣନ, ଗ୍ରାମା□ଳରେ କୃଷି ଋଣ ସହାୟତା ଏବଂ ଗବେଷଣା ଓ ସଂପ୍ରସାରଣ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପୁଂଜି ନିବେଶ ଆବଶ୍ୟକ । ସୁତରାଂ, ପୁଂଜି ନିବେଶ ଓ ସବସିଡି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଏହି ଅସନ୍ତୁଳନତା ତୁରନ୍ତ ଧାରଣଶୀଳ ଓ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ସଂପନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ସବସିଡି କମ କଲେ ସେହି ଅର୍ଥ ଗ୍ରାମା□ଳ ଭି□ିଭୂମି ସଂରଚନା ପାଇଁ ବ୍ୟୟ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଯୋଗାଣ ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ତଥା କୃଷି ଉପାଦାନ ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟତା କରିବ । ଆମକୁ ଏଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ ଯେଉଁଥିରେ ସବସିଡି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭି□ିକ ହେବ ତଥା ଏହା ସ□ିମୂଳକ ନଗଦ ଟ୍ରାନ୍ସଫର ଜରିଆରେ ଦିଆଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଆଧାରିତ ବିକଳ୍ପ ରହିଛି ଯଥା ଆଧାର ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବ୍ୟାଙ୍କ ଆକାଉ□ ଟ୍ରାନ୍ସଫର ଆଦି ।

ସମୟାବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ଏ ଦିଗରେ ନୂତନ ସରକାରଙ୍କୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ହେବ । ସବସିଡି ପୁଂଜି ନିବେଶ ପ୍ରତି ଅର୍ଥ ପୁନର୍ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ରାଜନୈତିକ କଳା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯେ ସକ୍ଷମ ହେବେ ସେହି ହିଁ ଦେଶର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଉଚ୍ଚତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି (୫ ପ୍ରତିଶତ) ଦିଗକୁ ଆଗେଇ ନେଇପାରିବେ । ■■

* ପ୍ରଫେସର- ଇଣ୍ଡିଆନ୍ କାଉନ୍‌ସିଲ ଫର୍ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଅନ୍ ଇ□ର୍‌ନେସ୍‌ନାଲ୍ ଇକୋନୋମିକ ରିଲେସନ୍ସ

* ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, କମିଶନ ଫର ଏଗ୍ରିକଲଚରାଲ କଷ୍ଟସ୍ ଆଣ୍ଡ ପ୍ରାଇସେସ୍

ଭାରତୀୟ କୃଷି : ନୀତି ଓ ସଫଳତାର ଏକ ସମୀକ୍ଷା

• ସି.ଏସ.ସି.ଶେଖର

ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ, ନୀତିଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଫ୍ରେମ୍‌ୱାର୍କ ଉଦ୍ୟମ ଯୋଗୁଁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇପାରିଛି । ଏପରିକି ଅଣକୃଷିଭି କ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି । ଗ୍ରାମୀଣ ଶିଳ୍ପାୟନ ଓ ଗ୍ରାମୀଣ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ଦକ୍ଷତାର ବିକାଶ ଯୋଗୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନ ଅଧିକ ହୋଇପାରିଲା ଏବଂ ଗ୍ରାମା   ଳର ଅର୍ଥନୈତିକ ଚିତ୍ର ପରିବ   ୍ତ ହୋଇପାରିଲା ।

ଭାରତୀୟ କୃଷିର ସଫଳତା ଓ ଏହାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦିଗନ୍ତବିସ୍ତାରୀ । ନୀତିଗତ ବିବ□ନ ଓ ସଫଳତାର ଶୀର୍ଷରେ ରହିଥିବା ଭାରତୀୟ କୃଷିର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ହୋଇଛି । ଭାରତର ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ କୃଷିର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଭାରତୀୟ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଓ ଏହାର ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଦାୟୀ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆଧାର କରି ଭାରତୀୟ କୃଷି ନୀତିର ବିବ□ନ ଜ୍ଞାତ ହୋଇଥାଏ । କୌଣସି ଦେଶର ବିକାଶମୂଳକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କୃଷିର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ । ଦେଶର ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷିର ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନି ପ୍ରକାର ଭୂମିକା ଥାଏ । ତାହା ହେଲା :-

(କ) ଅର୍ଥନୀତିର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ସକାଶେ ପ୍ରାଥମିକ ଉଦବୃ□ ସୃଷ୍ଟି କରିବା

(ଖ) ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ର ସକାଶେ ମଜୁରୀଭି□କ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇବା

(ଗ) ଅଗ୍ରମୁଖୀ ସଂଯୋଗ ଜରିଆରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବା । ପ୍ରଥମ ଓ ତୃତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବିପୁଳ କୃଷିଭି□କ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ବେଳେ ତୃତୀୟଟି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଣ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାଏ । ତେଣୁ ସହନଶୀଳ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ଉଭୟ ସାମଗ୍ରିକ କୃଷିଭି□କ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଯଥେଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ ।

କୃଷିଭି□କ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ କାରଣଗୁଡିକୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଭାବେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ଯଥା- ପ୍ରାକୃତିକ(ଜଳବାୟୁ), ପ୍ରଯୁକ୍ତି, ଅର୍ଥନୈତିକ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଭି□କ ଓ ନୀତିଗତ ବିଷୟ । ଏହି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଉପରେ କୃଷିଭି□କ ବିକାଶ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଏହା ସହ କୃଷିଭି□କ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ଦାୟୀ ହୋଇଥାନ୍ତି ମୃ□କା, ବର୍ଷା ଓ ତାପମାତ୍ରା । ପ୍ରଯୁକ୍ତିଭି□କ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରହିଛି ବିହନ, ଯନ୍ତ୍ରପାତି, କୀଟଠାରୁ ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ପ୍ରଜନନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ଯାହା ଦେଶରେ ଉପଲବ୍ଧ । ତୃତୀୟ କାରଣଟି ହେଉଛି ଅର୍ଥନୈତିକ । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଭ

ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ସାଧାରଣତଃ ଘରୋଇ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ। ଚତୁର୍ଥକାରଣଗୁଡିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଭି□କ- ଯାହା କମ ହୃଦବୋଧ ହୋଇଥାଏ। ଶସ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିବା ଭାରତର ଖାଦ୍ୟ ନିଗମ (ଏଫସିଆଇ) ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟସ୍ତରରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଧାର ଦେଉଥିବା ସାହୁକାର ହେଉଛନ୍ତି ଯଥାକ୍ରମେ ଦୁଇପ୍ରକାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ।

ନୀତିଗତ କାରଣଗୁଡିକ ସାଧାରଣତଃ ଉପରୋକ୍ତ କାରଣଗୁଡିକ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାନ୍ତି। ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଗ୍ରାମୀଣ ସର୍ବସାଧାରଣ କ୍ଷେତ୍ର ଅର୍ଥାତ ଗ୍ରାମୀଣ ସଡ଼କ, ଗ୍ରାମୀଣ ବିଦ୍ୟୁତିକରଣ ଓ ବଜାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଦି ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ କରାଯାଏ ତେବେ କୃଷିର ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହେବ ଏବଂ କୃଷିଭି□କ ଅର୍ଥନୀତିର ଯଥେଷ୍ଟ ପରିବ□ନ ହେବ। ଜମି ଲିଜ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷି ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଉଦାର ନୀତି ଜମିକୁ ଲିଜ ଦେବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସରଳ କରିଥାଏ ଏବଂ ତିଷ୍ଠି ପାରୁନଥିବା ଫାର୍ମଗୁଡିକୁ ଲିଜ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ। ଏହା ଯୋଗୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ପ୍ରବାହ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ। କୃଷିଭି□କ ଗବେଷଣା ଓ ବିକାଶ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ନିବେଶ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ସରକାରୀ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିଥାଏ। ତେଣୁ ବିଭିନ୍ନ ନୀତି କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ସହ ଭି□ଭୂମିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ।

ଗତଛଅ ଦଶକରେ ଭାରତୀୟ କୃଷି

ଭାରତରେ କୃଷିନୀତିର ଉଦ୍‌ଭବ ସାଧାରଣତଃ ପା□ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭି□କ ହୋଇଥାଏ। ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ହେଉଛି ୧୯୫୧ରୁ ୧୯୬୫ ଯେତେବେଳେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସୀମିତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିଲା ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ଉପରେ ପ୍ରଧାନ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିଲା। ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସମୟ ଥିଲା ୧୯୬୬ରୁ ୧୯୮୧। ଏହି ସମୟରେ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ବା ଏଚ୍ ୱାଇଭି ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିଲା ଏବଂ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା। ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ବ୍ୟବହାର, ଉପଯୁକ୍ତ ନୀତିର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା, ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଭି□କ ଯୋଜନା ଯୋଗୁ ସେତେବେଳେ ଭାରତ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇପାରିଥିଲା। ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଅବଧି ଥିଲା ୧୯୮୧ରୁ ୧୯୯୧ ଏହି ସମୟରେ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଆନ୍ତଃ-ଆ□ଳିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଥିଲା। ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ ନିବେଶ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା। ୧୯୯୨ରେ ଚତୁର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ସମୟରେ ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର କାର୍ଯକାରୀ ହୋଇଥିଲା ଯାହାକି ୨୦୦୪ ଯାଏ ପରିଦୃଷ୍ଟ ଥିଲା। ତ୍ରୁଟିଯୁକ୍ତ ବିନିମୟ ନୀତିକୁ ସଂଶୋଧିତ କରାଯିବା ସହ କୃଷିବିରୋଧୀ ନୀତିଗୁଡିକୁ ଉଠାଇଦିଆଯିବାରୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟାପକ ଉନ୍ନତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା। ଏହା ଛଡା କୃଷିକୁ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ଭୂମିକାକୁ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଥିଲା। ତେବେ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ କରାଯିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ କୃଷି ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା। ପ□ମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ୨୦୦୫ରୁ ଏବଂ ଅତୀତର ତ୍ରୁଟିବିଚ୍ୟୁତିକୁ ହୃଦବୋଧ କରି କୃଷିର ବିକାଶ ସକାଶେ ରାଜ୍ୟର ଭୂମିକାକୁ ଅଧିକ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ନାନା ପ୍ରକାର ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିଲା। ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅର୍ଥାତ ୧୯୫୧-୧୯୬୫ରେ ଯୋଜନା ମୁଖ୍ୟତଃ ଶିଳ୍ପଅଭିବୃଦ୍ଧିଭି□କ ବିକାଶ କୌଶଳ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇଥିଲା। ପ୍ରଥମ ତିନି ପା□ବର୍ଷିଆ ଯୋଜନା କାଳରେ ଯୋଜନାର ପ୍ରମୁଖ ଆଧାର ଥିଲା ଶିଳ୍ପ ଏବଂ କୃଷି ଉପରେ କମ୍ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିଲା। ଆମଦାନୀ ବିକଳ୍ପ ଜରିଆରେ ଶିଳ୍ପ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଏବଂ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ବିନିମୟ ହାର ଜରିଆରେ ସୁରକ୍ଷା ଥିଲା ଏହାର କୌଶଳ। ଆମେରିକାରୁ ପିଏଲ- ୪୮୦ ଆମଦାନୀ ଜରିଆରେ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଖାଦ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା। କୃଷିଭି□ଭୂମି, ଜଳସେଚନ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିବେଶ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ସମୟରେ କୃଷିଭି□କ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପ୍ରମୁଖ ଉତ୍ସ ଶସ୍ୟର ପ୍ରମୁଖ ଉତ୍ପାଦନ ବିନା ଥିଲା।

ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅର୍ଥାତ ୧୯୬୬ରୁ ୧୯୮୦ କାଳରେ ୧୯୬୦ ଦଶକରୁ ହୋଇଆସିଥିବା ବ୍ୟାପକ ଖାଦ୍ୟାଭାବ ଓ ଆମେରିକାର ପିଏଲ-୪୮୦ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଧୀନରେ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଣରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବ୍ୟାଘାତ ସହ ନୀତିଗତ ଯୋଜନାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଭାବେ ଖାଦ୍ୟ ଆତ୍ମନିର୍ଭଶୀଳତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିଥିଲା। କମ ସମୟ ମଧରେ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପ୍ରମୁଖ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଥିବାରୁ ଦେଶର ଜଳସେଚିତ ଅ□ଳ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା। ଜଳସେଚନ, ସାର, ବିଦ୍ୟୁତ ଓ ଋଣକୁ ସବସିଡି ଯୁକ୍ତ କରାଗଲା। ସର୍ବନିମ୍ନ ସମର୍ଥନ ମୂଲ୍ୟ (ଏମଏସପି) ଆକାରରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା। କୃଷକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ନିଶ୍ଚିତ ବଜାର ସୃଷ୍ଟିକରିବା ଏବଂ ଗରିବ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ପିଡିଏସ ଜରିଆରେ ଶସ୍ୟ ଯୋଗାଣ କରିବା

ସକାଶେ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକ ଦ୍ୱାରା ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରାଗଲା। ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଉତ୍ପାଦନକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ସକାଶେ ଖାଦ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟକୁ କଠୋର କଟକଣାଯୁକ୍ତ କରାଗଲା। ଅନେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଯଥା : କୃଷିଭି□କ ମୂଲ୍ୟ ଆୟୋଗ (ଯାହାକୁ ବ□ମାନ ସିଏସିପି କୁହାଯାଉଛି), ଭାରତର ଖାଦ୍ୟ ନିଗମ (ଏଫସିଆଇ), ଜାତୀୟ ଦୁଗ୍ଧ ବିକାଶ ବୋର୍ଡ ଆଦି ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା। କୃଷିର ଗବେଷଣା ଓ ବିକାଶ ସକାଶେ ବିପୁଳ ନିବେଶ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ନୀତିଗୁଡିକ ଖୁବ ସଫଳ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସତୁରୀ ଦଶକ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ, ଦୁଗ୍ଧ ଓ ଚିନି ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଥିଲା। ଏହି ସମୟରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପ୍ରମୁଖ ଉତ୍ସ ଥିଲା ଉତ୍ପାଦନର ଅଭିବୃଦ୍ଧି। ସର୍ବନିମ୍ନ ସମର୍ଥନ ମୂଲ୍ୟ (ଏମଏସପି) ସାହାଯ୍ୟରେ କୃଷି ଓ କୃଷକଙ୍କୁ ସହାୟତା ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା। କୃଷକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ନିଶ୍ଚିତ ବଜାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏବଂ ଗରିବ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ପିଡିଏସ ଜରିଆରେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଯୋଗାଇଦେବା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରାଗଲା। ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଉତ୍ପାଦନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ସକାଶେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟକୁ ଅଧିକ କଟକଣାଯୁକ୍ତ କରାଗଲା।

ଷାଠିଏ ଦଶକର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ କରାଯାଇଥିବା ଚାହିଦାମୁତାବକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଭି□କ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୧୯୯୦ ଯାଏ ବଳବ□ର ରହିଲା। ତେବେ ଏଥିରେ କେତେକ ସାମାନ୍ୟ ପରିବ□ନ ରହିଥିଲା। ଏହି ନୀତିଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଫଳ ରହିଥିଲା ମିଶ୍ରିତ। କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥିବା ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁ ଭାରତ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇପାରିଥିଲା। ତେବେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସାରା ଭାରତରେ ସମାନୁପାତିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇ ନ ଥିଲା। ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ହାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଥିଲା। ଭାରତୀୟ କୃଷି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇପାରିବା ସହ ଭି□ଭୂମି ଦୃଢ଼ ହୋଇଥିବାରୁ ଦେଶରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ମରୁଡି ଆଦିକୁ ସଫଳ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇପାରିଛି।

ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅର୍ଥାତ ୧୯୮୧ରୁ ୧୯୯୧ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର ଉ□ର ପଶ୍ଚିମରେ ଏଚୱାଇଭି ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ବ୍ୟବହାର ହେତୁ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ହୋଇପାରିଥିଲା। ତେବେ ଏହି ସମୟରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳତା ସହିତ ତୈଳବୀଜ ଓ ଡାଲିଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା। ୧୯୮୬ରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ତୈଳବୀଜ ଓ ଡାଲିଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ମିଶନ (ଟିଏମଓପି)। ଏହି ନୂଆ ପଦକ୍ଷେପ ଫଳରେ ଦେଶରେ ତୈଳବୀଜ ଓ ଡାଲିଜାତୀୟ ଫସଲ ବହୁଳ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଭାରତ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇପାରିଥିଲା। ସେହିପରି ଏହି ସମୟରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା।

ଚତୁର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟାୟ (ଅର୍ଥାତ ୧୯୯୨ରୁ ୨୦୦୪) ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର ପର୍ବ ବଳଶାଳୀ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ୧୯୯୪ରେ ଖାଇବା ତେଲର ଆମଦାନୀକୁ କୋହଳ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଆଉ ଦୁଇଟି ଉପ-ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ଅର୍ଥାତ ୧୯୯୨ରୁ ୧୯୯୭ ଏବଂ ୧୯୯୭ରୁ ୨୦୦୪। ପ୍ରଥମ ଉପ-ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର ଯୋଗୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହିଥିବା ତ୍ରୁଟି ବିଚ୍ୟୁତିକୁ ସମାଧାନ କରାଯାଇପାରିଥିଲା। ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ମାକ୍ରୋ କୃଷିଭି□କ ଉତ୍ପାଦନ ହାର ସାମାନ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା। ଏହା ସହ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ଓ ଫାର୍ମ ଲାଭ ପରିମାଣ ମଧ୍ୟ କମିଥିଲା। ୧୯୯୧-୯୨ରେ ଶିଳ୍ପଜାତ ସାମଗ୍ରୀର ଶୁଳ୍କ ପରିମାଣ ୩୦୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ୨୦୦୨ରେ ଏହା ମାତ୍ର ୩୦ ପ୍ରତିଶତକୁ ଖସି ଆସିଥିଲା। ସେହିପରି ୧୯୯୧-୯୨ରେ ସମସ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ଉପରୁ ଆମଦାନୀ କଟକଣା ଉଠାଇ ନିଆଯାଇଥିଲା। ଏହି ସମୟରେ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସୂଚୀରେ ଉନ୍ନତି ଘଟିଥିଲା। ୧୯୯୦-୯୧ରେ କୃଷିରେ ମୋଟ ପୁଞ୍ଜି ସୃଷ୍ଟି ପରିମାଣ ୧୧୪୨୪କୋଟି ଟଙ୍କା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୨୦୦୦-୦୧ରେ ଏହି ପରିମାଣ ୧୪୯୩୧ କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା। ୧୯୯୦ ଦଶକରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ୧୯୮୦ ଦଶକରେ ହୋଇଥିବା ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାରଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଥିଲା। ତେବେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘରୋଇ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବା ସ□େ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ ନିବେଶ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା। ୧୯୮୧-୮୨ରେ ସରକାରୀ ନିବେଶ ପରିମାଣ ୭୧୩୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୧୯୯୦-୯୧ରେ ଏହି ପରିମାଣ ୪୯୯୨କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ଖସି ଆସିଥିଲା। ୨୦୦୦-୦୧ରେ ଏହି ପରିମାଣ ପୁଣି ୪୫୨୦ କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ଖସିଆସିଲା। ୧୯୯୦ ଦଶକରେ କୃଷିଭି□କ ଜିଡିପି ପରିମାଣ ୩.୧ ପ୍ରତିଶତକୁ ଖସିଆସିଥିଲା। ୧୯୮୦ ଦଶକରେ ଏହି ପରିମାଣ ଥିଲା ୩.୫ ପ୍ରତିଶତ। ସେହିପରି ୧୯୮୦ ଦଶକରେ ପ୍ରମୁଖ ଶସ୍ୟଗୁଡିକର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ହାର ୩.୧୯ ପ୍ରତିଶତ ଥିବା ବେଳେ ୧୯୯୦ ଦଶକରେ ଏହା ୨.୨୮ ପ୍ରତିଶତକୁ ଖସିଆସିଥିଲା।

ବାରମ୍ବାର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅବହେଳା ଏବଂ ସରକାରୀ ନିବେଶ ପରିମାଣ କମ କରାଯାଉଥିବାରୁ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଭାବେ ଏହା କୃଷି ଉପରେ ନକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ

ପକାଇଥିଲା । ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବବ□ୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଭାରତୀୟ କୃଷିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାରଥିଲା ୨.୧ ପ୍ରତିଶତ । ପରବ□ୀ ଦୁଇ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଯଥାକ୍ରମେ ୩ ପ୍ରତିଶତ ଓ ୩.୫ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତର କୃଷିନୀତି ଗୁଡିକରେ ସଫଳତା ସଂପର୍କରେ କଣ କୁହାଯାଇ ପାରେ ? ବାସ୍ତବରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଭାରତୀୟ କୃଷିର ବିକାଶ ହେଉଛି ଏକ ଐତିହାସିକ ଧାରା ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ଦାୟୀ ହୋଇଆସିଛି । ୧୯୫୧ରେ ଭାରତ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଦୂରର କଥା ନିଜର ଚାହିଦା ମେ□ାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବିଦେଶରୁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଆମଦାନୀ କରୁଥିଲା । ମାତ୍ର ପରିସ୍ଥିତି ବଦଳି ଯାଇଛି ଏବଂ ୨୦୧୩ରୁ ଭାରତ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ରପ୍ତାନି କରିବା ଦେଖାଗଲା । ଜଳସେଚନ ପରିମାଣ ବି ୧୧ ପ୍ରତିଶତରୁ ୪୫ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । କୃଷି ଅନୁପାତରେ ସାର ବ୍ୟବହାର ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧିପାଇଛି । ତାହାର ପରିମାଣ ହେକ୍ଟର ପିଛା ୧୪୧ କିଲୋଗ୍ରାମ ବ୍ୟବହାର ହେଉଛି । ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ମାତ୍ରାଧିକ ହୋଇଛି ଏବଂ କୃଷି ଅର୍ଥନୀତି ବିକାଶର ମାର୍ଗରେ ଅବଧାରିତ ହୋଇଛି ।

ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଶକ୍ତି, ସାର ଓ ଖାଦ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସବସିଡି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି । ୧୯୮୦ ପରଠାରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ଉଦ୍ୟୋଗଗୁଡିକରେ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ୧୯୯୭ରୁ ଏହିସବୁ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତି ନାନା ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଆସୁଛି । ଏହାସ□େ୍ୱ ନାନା ଯୋଜନାଭି□ିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯୋଗୁଁ ଭାରତ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ

ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟାପକ ସଫଳତା ହାସଲ କରିପାରିଛି ।

୨୦୦୫-୨୦୧୩ ଅର୍ଥାତ ଚତୁର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଦେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସଂକଟର ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ନାନା ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ବିକାଶ ଓ ଏହାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ସକାଶେ ୨୦୦୭ରେ ଦେଶରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷି ବିକାଶ ଯୋଜନା(ଆରକେଭିୱାଇ) । ଏହାଯୋଗୁ କୃଷି ଓ କୃଷକ ଯେପରି ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରିବେ ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ କୃଷି ଉପରେ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶର ଆବଶ୍ୟକତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଜିଲ୍ଲା କୃଷିଭି□ିକ ଯୋଜନା(ଡିଏପି) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିଲା । ସମଗ୍ର ରାଜ୍ୟରେ ଯେପରି କୃଷିଭି□ିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ସଫଳ ରୂପ ନେଇପାରିବ ସେଥିପାଇଁ ଡିଏପି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହାସ□େ୍ୱ ଜିଲ୍ଲା କୃଷିଭି□ିକ ଯୋଜନାଗୁଡିକରେ କୃଷକମାନଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ସାମାନ୍ୟ ଥିଲା । ୧୧ଶ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ଶେଷ ଭାଗରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସକାଶେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିଲା । ଧାନ, ଗହମ, ଡାଲି ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଯଥାକ୍ରମେ ୧୦, ୮ ଓ ୨ ନିୟୁତ ଟନକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ୧୧ଶ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ ୨୦୦୭ରେ ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା ମିଶନ (ଏନଏଫଏସଏମ) ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ କରି ଏହି ମିଶନ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ ବେଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତି ଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ପରିମାଣ ଯେପରି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ସେଥିପ୍ରତି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିଲା ।

ଖାଦ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନେଇ ଦେଶରେ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା ଆଇନ ବା ଏନଏଫଏସଏ । ଏହି ଯୋଜନାରେ ଗରିବ ପରିବାରକୁ ମାସିକ ୩୫ କି.ଗ୍ରା. ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିଲା । ତିନିବର୍ଷ ପାଇଁ ଚାଉଳ/ଗହମ/ବାଜରା ସକାଶେ କିଲୋପିଛା ଯଥାକ୍ରମେ ୩ ଟଙ୍କା, ୨ ଟଙ୍କା ଓ ୧ ଟଙ୍କା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଗ୍ରାମା□ଳର ୭୫ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକ ଓ ସହରା□ଳର ୫୦ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

ସେହିପରି ମାତା ଓ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଦେବା, ଦୁସ୍ଥ, ନିର୍ଯାତିତ ଓ ଗୃହହୀନମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ସୁବିଧାସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇଦେବା ଥିଲା ଏହି ଯୋଜନାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ । ଏହି ଯୋଜନାରେ ଯେପରି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଗରିବ ପରିବାରମାନେ ଉଚିତ ଦରରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ପାଇବେ ସେଥିପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପିଡିଏସର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ନିକଟରେ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁଧାନରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ, ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ସକାଶେ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ସଂଗ୍ରହ ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସବସିଡି ପରିମାଣ ସାମାନ୍ୟ ଅଧିକ ରହୁଛି । ଏହି ଅନୁଧାନରୁ ମଧ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ପିଡିଏସର ବ୍ୟାପକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ତେବେ ନିକଟ ଅତୀତରେ ଡାଲିଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥର ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ନେଇ ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବଜାର ଅବସ୍ଥା ଏବଂ ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥର ଉପଲବ୍ଧତାରେ ଅସ୍ଥିର ଅବସ୍ଥା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆମଦାନୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଭାରତ ପରି ଏକ ଦେଶ ସକାଶେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛି ।

ନୀତିର ଭୂମିକା

ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ (୧୯୫୦ରୁ ୧୯୬୦) ମଧରେ ପ୍ରାକୃତିକ କାରଣରାଜିକୁ ନେଇ କୃଷି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅବଧାରିତ ହେଉଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ (୧୯୬୫ରୁ ୧୯୮୦)ରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଗତ ବିକାଶ ହେତୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥାର ପରିବ□ନ ସହ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ମଧ ସିଏସିପି, ଏଫସିଆଇ ଓ ଏନଡିଡିବି ଆଦି ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଯଦ୍ୱାରା ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଐତିହାସିକ ଅଗ୍ରଗତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ଅର୍ଥନୈତିକ- ପ୍ରଯୁକ୍ତିଗତ- ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଭି□କ- ନୀତିଗତ କାରଣ ଆଦି ଯୋଗୁ ଉଚ୍ଚ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏଚୱାଇଭି ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ ଯୋଗୁଁ ଦେଶରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥାର ବ୍ୟାପକ ପରିବ□ନ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ଡାଲି ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଓ ଖାଇବା ତେଲ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତେବେ ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ପକ୍ଷରୁ ଏହି ଶସ୍ୟ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ୧୯୯୦ ମଧ ଭାଗରେ ଖାଇବା ତେଲ ଉପରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସହାୟତା ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନିଆଗଲା ସେତେବେଳେ ତୈଳ ଉତ୍ପାଦନ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ସହ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆଉ ଏକ ଅସୁବିଧା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ତାହା ହେଲା ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ୱାରା ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେବା । ସେମାନେ ବିଶେଷ ସୁଯୋଗ ପାଇବା ଦ୍ୱାରା ବହୁଳ ଭାଗ ଲୋକ ସୁବିଧାରୁ ବ□ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହା ଯୋଗୁ କୃଷି ଉପରେ ସରକାରୀ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଖାଦ୍ୟ, ସାର, ଶକ୍ତି ଓ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁଞ୍ଜିକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ନିବେଶ କରିବା ହେତୁ କୃଷିର ବିକାଶ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ସବସିଡି ବାବଦ ଅର୍ଥ ଅନ୍ୟତ୍ର ନିବେଶ ହେବା ଯୋଗୁଁ ୧୯୯୦ ଦଶକ ମଧ ଭାଗରେ ସଂଘାତ ଦେଖାଦେଲା ଏବଂ ଏହି ସଂକଟ ୧୯୯୭ରେ ପ୍ରମୁଖ ସମସ୍ୟାରେ ପରିଗଣିତ ହେଲା ।

କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିବେଶ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ନେଇ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବିତର୍କ ତଥା ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହ୍ରାସ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଜାତୀୟ କୃଷି ନୀତିର ସମୀକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ବିଚାର କରାଗଲା । ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ସଚେତନ ନାଗରିକ ସମାଜ ଓ ଗଣମାଧମ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଆରକେଭିୱାଇ, ଏନଏଫଏସଏମ ଓ ଏନଏଫଏସଏ ଥିଲା ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୂହର ନିର୍ଯ୍ୟାସ । ଲୋକମାନେ ଯେପରି ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇପାରିବେ ଏବଂ କୃଷି ଜରିଆରେ ସେମାନଙ୍କ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରିବ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରାଗଲା ।

ଉପସଂହାର

ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ, ନୀତିଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଫ୍ରେମ୍‌ୱାର୍କ ଉଦ୍ୟମ ଯୋଗୁଁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇପାରିଛି । ଏପରିକି ଅଣକୃଷିଭି□କ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ମଧ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି । ଗ୍ରାମୀଣ ଶିଳ୍ପାୟନ ଓ ଗ୍ରାମୀଣ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ଦକ୍ଷତାର ବିକାଶ ଯୋଗୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନ ଅଧିକ ହୋଇପାରିଲା ଏବଂ ଗ୍ରାମା□ଳର ଅର୍ଥନୈତିକ ଚିତ୍ର ପରିବ□ିତ ହୋଇପାରିଲା । କୃଷିର ବିକାଶ ସକାଶେ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ ଓ ଗ୍ରାମୀଣ ଭି□ଭୂମିର ବିକାଶ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଆରକେଭିୱାଇ ଓ ଏନ୍‌ଏଫ୍‌ଏସ୍‌ଏମ୍ ପରି ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ଯୋଗୁ ଲୋକମାନେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ପାଇପାରିଲେ । ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା ଆଇନ ଜରିଆରେ ଲୋକମାନେ ନାନା ଅଧିକାର ହାସଲ କରିପାରିଲେ ଏବଂ ଜୀବିକା ନିରାପ□ା ରକ୍ଷା କରିପାରିଲେ । ଅନେକ ସହନଶୀଳ ଯୋଜନା ଜରିଆ[redacted] ଦେଶରେ ଜୀବିକା ନିରାପ□ା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇପାରିଲା ।

* ଏସୋସିଏଟ ପ୍ରଫେସର, ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ ଅଫ୍ ଅକୋନୋମିକ ଗ୍ରୋଥ୍, ଦିଲ୍ଲୀ

ଭାରତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତା ନିର୍ମାଣ

• ଅଜୟ ଶାହା

> **ସରକାର କଣ କରିବା ଦରକାର ତାହା ନେଇ ଭାରତରେ ଅତି ଚିନ୍ତାଶୀଳ ନୀତିଗତ ଆଲୋଚନା ସବୁ ହେଉଛି । ସବୁଠାରୁ ବଡ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତାରେ ହିଁ ରହିଛି । ଏହାକୁ ଆମେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ସମ୍ବଳକୁ ଫଳାଫଳରେ ପରିଣତ କରିବା କ୍ଷମତା ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରିବା । ତେବେ ଜନନୀତି ଆଲୋଚନାରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଏକମତ ହେବେ ଯେ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁସବୁ ତ୍ରୁଟି ଓ ଅଭାବ ରହିଛି ତାହା ଦୂର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।**

ଭାରତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେଭଳି ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ତାହାକୁ ନେଇ ଯଥେଷ୍ଟ ଆକ୍ରୋଶ ପ୍ରକଟ ହେଉଛି । ଏଠାରେ ଆମେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ତଫାତକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ମନରେଗା ପରିଚାଳନା, ପୁଂଜି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ, ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ମିଡିଆ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବା ଟ୍ରାଫିକ ଲାଇଟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସରକାର କରିବା କେତେଦୂର ଉପଯୋଗୀ ସେଥିନେଇ ଅନେକ ମତଭେଦ ରହିଛି । ତେବେ ସବୁପ୍ରକାର ଆଭିମୁଖ୍ୟର ଲାଭ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ଏଠାରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକମତ ହେବା ଉଚିତ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆଭିମୁଖ୍ୟରୁ ଇପ୍‌ସିତ ଫଳାଫଳ ହାସଲ କ୍ଷମତା ଆମର ରହିବା ଦରକାର ।

ବିଗତ ଦଶକ ମାନଙ୍କରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିଲୋପ, ଲାଇସେନ୍ସ- ପରମିଟ ରାଜ୍ ସମାପ୍ତ କରିବା ତଥା କେଉଁ ଶିଳ୍ପ ବା ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଲାଭଜନକ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା କ୍ଷମତା ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ରହୁଥିବା ଶିଳ୍ପ ନୀତି ସମାପ୍ତ କରିବା ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଏହିସବୁ ପଦ୍ଧତିରୁ ବାହାରକୁ ଯିବା ସମୟ ଆସିଛି । କାରଣ ଏହିସବୁ ପଦ୍ଧତିରେ ଯେଉଁସବୁ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଥିଲା ତାହା ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ଆଜିର ଆହ୍ୱାନ କେବଳ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସମାପ୍ତ କରିବା ନୁହେଁ ବରଂ ଏଭଳି ସଂସ୍କାର ପ୍ରବ□ନ କରିବା ଯାହାସବୁ ଏଭଳି ନିୟନ୍ତ୍ରଣାତ୍ମକ ଆଇନ ବିଲୋପ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ସରକାରୀ ସଂଗଠନ ମଧ୍ୟ ସମାପ୍ତ କରିପାରିବ । ତେବେ ସୁରକ୍ଷା ଭଳି ସର୍ବ ସାଧାରଣ ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କର ଭୂମିକା ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । କେବଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ହିଁ ଅପରାଧ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନ୍ୟାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାହିନୀ ଗଠନ କରିପାରିବ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କ ପରିଚାଳନା କରି ପାରିବ । କେବଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ହିଁ ସର୍ବ ସାଧାରଣହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରିବ । ରାଷ୍ଟ୍ର ହିଁ କେବଳ ବଜାର ବିଫଳତା ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ସମସ୍ୟା ଦୂର କରିପାରିବ । ଏଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଏକ ଫଳପ୍ରଦ ରାଷ୍ଟ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଏକ ସୁଦକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ ତାହା ନାଗରିକମାନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନତାରେ

ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନକରି ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପନ୍ନ କରିପାରିବ । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦକ୍ଷତା ସମ୍ମୁଖରେ ବଡ ଆହ୍ୱାନ ହେଉଛି ବ୍ୟୟକୁ ସୁଦକ୍ଷ ଭାବରେ ସର୍ବସାଧାରଣ ହିତକର ଫଳାଫଳରେ ପରିଣତ କରିବା ତଥା ଅବାଞ୍ଛିତ ଫଳାଫଳକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବା ।

ସରକାର କଣ କରିବା ଦରକାର ତାହା ନେଇ ଭାରତରେ ଅତି ଚିନ୍ତାଶୀଳ ନୀତିଗତ ଆଲୋଚନା ସବୁ ହେଉଛି । ସବୁଠାରୁ ବଡ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତାରେ ହିଁ ରହିଛି । ଏହାକୁ ଆମେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ସମ୍ବଳକୁ ଫଳାଫଳରେ ପରିଣତ କରିବା କ୍ଷମତା ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରିବା । ତେବେ ଜନନୀତି ଆଲୋଚନାରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଏକମତ ହେବେ ଯେ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁସବୁ ତ୍ରୁଟି ଓ ଅଭାବ ରହିଛି ତାହା ଦୂର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଏଠାରେ ଭି□ଭୂମି କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଉ । ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ତର୍କ ହେଉଥିଲା ସେଥିରେ ଭି□ଭୂମି ସଂରଚନା ସେବାରେ ଘରୋଇ ବନାମ ସରକାରୀ ଉତ୍ପାଦନ ତର୍କ ହେଉଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ଭି□ଭୂମି ସଂରଚନା ଘରୋଇ ଫାର୍ମମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଏଥିରୁ ଇପ୍ସିତ ଲାଭ ହାସଲ ହୋଇପାରିବ ଯଦି ସରକାର ସରକାର ଯୋଜନା, କ□ାକ୍ଟିଂ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପନ୍ନ କରିବେ । ତେବେ ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ କ୍ଷମତା ସମ୍ମୁଖରେ ସମସ୍ୟା ସବୁ ରହିଛି । ଆଜିକାଲି ଭାରତରେ ଭି□ଭୂମି ସଂରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁସବୁ ସମସ୍ୟା ଦେଖାଯାଉଛି ତାହା ସବୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଯୋଜନା, କ□ାକ୍ଟିଂ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହିଥିବା ଅଭାବ ଓ ତ୍ରୁଟିରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଛି । ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ପି.ପି.ପି. କ□ାକ୍ଟିଂ ଉପଯୁକ୍ତ ଫଳ ଦେଇପାରିବ ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ରାଷ୍ଟ୍ର କୈନ୍ଦ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିରେ ହାସଲ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲା ।

ଅନେକ ଲୋକ ଏଥିରେ ଏକମତ ଯେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ମାତ୍ରାରେ ପାଣ୍ଠି ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲେ, ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସେ ଏଥିରୁ ଅପେକ୍ଷିତ ଫଳାଫଳ ହାସଲ ପାଇଁ ସରକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସଂଗଠିତ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହା ହିଁ ହେଉଛି ଭାରତ ସମ୍ମୁଖରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ଏହି ନିବନ୍ଧରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦକ୍ଷତା ଗଠନ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବିଷୟ ଉପରେ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଅବଲୋକନ କରାଯାଇଛି ।

ଅତି ସରଳ ଭାବରେ କହିଲେ ପ୍ରତି ସଂଗଠନ ନିକଟରେ ଏଭଳି ନେତୃତ୍ୱ ରହିଥାଏ ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମ୍ବଳ ଉପଯୋଗ କରି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ସଂଗଠନ ସେତେବେଳେ ସଫଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ଯେତେବେଳେ ନିମ୍ନ ପରୀକ୍ଷଣ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ହୋଇପାରିବ ।

୧. ସମ୍ବଳ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଉପଯୋଗ ହେଉଛି ତାହା ଉପରେ ସଂଗଠନ ନେତୃତ୍ୱର ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରହିଛି କି ନାହିଁ ।

୨. ନେତୃତ୍ୱ ଦାୟିତ୍ୱବାନ ରହିଛି କି ନାହିଁ ?

ଏକ ଦାୟିତ୍ୱବାନ ନେତୃତ୍ୱର ସଂଗଠନ ଉପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରହିଲେ ତାହା ବିଫଳତା ସ୍ଥିତିକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝିବ ତଥା ଅପେକ୍ଷିତ ଫଳ ହାସଲ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପରିବ□ନ ସବୁ କରିବ ।

ନିର୍ବାଚନ, ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ଜରିଆରେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ହାସଲ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉ□ମ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ନିର୍ବାଚନ, ବିଧିବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ଜରିଆରେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ହାସଲ ସକାଶେ ସୁଦୀର୍ଘ ମାର୍ଗ ରହିଛି । ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ଜରିଆରେ ପ୍ରଶାସନ ଦାୟିତ୍ୱବାନ ହୋଇଥାଏ । ଦୁର୍ବଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଯାହା ଜରିଆରେ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳତାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଏ ତଥା ଏହା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସ୍ଥିତିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ । ବିଧିପାଳିକା କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକା ଉପରେ ଆବଶ୍ୟକ ନିରୀକ୍ଷଣ ଓ ସନ୍ତୁଳନ ରଖିଥାଏ । ନ୍ୟାୟପାଳିକା ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଆଇନ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଏ ।

ତେବେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତାର ସୁଦୀର୍ଘ ମାର୍ଗ ହେଉଛି ଏକ ବିସ୍ତାରିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା । କୌଣସି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ବା ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନର କୌଣସି ଚାପ ପଡି ନଥାଏ । ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ ଆଇନର ଉଲଂଘନ ନ ହେଲେ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ସବୁବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକାର ଇଚ୍ଛାଧିନ କ୍ଷମତାର ସମ୍ମାନ କରିଥାଏ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ଓ ନ୍ୟାୟପାଳିକାର କାର୍ଯ୍ୟ ଶୈଳୀରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିଲେ ତଦ୍ୱାରା ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ହେବ । ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ କିନ୍ତୁ ଆମେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ବା ନ୍ୟାୟପାଳିକା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ ନକରି କେବଳ ଅପେକ୍ଷିତ ସଫଳତା ହାସଲ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିବା । ଏହା କିନ୍ତୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ, ନ୍ୟାୟପାଳିକା ଓ କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକା- ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ହିତକର ହେବ ।

ବିଭିନ୍ନ ଭୂମିକା ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନୀତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସମସ୍ୟା ଠାବ କରିବା

ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଆମକୁ ସମସ୍ୟା ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବକ୍ତବ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାକୁ ହେବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଗୋଟିଏ ସମସ୍ୟା ଯଥା- ଉ□ମ ନିର୍ମଳତା ଓ ଚାପ ସହ ୨୪

ଘ□ା ଜଳଯୋଗାଣ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା । ଏହା ସଂଭବ ହୋଇପାରିବ ଯଦି ଆମେ କ□ାକ୍ଟ ମୁଖ୍ୟ ସଂସ୍ଥା (ସରକାର)ଙ୍କ ଠାରୁ ଏଜେ□ (ଜଳ ଯୋଗାଣସଂସ୍ଥା)କୁ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ କରିବା । ଏଠାରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଉପ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଏ ଯାହା କ□ାକ୍ଟରେ ଲିଖିତ ହୋଇଥାଏ । ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏହା ସଂସ୍ଥାକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ କରିଥାଏ ।

ସ୍ପଷ୍ଟ ସମସ୍ୟା ବକ୍ତବ୍ୟ ରହିଥିଲେ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ସଫଳ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରେ । ଏହା ଏଠାରେ ଏଜେ□ ଅର୍ଥାତ୍ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବ୍ୟାଙ୍କକୁ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ କରିଥାଏ । ଅପରପକ୍ଷରେ ଯଦି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବ୍ୟାଙ୍କର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ନ ହୁଏ ତେବେ ତାହା ବିଫଳତା ପାଇଁ ଅନାବଶ୍ୟକ ଭାବରେ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ପ୍ରବନ୍ଧନର ଏକ ମୂଳନୀତି ହେଉଛି ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରହିବ । ସଫଳତାର ମାପ କରାଯିବ ଏବଂ ସଫଳତା/ ବିଫଳତାର ପ୍ରଭାବ ରହିବ । ଏହା ସରକାରୀ ଢା□ା ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ ସଂଭବପର ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସରକାରୀ ଢା□ା ମଧ୍ୟରେ ପଦ୍ଧତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କଲାବେଳେ ସବୁ ପ୍ରକାର ସଂଭାବିତ ସମସ୍ୟାକୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବା ଦରକାର ଏବଂ କ□ାକ୍ଟିଂ ଏଜେ□କୁ ଦିଆଯାଇପାରିବ - ଘରୋଇ ଫାର୍ମ ବା ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା । ଏହାଦ୍ୱାରା ସମସ୍ୟା ସାମାନ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ ।

ବାସ୍ତବିକ ଦୁନିଆରେ ରାଜନୀତି ହେଉଛି ଏକ ଜଟିଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏଠାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ । ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦାୟିତ୍ୱ ହେଉଛି ସଂଭାବ୍ୟ ସମସ୍ୟା ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରି ତାହାକୁ କ□ାକ୍ଟ ବାହାରକୁ ଦେବା ତଥା ସରକାରୀ ଢା□ା ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସର୍ବନିମ୍ନ କରିବା । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ଦିଗରୁ ଦେଖିଲେ 'କ□ାକ୍ଟିଂ ଆଉଟ' ହେଉଛି ଏକ ଉ□ମ ଚିନ୍ତାଧାରା । ଭାରତରେ ମାନବ ସମ୍ବଳ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବାରୁ 'କ□ାକ୍ଟିଂ ଆଉଟ' ହେଉଛି ଅପେକ୍ଷିତ ଏବଂ ଏହା ବାହ୍ୟସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସହଜରେ କରାଯାଇପାରିବ ।

କ□ାକ୍ଟ ପୂର୍ବରୁ ରାଜନୈତିକ ବିଚାର ଜରୁରୀ

ଯେତେବେଳେ ମୁଖ୍ୟ ସଂସ୍ଥା (ସରକାର) ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଲେଖିବେ ଯେ ଏଜେ□ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ, ସେଠାରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ରାଜନୈତିକ ବିଚାର କରାଯିବା ଦରକାର ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ :- ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣ ବେଳେ ସ୍ୱଭାବିକ ଭାବରେ ରାଜନୈତିକ ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟ- ଯେ କେଉଁଠାରେ ରାଜପଥ ନିର୍ମାଣ କରାଯିବ ତାହା ରାଜନୈତିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ - ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ମଧ୍ୟରେ ରହିବା କଥା ।

ବମ୍ବେଠାରୁ କଲିକତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ୍ସପ୍ରେସ ୱେ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ନିଷ୍ପ□ି ନିଆଯିବା ପରେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏନ୍.ଏଚ୍. ଏ.ଆଇ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ଯଦି ଏଜେ□କୁ ରାଜନୈତିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଏ ତାହା ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିବାଦ ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ତଥା ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟକର ହେବ । ସୁତରାଂ ରାଜପଥ କେଉଁଠାରେ ନିର୍ମାଣ ହେବ ତାହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଏନ୍.ଏଚ୍.ଏ.ଆଇ. ଉପରେ ଛଡା ଯାଇନପାରେ । ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ମାନେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଏଜେ□ର କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବେ । ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେବ କାରଣ ଏଜେ□ କହିବ ଯେ ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଯୋଗୁଁ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛି ।

ରାଜନୈତିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ କହିଲେ ଜନପ୍ରତିନିଧି ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଉଥିବା ନିଷ୍ପ□ି ହୋଇଥାଏ । ରାଜନେତାମାନେ ନିର୍ବାଚନ ଜରିଆରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ରହୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କଲାବେଳେ ସେମାନେ ସବୁ ଦିଗକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇଥାନ୍ତି । ଏହାକୁ କେବେ ହେଁ କ□ାକ୍ଟିଂ ବଳରେ ଅନ୍ୟକୁ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ୟା ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟ ବାହାର ସଂସ୍ଥା ଜରିଆରେ କରାଯାଇପାରେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବା ଦରକାର । ଅମଲାତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ବୈଷୟିକ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ରାଜନୀତିରେ ସଂଶ୍ଲିଷ୍ଟ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଖାପ୍ ପ□ାୟତ ଢା□ାରୁ ଆଇନ ଶାସନ ଢା□ାକୁ ପରିବ□ନ କରିବାକୁ ହେଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ

ଏକ ସାମନ୍ତବାଦ ପରିବେଶରେ ଅନେକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ଲବି କରିଥାନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ରର କ୍ଷମତାର କୌଣସି ସୀମା ନାହିଁ ।

ସଶକ୍ତ କ୍ଷମତା କେଉଁଠାରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କ୍ଷମତା ରାଷ୍ଟ୍ର ପାଖରେ ଅଛି । ଏଠାରେ ଏକ ସ୍ଥିତି ବିଚାର କରାଯାଉ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଅଭିଯୋଗ ନେଇ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଗ୍ରାମ ବରିଷ୍ଠ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଖାପ ପ□ାୟତ ନିକଟକୁ ଯାଏ । ଏଠାରେ ଖାପ ପ□ାୟତ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ

କରିବ କି ନାହିଁ ତାହା ଉପରେ ନିଷ୍ପ□ ନେଇଥାଏ ।

ସର୍ବସାଧାରଣ ବିକଳ୍ପ ତ□ ଦିଗରୁ ଦେଖିଲେ ରାଜନେତା ଓ ଅମଲାତନ୍ତ୍ରକୁ ଆତ୍ମ ସ୍ୱାର୍ଥ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଏ । ଯେଉଁଠାରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ କ୍ଷମତା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ ରହିବ, ସେଠାରେ ଆମେ ସଫଳତା କେବେ ହେଁ ଆଶା କରିପାରିବା ନାହିଁ । ଏଠାରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟତାକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ପାଇଁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ । ସାମନ୍ତମାନେ ସବୁବେଳେ ସର୍ବସାଧାରଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ତୁଳନାରେ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କୌଣସି ଫାର୍ମ ବା ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ ସହାୟତା ପାଇଁ ସରକାର ବା ନିୟନ୍ତ୍ରକର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ନିୟମ କୋହଳ କରି ଶିଳ୍ପକୁ ସହାୟତା କରାଯାଇଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଅଧିକ ପ୍ରତିଯୋଗୀତା ଚାପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପାଇଁ ସ୍ଥିତି ଖରାପ ହୋଇଥାଏ । ଏସବୁ ହେଉଛି ସାମନ୍ତବାଦୀ ପଦ୍ଧତି ଖାପ ପ□ାୟତ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଏହା ପ୍ରତିଯୋଗୀତା ବଜାରର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନାବଶ୍ୟକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିଥାଏ । ଆଧୁନିକ ଭାରତରେ ଏହାର ସ୍ଥାନ କିଛି ନାହିଁ ।

ଆଇନ ଶାସନର ଏକ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ ହେଉଛି ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ ଢା□ା ଗଠନ ଯେଉଁଥିରେ କାର୍ଯ୍ୟ ତାଲିକାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଧିନ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷମତା ଆଦୌ ନଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ସୁଚିନ୍ତିତ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ଆବଶ୍ୟକ । ଏଠାରେ ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ସେବି ଆଇନର ଧାରା ୧୧ (ଖ) ବିଚାର କରାଯାଉ ଯେଉଁଥିରେ ପୁଂଜି ନିବେଶକାରୀଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ସୁରକ୍ଷା ଉପରେ କୁହାଯାଇଛି । ପୁଂଜି ନିବେଶକାରୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ସୁରକ୍ଷା ହେଉଛି ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ । ମାତ୍ର ଏହାକୁ ଭି□କରି ସେବି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନିୟନ୍ତ୍ରଣାତ୍ମକ ଆଦେଶ ସବୁ ଜାରୀ କରୁଛନ୍ତି । ଧାରା ୧୧(ଖ)ରେ 'ସେବି'ର ସାମନ୍ତବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ ।

ସଠିକ ଭାବରେ ଆଇନ ସବୁ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲେ କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକା ହାତରେ ସର୍ବନିମ୍ନ କ୍ଷମତା ରହିବ ଯଦ୍ୱାରା ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ସହ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସଫଳ ଭାବରେ ହାସଲ କରାଯାଇପାରିବ । ସୁତରାଂ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ବ୍ୟାପକ ପରିବ□ନ ଆବଶ୍ୟକ ଯେଉଁଥିରେ କାର୍ଯ୍ୟପାଳିକା ସାମନ୍ତବାଦୀ ମନୋଭାବ ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ନାହିଁ ତଥା ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ରହିବ ।

ଆଇନ ହେଉଛି ମୁଖ୍ୟ ଓ ଏଜେ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଚୁକ୍ତି ମାତ୍ର

କ ୍ରାକ୍ଟିଂ ଆଉଟ ପାଇଁ ତିନି ପ୍ରକାର ପଦ୍ଧତି ରହିଛି :

୧. ପ୍ରିନିସପାଲ ଓ ଏଜେ□ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଚୁକ୍ତି ଜରିଆରେ ଘରୋଇ ଫାର୍ମକୁ କ□ାକ୍ଟ ଦେବା ଯାହା ୧୮୭୨ ଭାରତୀୟ କ□ାକ୍ଟ ଆଇନ ଅଧିନରେ ପରିଚାଳିତ ହେବ ।

୨. କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜରିଆରେ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାକୁ ପ୍ରଦାନ ।

୩. ଆଇନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିନରେ ଗଠିତ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାକୁ ପ୍ରଦାନ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥିତିରେ ଏକ ଆଇନଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ ।

ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ନେଇ ନିୟମ

(୧) ପ୍ରତ୍ୟେକ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାର ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରହିବ :

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବା ଦରକାର ଯଦ୍ୱାରା ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ହେଉଛି ମୁଦ୍ରାନୀତି, ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ପୁଂଜି ନିବେଶ, ବ୍ୟାଙ୍କିଂ, ତଥା ବ୍ୟାଙ୍କିଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିବାଦର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ବ୍ୟାଙ୍କିଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ମୁଦ୍ରାନୀତିରେ ବିସଂଗତି କରି ପୁଂଜି ନିବେଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରାଯାଇପାରେ । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟିରେ ବିସଂଗତି କରି ବ୍ୟାଙ୍କିଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହାସଲ କରାଯାଇପାରେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ନଷ୍ଟ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦିଗରେ ବିଫଳତାକୁ ଅନ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଯୁକ୍ତି ସଂଗତ କରାଯାଇପାରେ ।

ସମସ୍ୟା ଆହୁରି ଗୁରୁତର ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ବହୁବିଧ ସଂସ୍ଥାକୁ ଗୋଟିଏ ସମସ୍ୟା ଦୂରକରିବା ଦାୟିତ୍ୱରେ ନିୟୋଜନ କରାଯାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆଇନ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ । ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ରହିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ର ସକାଶେ ଅନେକ ଆଇନଗତ ବିପଦ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ଏକ ଉ□ମ ସରକାରୀ ଢା□ାରେ ଏହିସବୁ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

ତେଣୁ ଦୁଇଟି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଆବଶ୍ୟକ । ସରକାର ସ୍ତରରେ ଦାୟିତ୍ୱ ହେଉଛି ସର୍ବସାଧାରଣ ହିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବଜାର ବିଫଳତାକୁ ସମସ୍ୟା ଭାବରେ ବିବେଚନା କରି ତାହାର ସମାଧାନ ସକାଶେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ କରିବ । ଏଜେ□ ସ୍ତରରେ ଏକାଧିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଥିଲେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯିବା ଦରକାର ।

ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସୁଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ

ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତିନୋଟି ସୁଶାସନ ନୀତି ପ୍ରଚଳନ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ଆମେ ଜାଣୁ । ପ୍ରଥମତଃ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ବୋର୍ଡ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ବୋର୍ଡ କେବଳ ଏକ ଦେଖଣାହାରୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସବୁ ପ୍ରକାର ନିଷ୍ପ□ ବୋର୍ଡ ସ୍ତରରେ ହିଁ ନିଆଯାଇଥାଏ । ଅଂଶିଦାରମାନେ ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ଉଚିତ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ବୋର୍ଡରେ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ହେବା ଦରକାର ଯଦ୍ୱାରା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବ କମ ହୋଇପାରିବ । ତୃତୀୟରେ ବୋର୍ଡ ବିଭିନ୍ନ ବିବାଦର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଭୋଟିଂ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଏହିସବୁ ନୀତି ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଏବଂ ତାହାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିମ୍ନମତେ ଲାଗୁ କରାଯାଇପାରିବ :

* ସମସ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପ□ ବୋର୍ଡ ସ୍ତରରେ ନିଆଯିବା ଦରକାର । ବୋର୍ଡ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କୌଣସି କ୍ଷମତା କେନ୍ଦ୍ର ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସରକାର ମଧ୍ୟ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟ ପଦ୍ଧତିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।
* ବୋର୍ଡରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଶେଷଜ୍ଞ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଲେ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ସଂସ୍ଥା ଅଧିକ ସୁଦକ୍ଷ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ।
* ବୋର୍ଡରେ ସମସ୍ତ ନିଷ୍ପ□ ଭୋଟିଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିଆଯିବା ଦରକାର ।
* ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାରଦର୍ଶୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଦରକାର । ଏଜେଣ୍ଡା ପେପର ବୋର୍ଡ ବୈଠକର ଏକ ସପ୍ତାହ ଆଗରୁ ପହ□ବା ଦରକାର । ବୋର୍ଡ ବୈଠକର ସିଧା ଭିଡିଓ ପ୍ରସାରଣ ହେବା ଦରକାର ତଥା ବୈଠକର ତୁରନ୍ତ ପରେ ପରେ କାର୍ଯ୍ୟବୃ□ ପ୍ରକାଶ କରାଯିବା ଦରକାର ।
* ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ଏହି ଚାରୋଟି ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରାଗଲେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ହୋଇପାରିବ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅବଶ୍ୟ ସରକାରୀ ବିଭାଗମାନଙ୍କରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ସହଜ ନୁହେଁ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରର ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ଏବଂ ସ୍ୱାୟ ତା

ଭାରତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କରେ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ହେଉଛି ନିମ୍ନ ସ୍ତରର । ମାନବ ସମ୍ବଳ ପ୍ରକ୍ରିୟା, କ□ାକ୍ଟିଂ ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ବି□ୀୟ ନିୟମ ଆଦିରେ ଅନେକ କଟକଣା ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କଠାରେ ନିମ୍ନ ସ୍ତରର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ରହିଛି ।

ବ□ମାନର ସ୍ଥିତିରେ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ହେଉଛି ଏକ ବିବାଦିୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ଯୁକ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ଯେ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତାର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ସେମାନେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳତା ହାସଲ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଅପରପକ୍ଷରେ ଯେଉଁଠାରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ନୁହେଁ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କ୍ଷମତା କିନ୍ତୁ ଉପଲବ୍ଧ ସେଠାରେ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ଅଧିକ ହେଲେ ସେଥିରେ ବିପଦ ରହିଛି । ଜଣେ ନିର୍ବାଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧିନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଏବଂ ଅଣନିର୍ବାଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ସଂସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ତଫାତ ରହିଛି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଚାକିରି ସୁରକ୍ଷା ନ ଥିବାବେଳେ ଅଣନିର୍ବାଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଚାକିରି ହରାଇବାର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ ।

କେତେକ ଯୁକ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ଯେ ମାନବ ସମ୍ବଳ ନୀତିରେ ଓ କ□ାକ୍ଟିଂରେ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତାର ଅଭାବ ହିଁ ରାଜନେତାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅଙ୍କୁଶ ଲଗାଉଛି । ପୁନଶ୍ଚ କ୍ଷମତା ଅପବ୍ୟବହାର ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତାର ଅଭାବଯୋଗୁଁ ହିଁ ହେଉଛି । ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଯଦି ସ୍ପଷ୍ଟ ରହିବ, କ୍ଷମତା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟରେ ରହିବ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ବ୍ୟବସ୍ଥା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେବ ତାହେଲେ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗାଇବାର ଆବଶ୍ୟକ ରହିବ ନାହିଁ ।

ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ଏବଂ ସ୍ୱାୟ□ତା ମଧ୍ୟରେ ବଳିଷ୍ଠ ସଂପର୍କ ରହିଛି । ଏ ସବୁକୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ୟାକେଜ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଇପାରେ । ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲେ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ□ ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକୁ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ଦେବାରେ ଅସୁବିଧା କିଛି ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ସ୍ୱାୟ□ତା ଓ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ରହିଲେ ହିଁ ନେତୃତ୍ୱକୁ ଦାୟିତ୍ୱବାନ କରାଯାଇପାରିବ । ତା ନ ହେଲେ ନେତୃତ୍ୱ କେବଳ ବିଫଳତାର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ହିଁ ସମୟ କାଟିବେ ।

ଆମେ ଆଗରୁ ଯୁକ୍ତି କରିଛୁ କି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟକୁ କ□ାକ୍ଟିଂ ସଂଭବ ଥିବା କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ସମସ୍ୟା ସବୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାକୁ ହେବ ତଥା ଯେଉଁ ଗୁଡିକର ଅଂଶ

ଗ୍ରହଣ କରିବା ସଂଭବ ନୁହେଁ ସେଠାରେ ସମସ୍ୟା ନିଜ ପାଖରେ ରଖିବାକୁ ହେବ । ତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଏକ ବିଚ୍ଛୁରିତ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତାର ଏକ କ୍ଷେତ୍ର ହେବ । ତେଣୁ ସରକାରୀ ବିଭାଗଗୁଡିକ ପାଇଁ ବିସ୍ତୃତ ନୀତି ନିୟମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଦରକାର ।

ଉପରୋକ୍ତ ସାତଟି ନୀତି ନିୟମକୁ ଆଧାର କରି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥା ସବୁ ଗଠନ ହେଲେ ପରିବେଶ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ହେବ । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥାର ସ୍ୱଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରହିଛି । ଏହାର ବୋର୍ଡରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଶେଷଜ୍ଞ ସବୁ ରହିଛନ୍ତି । ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନଥାଏ । ସବୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପ□ି ବୋର୍ଡ ନେଇଥାନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସ୍ୱଷ୍ଟ ହେଲେ ତାହା ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ଏବଂ ବୋର୍ଡକୁ ନିଷ୍ପାଦନ ପ୍ରତି ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିଥାଏ ।

ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ମାନବ ସମ୍ବଳ ନୀତି, କଂଟ୍ରାକ୍ଟିଂ, ଆର୍ଥିକ ନୀତି ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡିକୁ ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ଦିଆଯିବା ଦରକାର । ଉଚ୍ଚ ସଫଳତା ହାସଲ କରୁଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥା ହେଉଛି ତାହା ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରହିଛି । ସ୍ୱଷ୍ଟ ମାତ୍ର ସୀମିତ କ୍ଷମତା ରହିଛି ମାତ୍ର ଉଚ୍ଚ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତା, ସ୍ୱାୟ□ତା ଓ ଅପରେସନାଲ୍ ନମନୀୟତା ରହିଛି ।

ଘରୋଇ ଏଜେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ନୀତି

ସଂଭବ ହେଲେ, ଘରୋଇ ଏଜେ ହେଉଛନ୍ତି ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ

ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଏଜେ□ ଏକ ଘରୋଇ ଫାର୍ମ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଏହା ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାକୁ ଏଜେ□ ଭାବରେ ନେବା ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଭଲ । ଜଟିଳ କ□ାକ୍ଟ ସବୁବେଳେ ସଂସ୍ଥାକୁ ଅଧିକ ରାଜସ୍ୱ ଦେଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏହା ସଂସ୍ଥାର ସଫଳ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଦକ୍ଷତାର ପ୍ରତିଫଳନ କରିଥାଏ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଫାର୍ମର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଜଟିଳତା ନାହିଁ । ଅପରପକ୍ଷରେ ଏଜେ□ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥା ହେଲେ ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନର ସମସ୍ୟା ସ୍ଥାନାନ୍ତରୀତ ହେବ ମାତ୍ର ସମାଧାନ ହେବ ନାହିଁ ।

କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ରଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂସ୍ଥା ହିଁ ଏଜେ ହୋଇପାରେ

ଯେତେବେଳେ ଏଜେ□କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କ୍ଷମତା ଦିଆଯିବା, ସେତେବେଳେ ତାହା କେବେ ହେଁ ଘରୋଇ ଫାର୍ମକୁ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ଯେତେବେଳେ କରାଯିବ ସେତେବେଳେ ଏଥି ସହିତ ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର ଓ ପ୍ରଶାସନ ଉପରେ ସମାଲୋଚନା ମୂଳକ ମନ୍ତବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆସିବ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ଏନ୍.ଏଚ୍.ଏ.ଆଇ.ର କ□ାକ୍ଟିଂ କାର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପରିଚାଳିତ କ□ାକ୍ଟ ଡିଜାଇନ କରିବା ହେଉଛି ଅତି କଷ୍ଟକର । ଯେତେବେଳେ ଏଜେ□କୁ କେବଳ କେତେକ ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ପଡିଥାଏ (ସଡକ ଅପରେସନ, ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ବିତରଣ, ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହରେ ପାଠପଢା ଆଦି) ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ ସେଠାରେ ଘରୋଇ ଫାର୍ମକୁ ଏଜେ□ କାର୍ଯ୍ୟ ଦିଆଯାଇପାରିବ ।

ଉପସଂହାର

ଭାରତରେ ସମସ୍ୟା ହେଉଛି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦକ୍ଷତା ଗଠନ । ଭାରତର ସାଂପ୍ରତିକ ଢା□ା ହେଉଛି ଔପନିବେଶବାଦର ପ୍ରତିଫଳନ ମାତ୍ର । ଏଥି ସହିତ ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଭରାଯାଇଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ହେଲେ ନିମ୍ନ ପଦକ୍ଷେଷ ସବୁ ନେବାକୁ ହେବ ।

୧. ସରକାର ବାହାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ହେଲା ଭଳି ସମସ୍ୟା ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତି ।

୨. କ□ାକ୍ଟିଂ ପୂର୍ବରୁ ରାଜନୈତିକ ବିଚାର

୩. ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥାର ସ୍ୱଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରହିବ ।

୪. ସଂଭବ ହେଲେ ଘରୋଇ ଏଜେ□ ହେଉଛନ୍ତି ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ।

୫. କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ହିଁ ଏଜେ□ ହୋଇପାରିବେ ।

୬. ଖାପ ପ□ାୟତରୁ ଆଇନ ଶାସନକୁ ପରିବ□ନ

୭. ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସୁଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ

୮. ଉଚ୍ଚତର ଅପରେସନାଲ ନମନୀୟତା ଓ ଉଚ୍ଚତର ସ୍ୱାୟ□ତା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ□ ସଂସ୍ଥା ପାଇଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ।

୯. ଆଇନ ହେଉଛି ପ୍ରିନସିପାଲ ଓ ଏଜେ□ ମଧ୍ୟରେ ଏକ କ□ାକ୍ଟ ମାତ୍ର ।

ଏହି ନୀତି ନିୟମ ଅବଲମ୍ବନ ହେଲେ ସରକାରୀ ବିଭାଗମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବ । ବିଭାଗମାନେ ସମସ୍ୟା ସବୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବେ ଯାହା କ□ାକ୍ଟ ଆଉଟ କରାଯାଇପାରିବ । ଉଚ୍ଚ ସ୍ତର ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବା ଦରକାର । କ□ାକ୍ଟିଂ ଆଉଟ ହୋଇଯିବା ପରେ ଏଜେ□ ନିକଟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନମନୀୟତା ରହିବ ଯଦ୍ୱାରା ସେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପଛରେ ଲାଗିବ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନତାର ସହ ଫଳାଫଳ ମଧ୍ୟ ହାସଲ କରିବ । ■■

* ମାକ୍ରୋ, ଫାଇନାନ୍ସଗ୍ରୁପ୍ ଏନ୍ ଆଇ ପିଏଫ୍ ପି, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ

ବଳାତ୍କାର ଆଇନରେ ସଂସ୍କାର ସଂପର୍କରେ ବୁଝିବା

• ପ୍ରତୀକ୍ଷା ବକ୍ସି

ନିର୍ଭୟା, ବ୍ରେଭହାର୍ଟ, ଦାମିନୀ- ଏଇଭଳି ଅନେକ ନାମରେ ଜଣାଶୁଣା ୨୩ ବର୍ଷିୟା ଫିଜିଓଥେରାପିଷ୍ଟ ୨୦୧୨ ବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ଏକ ଚଳନ୍ତାବସରେ ମରଣାନ୍ତକ ଗଣବଳାତ୍କାର ଶିକାର ହୋଇ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବା ପରେ ଯୌନ ହିଂସାବିରୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟାପକ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିଲା । ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ଯେପରି ଭାବରେ ସ୍ୱର ଉ□ୋଳନ କରିଥିଲେ ସେଥିରେ ବଳାତ୍କାରକୁ ଏକ ଶକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥିଲା । ଏକ ଯୌନ ହିଂସା ଭାବରେ ବଳାତ୍କାର ଓ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଯୌନ ଆକ୍ରମଣ ଉପରେ ଆଜିକାଲି ପୁରାପୁରି ନୂତନ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଛି । ଏହା ଏଭଳି ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ଯୌନ ହିଂସା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟାପକ ସ୍ୱର ଉ□ୋଳନ କରାଯାଇଥିଲା । କେଉଁ ପ୍ରକାର ଆଇନଗତ ପରିବ□ନ ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କାରୀମାନେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଦାବୀ କରିଥିଲେ । ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ସମାଜରେ ବଳାତ୍କାର ସଂସ୍କୃତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟାପକ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ ।

ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ସ୍ୱର ଉ□ୋଳନ ହୋଇଥିଲା । ଅନେକ ପ୍ରକାର ଭାଷଣ ଦିଆଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଆଲେଖ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଅନେକ ସମୟରେ ନ୍ୟାୟାଧୀଶମାନେ ଆଇନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅନ୍ୟୁନ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ଯେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମହିଳା ନିଧନ ହେବେ, ପୋଡାଯିବେ,ଯୌନ ଆକ୍ରମଣ ପରେ ଭୟଭୀତ ହେବେ ଯଦି ସବୁ ବଳାତ୍କାର ମାମଲାରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ ।

ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦାବୀ କରିବାର ଅର୍ଥ ହେଲା ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଏକ ସମ୍ମାନ ଜୀବନ ନିଜ ସ□ରେ ବଂଚିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବାରୁ ବଂଚିତ କରିବା । ସୁତରାଂ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡାଦେଶ ପାଇଁ ଯୁକ୍ତିକରିବା ପରିବ□ ଆମେ ସୁରକ୍ଷିତ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ

ସୁତରାଂ ଯୌନ ହିଂସା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମର ସାମୁହିକ ସଂଗ୍ରାମରେ ଆମକୁ ବୈପ୍ଳବାତ୍ମକ ପରିବ ର୍ନ ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଆମକୁ ଆନ୍ଦୋଳନର ଶବ୍ଦ ପୀଡାରୁ ହିଁ ଖୋଜିବାକୁ ପଡିବ ଶକ୍ତିରୁ ନୁହେଁ ।

ଦାବୀ କରିବା ଦରକାର ।

ବଳାତ୍କାରୀମାନଙ୍କର ମୁଷ୍କଚ୍ଛେଦନ ଦାବୀ ଆଗରୁ କେବେ ହେଁ ହୋଇନଥିଲା । ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡାଦେଶ ବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡ ବଦଳରେ ମୁଷ୍କଚ୍ଛେଦନ ଦେବା ବିକଳ୍ପ କେବେଠାରୁ ଚିନ୍ତା କରାଗଲା । ଏଭଳି ଦାବି ହେଉଛି ଏକ ପୁରାତନ ପଶ୍ଚାଦଧାବନ କଳାଭଳି ପଦକ୍ଷେପ । ଏହା ହେଉଛି ଶରୀରକୁ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ବର୍ବରତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର କରିବା । ଏହା ଫଳରେ ଦଣ୍ଡର ମେଡିକାଲାଇଜେସନ କରିବା ଯାହା ଯୌନ ହିଂସାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବ । ପୁରୁଷ ଯୌନାଙ୍ଗକୁ ଏକ ଅସ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଦେଖିଲେ ତାହା ଯୌନ ହିଂସାର ସାଂକେତିକ ଓ ବସ୍ତୁଗତ ବାସ୍ତବତା ନକାରାତ୍ମକ କରିଦେଇଥାଏ । ଯୌନ ହିଂସା ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଷ୍କଚ୍ଛେଦନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଇତିହାସ ଖୋଜିବାର ଅନେକ ପନ୍ଥା ରହିଛି । ନାଜି କନସେ□ସନ କ୍ୟାମ୍ପ ମାନଙ୍କରେ ଏହାକୁ ଜିଉ, ଜିପ୍‌ସି ତଥା ମାନସିକ ଅନଗ୍ରସର ମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଫାସିଷ୍ଟ ସରଞ୍ଜାମ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଉଥିଲା । ନାଜି ଶାସନ କାଳରେ ଏହାକୁ ଯୌନ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିଲା ।

ଭାରତରେ ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତି ସମୟରେ ଯେଉଁ ବଳପୂର୍ବକ ବନ୍ଧ୍ୟାକରଣ କରାଯାଉଥିଲା ତାହାକୁ କେହି ଭୁଲିପାରିବେ ନାହିଁ । ଏମା ଟାରଲୋ ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକ "ଅନସେଟ୍‌ଲିଂ ମେମୋରିଜ" ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ ଯେଉଁ ଅବାଞ୍ଛିତ ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରଜନନ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଆଗଲା ତାହା ପ୍ରଜନନ ଓ ଯୌନ ଶରୀର ଉପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକଚାଟିଆ ଅଧିକାର ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଯୌନ ଅପରାଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଷ୍କଚ୍ଛେଦନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଦାବୀ ହେଉଛି ତାହାର ପ୍ରତିଫଳନ ମନୁ ସ୍ମୃତିରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଦଳିତ ପୁରୁଷମାନେ ଉଚ୍ଚ ଜାତିର ମହିଳାଙ୍କ ସହ ଯୌନ ସମ୍ବନ୍ଧ ରଖିଲେ ବା ବଳାତ୍କାର କଲେ ସେଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ମୁଷ୍କଚ୍ଛେଦନ ପାଇଁ ମନୁସ୍ମୃତିରେ କୁହାଯାଇଛି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ଯୌନ ଉଦ୍ଦିପକତାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ଏକ ଦଣ୍ଡ ଭାବରେ ମୁଷ୍କଚ୍ଛେଦନର ଉଲ୍ଲେଖ ଅନେକ ଆଲେଖରେ ରହିଛି ।

ବଳାତ୍କାର ସ୍ଥିତିରେ ଯେଉଁ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳି ପରୀକ୍ଷଣ କରାଯାଉଥିଲା ସେହି ଔପନିବେଶବାଦୀ, ଯୌନବାଦୀ ଓ ହିଂସକ ପ୍ରଥାର ବିଲୋପ କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଆବେଦନ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ୨୦୧୨ ଆନ୍ଦୋଳନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ଏହା ଉପରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଉନଥିଲେ । ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଡାକ୍ତରମାନେ (ହାଇମେନ) ରେ ଆଘାତ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଏହି ପରିକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସଂପୃକ୍ତ ମହିଳାଙ୍କର ଅତୀତ ଯୌନ ଇତିହାସ ଜାଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥାଏ । ୨୦୦୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳାତ୍କାର ମାମଲା ଶୁଣାଣିରେ ଅତୀତ ଯୌନ ଇତିହାସକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉନଥିଲା । ତେବେ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳି ପରୀକ୍ଷଣ ପକ୍ଷପାତିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ସାଧାରଣରେ ମତ ।

"ଡିଗ୍‌ନିଟି ଅନ୍ ଟ୍ରାଏଲ୍" ଶୀର୍ଷକ ମାନବ ଅଧିକାର ନୀରିକ୍ଷଣ ରିପୋର୍ଟରେ ବିଭିନ୍ନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଷ୍ପ□, ଡାକ୍ତରଙ୍କ ମତାମତ ଏବଂ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ସାକ୍ଷାତକାର ସବୁ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଇ ୨୦୧୦ ବର୍ଷ ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳି ପରୀକ୍ଷଣ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ସୁପାରିସ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ପରୀକ୍ଷା ରିପୋର୍ଟକୁ ଭି□ କରି ମାମଲା ଶୁଣାଣିବେଳେ ମହିଳାଙ୍କ ଅସମ୍ମାନ କରାଯାଇଥାଏ । ବଳାତ୍କାର ପିଡୀତାଙ୍କୁ ସବୁ ପ୍ରକାର ସୁରକ୍ଷା ସେବା ଯୋଗାଇଦେବା ହେଉଛି ରାଜ୍ୟର ଦାୟିତ୍ୱ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବଳାତ୍କାର ପୀଡିତାଙ୍କ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା ସକାଶେ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳି ପରୀକ୍ଷଣ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଠିକ ନୁହେଁ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ମତ କରାଯାଇପାରେ । ଏହି ପରୀକ୍ଷଣ ପଜିଟିଭ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ମହିଳାଙ୍କ ସହମତି ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇନପାରେ । ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳି ପରୀକ୍ଷଣକୁ ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ହେଁ ୨୦୧୪ ମାର୍ଚ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗାଇନଥିଲେ । ତେବେ ଜାତୀୟ ପ୍ରୋଟୋକଲ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ଲାଗୁ କରିବା ଦରକାର ।

ବଳାତ୍କାରୀ ଅପରାଧିମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବା ପାଇଁ ଦାବି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଯେଉଁ ଫୌଜଦାରୀ ଆଇନ ସଂଶୋଧନ ୨୦୧୩ ପ୍ରବ□ନ କରାଗଲା ସେଥିରେ ବଳାତ୍କାରକୁ ଏକ ଲିଙ୍ଗ ନିରପେକ୍ଷ ଅପରାଧ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ଆଇନରେ ବଳାତ୍କାରର ସଂଜ୍ଞା ପ୍ରସାରିତ କରାଯାଇଛି । ଅଣ ପେନିଟ୍ରେଟିଭ ଯୌନ ସଂଯୋଗକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂଜ୍ଞା ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ସହମତିର ସଂଜ୍ଞାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ କରାଯାଇଛି ।

ନୂତନ ଆଇନ ମୁତାବକ ସହମତି ନିର୍ବିବାଦ ହେବା ଦରକାର । ନୂତନ ସଂଜ୍ଞା ମୁତାବକ ବଳାତ୍କାରକୁ କେବଳ ଏକ ସଂପ□ (ମହିଳାଙ୍କୁ ପୁରୁଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ ଯୌନ ସଂପ□ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରିବା) ଭାବରେ ଆଉ ବିବେଚନା କରାଯାଉ ନାହିଁ ? ତେବେ ବିବାହ ସମ୍ବନ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ ବଳାତ୍କାରକୁ ଅପରାଧ ବୋଲି ଧରା ଯାଇନାହିଁ । ୨୦୧୩ ସଂଶୋଧିତ

ଆଇନରେ ଅଲଗା ହୋଇ ରହୁଥିବା ପତ୍ନୀଙ୍କ ଉପରେ ବଳାତ୍କାରକୁ କେବଳ ନ୍ୟାୟଗତ ବିଚ୍ଛେଦ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରଖାଯାଇନାହିଁ । ବଳାତ୍କାର ଆଇନ ୧୫ ବର୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବୟସ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ପାଇଁ ଲାଗୁ ନୁହେଁ । ତେବେ ୧୫-୧୮ ବୟସ୍କ ଶିଶୁ ପତ୍ନୀଙ୍କ ବଳାତ୍କାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ୨୦୧୨ ପୋକସୋ ଆଇନ କିନ୍ତୁ ବଳବ□ର ରହିଛି । ସହମତି ପାଇଁ ବୟସ ୧୮ କୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଛି । ତେଣୁ ସହମତି ଭି□ିକ ଯୌନସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ପ୍ରେମ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥିତିରେ ଏହି ଆଇନ କିଭଳି ଲାଗୁ ହେବ ତାହା ନେଇ ଦ୍ୱନ୍ଦ ରହିଛି ।

୨୦୧୩ ଆଇନରେ ବଳାତ୍କାର ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ପ୍ରକାର ଯୌନ ଅତ୍ୟାଚାର ସାମିଲ କରାଯାଇଛି । ସେ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ସଂପର୍କୀୟ ଅଭିଭାବକ, ଶିକ୍ଷକ, ପଦାସୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଥିବା ବଳାତ୍କାର, ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା ସମୟରେ ହେଉଥିବା ବଳାତ୍କାର, ସହମତି ଦେବା ସ୍ଥିତିରେ ନଥିବା ମହିଳାଙ୍କ ବଳାତ୍କାର, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କଳାଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବଳାତ୍କାର, ବିକଳାଙ୍ଗ ବା ଅସହାୟ ମହିଳାଙ୍କ ବଳାତ୍କାର, କୌଣସି ମହିଳାଙ୍କୁ ଅକ୍ତିଆର କରି ଶରୀରରେ କ୍ଷତି ପହ□ାଇବା ବା କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ବଳାତ୍କାର କରିବା । ଏସବୁ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଅନ୍ୟୂନ ଦଣ୍ଡ ହେଉଛି ୧୦ ବର୍ଷର ଜେଲ ଦଣ୍ଡ ଏବଂ ସର୍ବାଧିକ ହେଉଛି ଆଜୀବନ କାରାବାସ । ଏକ ନୂତନ ଧାରା ୩୭୬ କ ଯୋଗ କରାଯାଇଛି ଯାହା ବଳରେ ବଳାତ୍କାର ଯୋଗୁଁ ପୀଡିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ବା ମହିଳା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ହୋଇଗଲେ ସେଥିପାଇଁ ୨୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଜୀବନ କାରାବାସ ବା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଧାରା ୩୭୬ ଘ ଅଧିନରେ ସାମୁହିକ ବଳାତ୍କାର ପାଇଁ ଅନ୍ୟୂନ ୨୦ ବର୍ଷର ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଏହି ଅଧିନରେ ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଏ ତାହା ପୀଡିତାଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେବା ଦରକାର । ଧାରା ୩୭୬ ଙ ଅଧିନରେ ବାରମ୍ବାର ଅପରାଧ ସ୍ଥିତିରେ ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ।

ଦଳିତ ଓ ଜନଜାତି ମହିଳାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେଭଳି ଯୌନ ହିଂସା ହେଉଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ୨୦୧୨-୧୩ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ଥିଲା । ବର୍ମା କମିଟି ରିପୋର୍ଟରେ କରାଯାଇଥିବା ସୁପାରିସ ମାନିବା ପରିବ□େ ଏକ ଧାରା ୩୫୪ ଖ ଆଇନରେ ଯୋଡା ଯାଇଛି ଯେଉଁଥିରେ ଏଭଳି ଅପରାଧକୁ ମଧ୍ୟ ମହିଳାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅପରାଧ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଉଛି । ତେବେ ନୂତନ ଆଇନରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏହିସବୁ ଅପରାଧ ଉପରେ କିଛି କୁହାଯାଇନାହିଁ ।

୨୦୧୩ ଏକ ଧାରା ୫୩କ ଭାରତୀୟ ଏଭିଡେନସ ଆଇନରେ ସାମିଲ କରାଯାଇଛି ଯେଉଁଥିରେ ପୀଡିତାଙ୍କ ଚରିତ୍ର ବା ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯୌନ ଅଭିଜ୍ଞତା ଆଜିକୁ ସହମତି ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ଭାବରେ ଧରାଯିବନାହଁ । ପୁନଶ୍ଚ ଧାରା ୧୪୬ ରେ ସଂଶୋଧନ କରି ଧାରା ୩୭୬, ୩୭୬କ, ୩୭୬ ଖ, ୩୭୬ଗ, ୩୭୬ଘ, ୩୭୬ଙ ରେ ପରିବ□ନ କରାଯାଇଛି ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ବେଳେ ପୀଡିତାଙ୍କୁ ପୂର୍ବ ଯୌନ ଅଭିଜ୍ଞତା ବା ତାଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯିବ ନାହିଁ ।

୨୦୧୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଇନ, ପଦ୍ଧତି ଓ ଏଭିଡେନ୍ସ ଆଇନରେ ପରିବ□ନ ପାଇଁ ଅକ୍ଷମତାକୁ ଏକ ଭି□ ବୋଲି ଧରାଯାଇନଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ବଳାତ୍କାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଫ୍.ଆଇ.ଆର୍. ଜଣେ ମହିଳା ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି ।

ତେବେ ସଂଶୋଧିତ ଆଇନ କିନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବାହାରେ ହେଉଥିବା ଫଇସଲା ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ପୋଲିସ, ସି.ବି.ଆଇ., ପ୍ରସିକ୍ୟୁଟର, ପ୍ରତିପକ୍ଷ ଓକିଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସଂସ୍ଥାମାନେ ବଳାତ୍କାର ପୀଡିତାଙ୍କୁ ଆତଙ୍କିତ କରିଥାନ୍ତି ସମାଧାନ କରିନେବା ପାଇଁ, ଫଳସ୍ୱରୂପ ଅନେକ ସମୟରେ ପୀଡିତାମାନେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରୁଥିବା ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ପାତିଆଲାରେ ୨୦୧୩ରେ ୧୭ ବର୍ଷ ବୟସ୍କାଙ୍କ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ହେଉଛି ଏହାର ପରିଣାମ । ବଳାତ୍କାର ମାମଲା ଶୁଣାଣି ବେଳେ ପୀଡିତାଙ୍କୁ ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବରେ ଲଜ୍ଜିତ କରାଯାଇଥାଏ । ମଥୁରା ଶୁଣାଣିର ୨୭ ବର୍ଷରେ ଶରୀରର ଯୌନ ଅବଜେକ୍ଟିଫିକେସନ କିଭଳି ହୋଇଥିଲା ତାହା ରାଜସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ୨୦୦୭ ବର୍ଷ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ। ଜୟପୁର ଜିଲ୍ଲା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଶୁଣାଣି ବେଳେ ପୀଡିତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇଥିଲା କି ତାଙ୍କୁ କେଉଁ ଢଙ୍ଗରେ ବଳାତ୍କାର କରାଯାଇଥିଲା । ସୁତରାଂ ଯୌନ ହିଂସା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମର ସାମୁହିକ ସଂଗ୍ରାମରେ ଆମକୁ ବୈପ୍ଳବାତ୍ମକ ପରିବ□ନ ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଆମକୁ ଆନ୍ଦୋଳନର ଶବ୍ଦ ପୀଡାରୁ ହିଁ ଖୋଜିବାକୁ ପଡିବ ଶକ୍ତିରୁ ନୁହେଁ । ■■

* ଆସୋସିଏଟ ପ୍ରଫେସର, ସେ□ର୍ ଫର୍ ଦି ଷ୍ଟଡି ଅଫ୍ ଲ ଆଣ୍ଡ ଗଭର୍ଣ୍ଣେସ, ଜବାହରଲାଲ ନେହରୁ, ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ ।

ଭାରତୀୟ କୃଷି

୧୯୯୦ ଦଶକ ମଧ୍ୟଭାଗ ପରଠାରୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ସମୀକ୍ଷା

• *ରମେଶ ଚାନ୍ଦ*

ଅନେକ ସମୟ ଧରି କୃଷି ବଜାର ସଂସ୍କାର ଦିଗରେ ବିଶେଷ କିଛି ହୋଇପାରିନାହିଁ ଯଥା :- ବଜାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ସଂସ୍କାର, ଭି ିଭୂମି ସଂରଚନାର ପ୍ରସାର, ଆଧୁନିକ ପୁଁଜିର ପ୍ରବେଶ, ତଥା ବିପଣନର ନୂତନ ମଡେଲ ପ୍ରବ ର୍ନା । କୃଷି ବିପଣନ ବ ର୍ମାନ ପରବ ର୍ୀ ସ୍ତରକୁ ଯାଇପାରିନାହିଁ । ପ୍ରତିଯୋଗୀତା ବୃଦ୍ଧି, ତଥା ବିପଣନରେ ସୃଜନଶୀଳତାର ବିକାଶ ପାଇଁ କୃଷି ବିକାଶ ପଦ୍ଧତିରେ ସଂପ୍ରସାରଣ କରାଯିବା ଦରକାର ।

୧୯୯୫ ବର୍ଷ କୃଷି ଉପରେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ରାଜିନାମା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ପରବ□ର୍ୀ ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ଭାରତ ସମେତ ଅନେକ ଦେଶର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ଅନେକ କଠିଣ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲା । କାରଣ ଏଥିଯୋଗୁଁ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀ ଗୁଡିକର ମୂଲ୍ୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ହ୍ରାସ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିଯୋଗୁଁ ୧୯୯୦ ଦଶକ ମଧ୍ୟଭାଗ ପରଠାରୁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ କମ ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଓ କୃଷକମାନଙ୍କ ଉପରେ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ପଡିଥିଲା । ଏହି ସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଏକ ବଡ ଆହ୍ୱାନ ଥିଲା । ଏହି ଆହ୍ୱାନଗୁଡିକର ମୁକାବିଲା ନିମନ୍ତେ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ଅନେକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ । ବିଗତ ନଅ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ (୨୦୦୪-୦୫ ରୁ ୨୦୧୨-୧୩) ମଧ୍ୟରେ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାରରେ ଉତ୍ସାହଜନକ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହୋଇଛି ଯଦିଚ ଏହି ସମୟରେ ଆଣକୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । କେବଳ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନୁହେଁ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଗୁଣାତ୍ମକମାନ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସାହଜନକ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ସଂପନ୍ନତା ହାସଲ ଆ□ଳିକ ସମାନତା ହାସଲ ଏବଂ ପୁଷ୍ଟି ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଗତି ହାସଲ ହୋଇଛି । ଏହିସବୁ ସଫଳତା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏହାକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଦେଶରେ ଅନୁଭବ କରାଯାଇନାହିଁ । ଆମ ଭିତରୁ ଅନେକ ସବୁଜ ବିପ୍ଳବକୁ ଆଧାର କରି ତୁଳନା କରୁଛନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଅତ୍ୟଧିକ ସ୍ତରର ଖାଦ୍ୟ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଦିଗରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଗତିକୁ ଫିକା କରିଦେଉଛି । ଭାରତୀୟ କୃଷିର ଭବିଷ୍ୟତ ଦିଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ୧୯୯୦ ଦଶକ ପରବ□ର୍ୀ ସମୟରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଗତିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଚଳିତ ଦଶକର ସଫଳତାକୁ ପୂର୍ବ ଦଶକ ସହ ତୁଳନା କରି କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ କଣ କରିବାକୁ ହେବ ତାହା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଛି ।

ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଧାରା

ଦେଶରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଷ୍ଟମ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା (୧୯୯୨-୯୩ ରୁ

୧୯୯୬-୯୭) କାଳରେ ହାରାହାରି ୫ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିବାବେଳେ ନବମ ଯୋଜନା (୧୯୯୭-୨୦୦୨) କାଳରେ ୪.୫ ପ୍ରତିଶତ ସ୍ଥିର ହାରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ନବମ ଯୋଜନା କାଳରେ ବାସ୍ତବିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ ହୋଇଥିଲା ମାତ୍ର ୨.୪୮ ପ୍ରତିଶତ, ଦଶମ ଯୋଜନା କାଳରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ହାରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ ହୋଇଥିଲା । ଏକାଦଶ ଓ ଦ୍ୱାଦଶ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ୪ ପ୍ରତିଶତ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଏକାଦଶ ଯୋଜନା କାଳରେ କିନ୍ତୁ ୪-୦୬ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଦ୍ୱାଦଶ ଯୋଜନାର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ ୨୦୧୨-୧୩ ବର୍ଷ ଏହା ୧.୪ ପ୍ରତିଶତ ରହିଥିଲା । ୨୦୧୩-୧୪ ବର୍ଷ ଏହା ୪.୬ ପ୍ରତିଶତ ରହିଥିବା ହିସାବ କରାଯାଇଛି । ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲାବେଳେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ନବମ ଓ ଦଶମ ଯୋଜନା କାଳରେ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ୨.୫ ପ୍ରତିଶତ ରହିଥିବା ବେଳେ ପରବ□ୀ ସମୟରେ ଏହା ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ୩.୫ ପ୍ରତିଶତ ସ୍ତରରେ ପହ□ିଥିଲା ।

ଏକ ଅଧ୍ୟୟନରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ୧୯୯୫-୯୬ ବର୍ଷ ପରେ ନିମ୍ନାଭିମୁଖି ହୋଇଥିବାବେଳେ ୨୦୦୪-୦୫ ପରଠାରୁ ଏହା ପୁନଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଏହି ସ୍ଥିତି ୧୯୭୧-୭୨ ରୁ ୧୯୮୦ ଦଶକ ଏବଂ ୨୦୦୩-୦୪ ରୁ ୨୦୧୨-୧୩ ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ଦୁଇଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ଧାରା ୧୯୯୬-୯୭ ଏବଂ ୨୦୦୫-୦୬ ରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ।

କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ବିଗତ ଦୁଇ ଦଶକକୁ ଦୁଇଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ଯଥା- ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ୧୯୯୫-୯୬ ରୁ ୨୦୦୫-୦୬ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ୨୦୦୫-୦୬ ର ପରବ□ୀ ସମୟ । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାନ୍ଦାବସ୍ଥା ଦେଖା ଯାଇଥିବା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଓ ଦ୍ରୁତ ଗତି ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ଦଶମ ଯୋଜନାର ଶେଷ ବେଳକୁ ଏବଂ ଏକାଦଶ ଯୋଜନା କାଳରେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ କେତେକ ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ ୨୦୦୪-୦୫ ରୁ ୨୦୧୨-୧୩ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଅବଶ୍ୟ ଖୁସିର ବିଷୟ ଯେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ବ□ମାନ ଦୀର୍ଘ ମିଆଦ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପଥରେ ଅଗ୍ରଗତି କରୁଛି ଏବଂ ୪ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲକ୍ଷ୍ୟର ନିକଟତର ହେଉଛି ।

ବିସ୍ତୃତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି

କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାରରେ ଯେଉଁ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି ତାହା କିଛି ମାତ୍ର ଅଂଶ, ସାମଗ୍ରୀ ବା ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ପାଦ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଏହି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ଉପକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଦେଖିଲେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାର୍ଷିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ୩.୩ ପ୍ରତିଶତ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିବାବେଳେ ଫଳ ଓ ପନିପରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ୫.୩ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଛି । ପଶୁସଂପଦ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃଦ୍ଧି ୪.୮ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ୪.୫ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଛି । ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଅନେକ ଦିଗରୁ ବିଗତ ଦଶକରେ ଐତିହାସିକ ହୋଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ବିଗତ ୯ ବର୍ଷ (୨୦୦୩-୦୪ରୁ ୨୦୧୧-୧୨) ମଧ୍ୟରେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପୂର୍ବ ଦଶକ ତୁଳନାରେ ୭୫ ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ହୋଇଛି । ପଶୁସଂପଦ ଓ ଉଦ୍ୟାନ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ୪୧ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିବାବେଳେ ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ୪୮ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଛି ।

ଭାରତରେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ୧୯୯୫-୯୬, ୨୦୦୩-୦୪ ମଧ୍ୟରେ ୧୯୦ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକ ଟନ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ସେଥିରେ ୧୬ ମେଟ୍ରିକ ଟନ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୨୦୬ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକଟନରେ ପହ□ିଥିଲା । ମାତ୍ର ପରବ□ୀ ଆଠ ବର୍ଷରେ ଏଥିରେ ୫୦ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକ ଟନ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୨୦୧୧-୧୩ ବେଳକୁ ୨୫୭ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକ ଟନରେ ପହ□ିଥିଲା । ୨୦୦୩-୦୫ ପରେ ଧାନ, ଗହମ ଓ ମକା ଉତ୍ପାଦନରେ ରେକର୍ଡ ପରିମାଣର ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ।

୧୯୯୫-୯୬ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶରେ ମକା ଉତ୍ପାଦନ ୧୦ ନିୟୁତ ଟନ ନିମ୍ନରେ ଥିଲା । ୨୦୧୦-୧୧ ବେଳକୁ ତାହା ୨୧ ନିୟୁତ ଟନ ସ୍ତର ଉପରକୁ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି ।

ସାରଣୀ - ୧ : କୃଷିର ବିଭିନ୍ନ ଉପକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଧାରା : ପ୍ରତିଶତ

	୧୯୮୭-୮୮ ରୁ ୧୯୯୫-୯୬	୧୯୯୫-୯୬ ରୁ ୨୦୦୩-୦୪	୨୦୦୩-୦୪ ରୁ ୨୦୧୧-୧୨
ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ	୨.୯୭	୧.୮୭	୩.୨୮
ପଶୁ ସଂପଦ	୪.୧୦	୩.୪୩	୪.୮୪
ଫଳ ଓ ପନିପରିବା	୪.୨୯	୩.୭୯	୫.୩୩
ମତ୍ସ୍ୟ ଚାଷ	୭.୨୨	୩.୦୨	୪.୪୮

ସାରଣୀ - ୨ : ବିଭିନ୍ନ ଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ଧାରା : ପ୍ରତିଶତ

ଶସ୍ୟ	୧୯୯୪-୯୫ ରୁ ୨୦୦୩-୦୪	୨୦୦୩-୦୪ରୁ ୨୦୧୨-୧୩
ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ	୦.୭୧	୨.୬୬
ମୋଟ ଶସ୍ୟ	୦.୮୧	୨.୬୧
ଡାଲିଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ	-୦.୬୪	୩.୩୧
ଧାନ	୦.୬୨	୧.୯୯
ଗହମ	୧.୦୩	୩.୬୦
ମକା	୪.୪୩	୫.୫୧
ଚଣା	-୨.୩୭	୫.୫୯
ମଟର	୦.୧୪	୨.୦୫
ତୈଳବୀଜ	-୧.୬୫	୨.୪୭
ସୋୟାବିନ	-୩.୩୫	୭.୬୧
ଆଖୁ	-୦.୪୭	୪.୦୧
କପା	-୨.୨୩	୧୦.୪୬
ଫଳ ଓ ପନିପରିବା	୨.୬୪	୬.୨୬
ପନିପରିବା	୩.୨୪	୬.୩୭
ଫଳ	୧.୫୩	୬.୦୪
କଦଳୀ	୦.୯୨	୭.୫୭
ଆମ୍ବ	୦.୯୬	୭.୫୭
ସାଇଟ୍ରସ	୪.୫୦	୫.୩୪
ପିଆଜ	୩.୦୭	୧୨.୯୮
ଆଳୁ	୨.୯୦	୮.୯୪

ତାହାର ଅର୍ଥ ହୋଇଛି ୧୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶରେ ମକା ଉତ୍ପାଦନ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହୋଇଛି ।

ଡାଲିଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ୧୯୯୦-୯୧ ରୁ ୨୦୦୫-୦୬ ମଧ୍ୟରେ ୧୩ ନିୟୁତ ଟନ ସ୍ତରରେ ପ୍ରାୟ ସ୍ଥିର ଥିଲା । ୨୦୧୦-୧୧ ବର୍ଷ ଏଥିରେ ୨୫ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ରେକର୍ଡ ୧୮.୨ ନିୟୁତ ଟନ ହୋଇଛି ।

ସୋୟାବିନ ଓ କପା ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଗତ ୮ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅସାଧାରଣ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତରେ ୧୩.୪ ନିୟୁତ ଟନ ସୋୟାବିନ ଏବଂ ୩୪.୬ ନିୟୁତ ଗାଣ୍ଠି କପା ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଛି । ୨୦୦୩-୦୫ ବର୍ଷ ଏହି ସ୍ଥିତି ଥିଲା ଯଥାକ୍ରମେ ୭.୩ ନିୟୁତ ଟନ ଏବଂ ୧୫.୧ ନିୟୁତ ଗାଣ୍ଠି । ଆଖୁ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ୧୯୯୯-୨୦୦୦ ବର୍ଷ ଭାରତରେ ୩୦୦ ନିୟୁତ ଟନ ଆଖୁ ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା । ତାହା ପରେ ଆଖୁ ଉତ୍ପାଦନ କିଛିଟା ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା ଏବଂ ୨୦୦୬-୦୭ ପରଠାରୁ ବଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶରେ ବାର୍ଷିକ ୩୫୦ ନିୟୁତ ଟନ ଆଖୁ ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଛି ତଥା ଭାରତରେ ବଳକା ଚିନି ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଛି ।

୧୯୯୦ ଦଶକର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଦେଶରେ ୧୧୪ ନିୟୁତ ଟନ ଫଳ ପନିପରିବା ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆଠ ବର୍ଷରେ ଏହା ୧୪୩ ନିୟୁତ ଟନ ହୋଇଥିଲା । ୨୦୦୩-୦୫ଏବଂ ୨୦୧୧-୧୩ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶରେ ଫଳ ଓ ପନିପରିବା ଉତ୍ପାଦନରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୨୩୫ ନିୟୁତ ଟନରେ ପହଞ୍ଚି ଥିଲା । ୨୦୦୩-୦୫ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ୮ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଉତ୍ପାଦନରେ ପ୍ରାୟ ୬୦ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି ୨୦୧୧-୧୩ରେ ଦେଶରେ ୭୭ ନିୟୁତ ଟନ ଫଳ ଏବଂ ୧୫୮ ନିୟୁତ ଟନ ପନିପରିବା ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା ।

ପିଆଜ ଓ ଆଳୁ ଉତ୍ପାଦନରେ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ପିଆଜ ଉତ୍ପାଦନ ୨୦୦୩-୦୫ରେ ୬.୧୮ ନିୟୁତ ଟନରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ୨୦୧୧-୧୩ ବେଳକୁ ୧୬.୯ ନିୟୁତ ଟନରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ସେଇଭଳି ଆଳୁ ଉତ୍ପାଦନ ୨୦୦୩-୦୫ ରେ ୨ ନିୟୁତ ଟନ ଥିବାବେଳେ ୮ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତାହା ୨୦ ନିୟୁତ ଟନକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ଧାରା ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ସାରଣୀ-୨ରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଛି ।

୨୦୦୩-୦୪ ରୁ ୨୦୧୨-୧୩ ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶରେ ଉଦ୍ୟାନ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପକ ସଫଳତା ହାସଲ ହୋଇଛି । ଫଳ ଓ ପନିପରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ୧୯୯୪-୯୫ - ୨୦୦୩-୦୪ ର ୨.୬୪ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ୨୦୦୩-୦୪ ରୁ ୨୦୧୨-୧୩ ଦଶକରେ ୬.୨୬ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଛି । ଫଳ ଓ ପନିପରିବାକୁ ଦେଖିଲେ ପିଆଜ ଉତ୍ପାଦନରେ ବାର୍ଷିକ ୧୩ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିବାବେଳେ ଆଳୁ ଉତ୍ପାଦନରେ

ସାରଣୀ - ୩ : ପଶୁସଂପଦ ଓ ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦାର ପ୍ରତିଶତ / ବର୍ଷ

ଉତ୍ପାଦ	୧୯୯୪-୯୫ ରୁ ୨୦୦୩-୦୪	୨୦୦୩-୦୪ରୁ ୨୦୧୧-୧୨
ଦୁଗ୍ଧ	୩.୭୮	୪.୭୨
ଅଣ୍ଡା	୫.୬୯	୬.୨୦
ସାମୁଦ୍ରିକ ମତ୍ସ୍ୟ	୦.୭୧	୨.୦୧
ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ମତ୍ସ୍ୟ	୫.୫୫	୫.୯୯
ମୋଟ ମତ୍ସ୍ୟ	୩.୦୪	୪.୩୦

୮.୯ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ଫଳ ମଧ୍ୟରେ କଦଳୀ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବାଧିକ ୭.୫୭ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ ହୋଇଛି ।

ପଶୁ ସଂପଦ ଓ ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ

ସମସ୍ତ ପଶୁ ସଂପଦ ଓ ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ୨୦୦୩-୦୪ ପରଠାରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ୨୦୦୩-୦୪ ପରେ ବାର୍ଷିକ ୪.୭୨ ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ ବୃଦ୍ଧି ହେଉଛି ଏହା ପୂର୍ବରୁ ୩.୭୮ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ଅଣ୍ଡା ଉତ୍ପାଦନ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ୫.୬୯ ପ୍ରତିଶତରୁ ୬.୨ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ସାମୁଦ୍ରିକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ମଧ୍ୟ ବାର୍ଷିକ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି ଏହା ୨୦୦୩-୦୪ ପୂର୍ବରୁ କମ୍ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ବାର୍ଷିକ ୬ ପ୍ରତିଶତରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହାରରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି ।

ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି

କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଜି.ଡି.ପି. ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ରାଜ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହେଉଛି । ଏହା କେରଳରେ (-୧.୧୫ ପ୍ରତିଶତ) ହୋଇଥିବାବେଳେ ଛତିଶଗଡରେ ୫.୯୧ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଛି । ଏଥି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ସାରଣୀ-୪ରେ ପ୍ରଦ□ ହୋଇଛି ।

ବଳିଷ୍ଠ ନୀତିଗତ ଉଦ୍ୟମ ଓ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସହାୟତା ଯୋଗୁଁ ବିଗତ ଦଶକରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ହୋଇଛି । ଏହା ପଛରେ ଯେଉଁ ସବୁର ଅବଦାନ ଅଧିକ ରହିଛି ତାହା ହେଲା :

* ବିଗତ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି ପାଇଁ ବାଣିଜ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ କୃଷି ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ଭଲ ମୂଲ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ହେବା ।
* ରାସାୟନିକ ସାର ଓ ଉ□ମ ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନର ବିହନ ଆଦି ଉପାଦାନ ପ୍ରୟୋଗ ବୃଦ୍ଧିକରି ଉତ୍ପାଦକତାର ଉଚ୍ଚତର ଉପଯୋଗ ।
* ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସଂପ୍ରସାରଣ ଏବଂ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଂଜି ନିବେଶ ବୃଦ୍ଧି ।
* କୃଷି ପାଇଁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଋଣ ସହାୟତାରେ ବ୍ୟାପକ ବୃଦ୍ଧି ।
* ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପ୍ରୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ଏବଂ ସଂପ୍ରସାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସୁଦୃଢକରଣ ।

ଏନ୍.ଏଫ୍.ଏସ୍.ଏମ୍., ଆର.କେ.ଭି.ଓ୍ୱାଇ, ବି.ଜି.ଆର୍.ଇ.ଆଇ. ଏବଂ ଅନ୍ୟ ମିଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଦି ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ।

ଉ ମ ମୂଲ୍ୟ

କୃଷି ଓ ଅଣକୃଷି ମଧ୍ୟରେ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଅନୁପାତ ୧୯୯୭-୯୮ ରୁ ୨୦୦୪-୦୫ ମଧ୍ୟରେ ୭ ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଚାଷୀମାନେ ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟ ପାଉଥିଲେ ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବନିମ୍ନ ସମର୍ଥନ ମୂଲ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯୋଗୁଁ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ, ବଳିଷ୍ଠ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଚାହିଦା ତଥା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବଜାରରେ ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ୨୦୦୪-୦୫ ଓ ୨୦୧୧-୧୨ ମଧ୍ୟରେ ଅଣକୃଷି ଉତ୍ପାଦ ମୂଲ୍ୟ ତୁଳନାରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦ ମୂଲ୍ୟରେ

ସାରଣୀ - ୪ : ୨୦୦୪-୦୫ ମୂଲ୍ୟ ଭିତରେ ୨୦୪-୦୫ରୁ ୨୦୧୧-୧୨ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସ୍ଥିତି

ପ୍ରତିଶତ ହିସାବ

ରାଜ୍ୟ	କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର
ଛତିଶଗଡ	୫.୯୧
ଝାଡଖଣ୍ଡ	୫.୭୬
ରାଜସ୍ଥାନ	୫.୬୩
କର୍ଣ୍ଣାଟକ	୫.୫୯
ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ	୫.୨୨
ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ	୪.୯୪
ମହାରାଷ୍ଟ୍ର	୪.୮୪
ତାମିଲନାଡୁ	୪.୨୧
ଗୁଜରାଟ	୪.୦୮
ହରିୟାଣା	୩.୯୪
ଆସାମ	୩.୮୪
ବିହାର	୩.୩୨
ଓଡିଶା	୨.୬୭
ଉ□ରପ୍ରଦେଶ	୨.୩୩
ଜାମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର	୨.୦୪
ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ	୧.୯୮
ଉ□ରାଖଣ୍ଡ	୧.୯୫
ପଂଜାବ	୧.୪୯
ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ	୦.୦୯
କେରଳ	୧.୧୫

ପ୍ରାୟ ୩୦ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ଉ□ମ ମୂଲ୍ୟ ମିଳିବା ଯୋଗୁଁ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ ହେଉଥିଲେ ।

୧୯୯୭-୯୮ ରୁ ୨୦୦୪-୦୫ ମଧ୍ୟରେ ଉ□ମ ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନର ପ୍ରାମାଣିକ ବିହନ ଯୋଗାଣରେ ୫୦ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ପରବ□ୀ ୮ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବୃଦ୍ଧି ୧୦୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲା । ବିହନ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ବାହକ ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଉ□ମ ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନର ବିହନ ଯୋଗାଣ ହିଁ ପରବ□ୀ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ତ୍ୱରକ ହୋଇଥିଲା । ସେହିଭଳି ରାସାୟନିକ ସାର ଉପଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ୧୯୯୭-୯୮ ରୁ ୨୦୦୪-୦୫ ମଧ୍ୟରେ ୧୪ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିବା ବେଳେ ପରବ□ୀ ୭ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୫୦ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ପରିମାଣ ଦିଗରୁ ଦେଖିଲେ ଏହିଭଳି ୧୮.୪ ନିୟୁତ ଟନରୁ ୨୮ ନିୟୁତ ଟନ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତି ଉପଯୋଗ ଏବଂ ଜଳସେଚନ ସଂପ୍ରସାରଣ

କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉପଯୋଗ ତଥା ମୋଟ ଜଳସେଚିତ ଅଂଚଳର ସଂପ୍ରସାରଣ ପରସ୍ପର ସହ ଜଡିତ । କୃଷି ପାଇଁ ୧୯୯୫-୯୬ ବର୍ଷ ମୋଟ ୮୫.୭ ହଜାର ଗିଗାୱାଟ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉପଯୋଗ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ୧୯୯୮-୯୯ ବେଳକୁ ୯୭.୨ ହଜାର ଗିଗାୱାଟକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲେ ହେଁ ତାହା ପରଠାରୁ କମ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ୨୦୦୧-୦୨ ବର୍ଷ ଏହା ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ପହ□ିବା ପରେ ୨୦୦୬-୦୭ ପରଠାରୁ ପୁନଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ୨୦୧୦-୧୧ ବର୍ଷ ଏହା ୧୨୯ ହଜାର ଗିଗାୱାଟରେ ପହ□ିଛି । ୧୯୯୮-୯୯ ରୁ ୨୦୦୫-୦୬ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉପଯୋଗ ୭ ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା, ମାତ୍ର ପରବ□ୀ ୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ୪୩ ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

ସେଇଭଳି, ମୋଟ ଜଳସେଚିତ ଅଂଚଳରେ ସଂପ୍ରସାରଣ ମଧ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ୧୯୯୫-୯୬ ରୁ ୨୦୦୪-୦୫ ମଧ୍ୟରେ ଜଳସେଚିତ ଅଂଚଳରେ ୧୦ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ଉପଯୋଗ ହୋଇଥିଲା । ପରବ□ୀ ୬ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏଥିରେ ୮.୩ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ଯୋଗ ହୋଇଥିଲା ।

ଉପସଂହାର

୧୯୯୦ ଦଶକର ମଧ୍ୟଭାଗ ପରବ□ୀ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧିରେ ଭାରତୀୟ କୃଷି ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଦେଇ ଗତି କରିଥିଲା । ପ୍ରଥମ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାନ୍ଦାବସ୍ଥା ଦେଖା ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ୩.୫ ପ୍ରତିଶତରୁ ୨ ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ୨୦୦୫-୦୬ ପରଠାରୁ ସ୍ଥିତିରେ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହୋଇ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ୩.୫ ପ୍ରତିଶତ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯାଇଛି । ଏହି ସମୟର ସବୁଠାରୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ହେଲା ଚାଷୀମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଓ ଲାଭଜନକ ମୂଲ୍ୟ ମିଳିବା । ଏହା ସର୍ବନିମ୍ନ ସମର୍ଥନ ମୂଲ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି, ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ବୃଦ୍ଧି, ବିଶ୍ୱ ବଜାରରେ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ତଥା ବଳିଷ୍ଠ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଚାହିଦା ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା । ଭଲ ମୂଲ୍ୟ ମିଳିବା ଯୋଗୁଁ ଚାଷୀମାନେ ଉ□ମ ମାନର ବିହନ ଉଠାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଧିକ ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରୁଥିଲେ । ଶସ୍ୟ ଓ ପଶୁ ସଂପଦର ଉ□ମ ଯତ୍ନ ନେଉଥିଲେ ତଥା ଉନ୍ନତ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପଦ୍ଧତି ମଧ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରୁଥିଲେ । ଏଥିସହିତ ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା ସଂପ୍ରସାରଣ ଏବଂ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଋଣ ଯୋଗାଣ ସହଜ ହେବା ମଧ୍ୟ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତୀୟ ଚାଷୀମାନେ ମାନ୍ଦାବସ୍ଥା ସ୍ଥିତିର ଦୃଢ ମୁକାବିଲା କରିଥିଲେ । ଏଥିସହିତ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ମନ ଚାଷ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛି ବୋଲି ଯେଉଁ ମନୋଭାବ ପୋଷଣ ହୋଇଥିଲା ତାହା ମଧ୍ୟ ଏହାଦ୍ୱାରା ଭୁଲ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା । ଲୋକମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ମୁଖ୍ୟତଃ ଲାଭ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ତୁଳନାରୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ କେତେକ ଉପଯୋଗୀ ଶିକ୍ଷା ପାଉଛୁ । ଏକ ପ୍ରକାର ଜାତୀୟ ନୀତି ଓ ମାକ୍ରୋ ପରିବେଶ ବଳରେ କେତେକ ରାଜ୍ୟ ୫ ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିଥିଲେ ହେଁ ଆଉ କେତେକ ୩ ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ହାସଲ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ ଓ ଓଡିଶା ଭଳି ନିମ୍ନ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ରାଜ୍ୟ ଗୁଡିକ ଛତିଶଗଡ, ଝାଡଖଣ୍ଡ, ରାଜସ୍ଥାନ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଓ ମହାରଷ୍ଟ୍ରରୁ ଅନେକ କିଛି ଶିଖି ପାରିବେ ।

୨୦୦୪-୦୫ ରୁ ୨୦୧୩-୧୪ ମଧ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର କ୍ରମାଗତ ବଜାୟ ରଖିବା ଏକ ଆହ୍ୱାନ ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା । କୌଣସି ଦେଶ କେବେ ହେଁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ବାସ୍ତବିକ କୃଷି ମୂଲ୍ୟ ଅତ୍ୟଧିକ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରରେ ରଖିପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଲାଭ ଦିଗରୁ ଏଥିପାଇଁ କିଛି ପନ୍ଥା ଖୋଜିବାକୁ ପଡିଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ହେଉଛି ଖାଉଟି ମୂଲ୍ୟରେ ଚାଷୀ ମାନଙ୍କ ଅଂଶ ବୃଦ୍ଧି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଉତ୍ସ ହେଉଛି ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଯାହା ସମ୍ବଳସଂଚୟ ବା ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି ଜରିଆରେ ହାସଲ କରିହେବ । ବିଗତ ୧୦ ବର୍ଷର କୃଷି ବିକାଶ ପଦ୍ଧତିରେ ଏମ୍.ଏସ୍.ପି. ବୃଦ୍ଧି ଓ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇଛି । ଅନେକ ସମୟ ଧରି କୃଷି ବଜାର ସଂସ୍କାର ଦିଗରେ ବିଶେଷ କିଛି

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୪୫ପୃଷ୍ଠାରେ

ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳ ଓ ଭାରତ

• *ଇଂ. ମାୟାଧର ସ୍ୱାଇଁ*

ଆମ ଦେଶରେ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳ ପ୍ରଚଳନ କରିବା ପାଇଁ ସାତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଯୋଜନା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏଥିରେ ଆଦୌ ପ୍ରଗତି ହୋଇ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳପଥର ନିର୍ମାଣ ମଧ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ । ଭାରତରେ ଛଅଟି ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳପଥର ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି ।

କେବଳ ଭାରତ ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ରେଳ ହେଉଛି ଗମନାଗମନର ଏକ ଉ□ମ ମାଧ୍ୟମ । ମାତ୍ର ଭାରତରେ ଗମନାଗମନ ପାଇଁ ଲୋକମାନେ ରେଳ ଉପରେ ଅଧିକ ନିର୍ଭର କରିଥାଆନ୍ତି । ଖାଲି ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଜିନିଷପତ୍ର ପରିବହନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ରେଳ ଉପରେ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ବୃହ□ମ ରେଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବା ପୃଥିବୀର କେତୋଟି ଦେଶ ମଧ୍ୟରୁ ଭାରତ ହେଉଛି ଅନ୍ୟତମ । ରେଳପଥକୁ ଭାରତର ଜୀବନରେଖା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ଭାରତରେ ୧୮୫୩ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ମାସରେ ପ୍ରଥମେ ରେଳ ଚଳାଚଳ କରିଥିଲା । ପ୍ରଥମ ରେଳଗାଡି

ଭାରତୀୟ ରେଳ	
ରେଳପଥ ଦୈର୍ଘ୍ୟ	୬୪୦୦୦ କି.ମି.
ବିଦ୍ୟୁତକରଣ	୨୦୦୦୦ କି.ମି.
ରେଳ ଧାରଣା ଦୈର୍ଘ୍ୟ	୧୧୪୦୦୦ କି.ମି.
ରେଳଷ୍ଟେସନ	୭୦୦୦
ରେଳ ପୋଲ	୧୩୧୦୦୦
ଇଞ୍ଜିନ୍ ସଂଖ୍ୟା	୯୫୦୦
ଯାତ୍ରୀ ଡବା	୫୩୦୦୦
ମାଲଡବା	୨୪୦୦୦୦
କର୍ମଚାରୀ ସଂଖ୍ୟା	୧୩.୩ ଲକ୍ଷ
ଦୈନିକ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ରେଳ	୧୨୦୦୦
ଦୈନିକ ମାଲଗାଡି	୭୦୦୦
ଦୈନିକ ଯାତ୍ରୀ ସଂଖ୍ୟା	୨୩୦ ଲକ୍ଷ
ଦୈନିକ ମାଲ ପରିବହନ	୨୮ ଲକ୍ଷଟନ୍

ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳ ଧାରଣା (କି.ମି.)		
ଦେଶ	ନିର୍ମିତ	ନିର୍ମାଣାଧୀନ
ଚୀନ୍	୯୩୦୦	୧୦୭୦୦
ଜାପାନ	୨୩୮୮	୭୭୫
ସ୍ପେନ	୨୬୬୫	୧୭୮୧
ଜର୍ମାନୀ	୧୦୩୨	୩୭୮
ଫ୍ରାନ୍ସ	୧୮୭୨	୭୩୦
ଇଂଲଣ୍ଡ	୧୫୭୪	-
ଇଟାଲୀ	୧୩୪୨	୯୨
ଋଷିଆ	୭୮୦	୪୦୦
ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ	୪୧୨	୩୦୨
ସୁଇଡେନ୍	୭୮୨	-
ତୁର୍କୀ	୪୪୭	-
ଅନ୍ୟ ଦେଶ ସମୂହ	୪୦୦	-

ବୋରିବନ୍ଦରଠାରୁ ଥାନେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିଲା । ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ବେଳକୁ ଦେଶରେ ୫୩୫୯୬ କି.ମି. ରେଳ ଧାରଣା ବା ଟ୍ରାକ୍ ଥିଲା । ବ□ମାନ ଏହା ୧,୧୪,୦୦୦ କି.ମି.ରେ ପହ□ଛି । ସାରଣୀ-୧ରେ ଭାରତୀୟ ରେଳର ବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣରେ ସଂଖ୍ୟାତ୍ମକ ଭାବେ ଭାରତ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଗାଡିର ବେଗକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ ଆମେ ବହୁତ ପଛରେ ଅଛୁ । ବିକଶିତ ଦେଶଗୁଡିକରେ ରେଳଗାଡିର ହାରାହାରି ବେଗ ଘ□ାପ୍ରତି ୨୦୦ କି.ମି.ରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥିବାବେଳେ ଆମ ଦେଶରେ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଓ ମାଲଗାଡିର ହାରାହାରି ବେଗ ଯଥାକ୍ରମେ ହେଉଛି ଘ□ାପ୍ରତି ୧୫୦ କି.ମି. ଓ ୧୦୦ କି.ମି. । ରେଳ ବିଭାଗର ଗୌରବ କୁହାଯାଉଥିବା ରାଜଧାନୀ ଓ ଶତାବ୍ଦୀ ରେଳର ହାରାହାରି ବେଗ ଘ□ା ପ୍ରତି ୧୨୦ କି.ମି.ରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ ।

ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳକୁ ମାଗଲେଭ୍ ରେଳ କୁହାଯାଏ । ଏଥିପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ହୁଏ । ସାଧାରଣ ରେଳ ଧାରଣାରେ ଏହାର ବେଗ ବଢି ପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତରେ ଏହି ରେଳ ଚୁମ୍ବକୀୟ ବଳ ପ୍ରଭାବରେ ରେଳ ଧାରଣାର କିଛି ମିଲିମିଟର ଉପରେ ଗତି କରେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏହା ରେଳ ଧାରଣାକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଏହାର ଘର୍ଷଣ ନ ଥିବାରୁ ଏହାର ବେଗ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ରେଳର ବିକାଶ ପ୍ରଥମେ ଜାପାନ ଓ ଜର୍ମାନୀରେ ହୋଇ ବ□ମାନ ପୃଥିବୀର ୨୫ଟି ଦେଶରେ ଏହା ଚଳାଚଳ କରୁଛି ।

ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣରେ ଚୀନ ସବୁଠାରୁ ଆଗୁଆ ଅଛି । ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୈର୍ଘ୍ୟର ରେଳ ଧାରଣା ଚୀନ୍‌ରେ ଅଛି । ଏହି ଧାରଣାର ମୋଟ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ହେଉଛି ୯୩୦୦ କି.ମି. । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ରେଳପଥର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ହେଉଛି ୨୨୯୮ କି.ମି. ଏବଂ ଏହା ବେଇଜିଙ୍ଗ୍‌ରୁ ଗ୍ୱାଙ୍ଗଟାଉ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ଚୀନରେ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବେଗର ରେଳ ଚଳାଚଳ କରୁଛି । ଏହି ବେଗ ହେଉଛି ଘ□ା ପ୍ରତି ୩୮୦ କି.ମି. । ୧୯୯୦ ମସିହାରେ ଚୀନ୍ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳର ପରିକଳ୍ପନା କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ୨୦୦୭ ମସିହାରେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରି ମାତ୍ର ପା□ ବର୍ଷରେ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି । ୨୦୨୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ୨୦୦୦୦ କି.ମି. ଦୈର୍ଘ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳଧାରଣା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଚୀନ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଚୀନ୍ ଆରମ୍ଭରୁ ଜର୍ମାନୀ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଓ ଜାପାନରୁ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳ ଆମଦାନୀ କରୁଥିଲା, ମାତ୍ର ବ□ମାନ ଏହା ନିଜେ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଛି । ୨୦୧୧ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସ ୨୩ ତାରିଖରେ ଚୀନ୍‌ରେ ବୋଝାଉ ରେଳ ଦୁର୍ଘଟଣା ପରେ ଏଥିରେ ଶିଥିଳତା ଆସି ଯାଇଥିଲା, ମାତ୍ର ବ□ମାନ ପୁଣି ଏଥିରେ ତୀବ୍ରତା ଦେଖା ଦେଇଛି ।

ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳଧାରଣାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ସାରଣୀ-୨ରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଆମ ଦେଶରେ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳ

ସାରଣୀ-୩ : ଭାରତରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳପଥ		
କ୍ର.ସଂଖ୍ୟା	ରେଳପଥର ନାମ	ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କି.ମି.)
୧	ଦିଲ୍ଲୀ-ଆଗ୍ରା-ଲକ୍ଷ୍ନୌ-ବାରଣାସୀ-ପାଟନା	୯୯୧
୨	ଦିଲ୍ଲୀ-ଚଣ୍ଡିଗଡ-ଅମୃତସର	୪୫୦
୩	ହାଇଦ୍ରାବାଦ-ବିଜୟୱାଡା-ଚେନ୍ନାଇ	୬୪୪
୪	ଚେନ୍ନାଇ-ବାଙ୍ଗାଲୋର-କୋଏମ୍ବାଟୁର-ଏର୍ଣ୍ଣାକୁଲମ୍	୬୪୯
୫	ହାଓଡା-ହଳଦିଆ	୧୩୫
୬	ମୁମ୍ବାଇ-ଅହମ୍ମଦାବାଦ	୪୯୨

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୫୨ପୃଷ୍ଠାରେ

ଦୋଛକିରେ ଭାରତୀୟ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର

• ଡକ୍ଟର କମଳ କୁମାର ପାଣି

ଗୋଟିଏ ପଟେ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟପଟେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ପଥରୋଧ କରିଛି ବିଶ୍ୱ ତାପାୟନ ଓ ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳର ଉ   ାପ ବୃଦ୍ଧି । ଦିନକୁ ଦିନ ସବୁଜଗୃହ ବାଷ୍ପ ସମୂହର କ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ବ୍ୟବହାର ହେତୁ ଯେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉ   ାପ କ୍ରମେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ସହିତ ଏହି ସବୁ ବାଷ୍ପର ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ଖାଲି ତାପାୟନ ନୁହେଁ ଆମ ପରିସଂସ୍ଥା ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଓ ଏହାର ଫଳ ଆଜି କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ପଡିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି ।

କୃଷି ହେଉଛି ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରମୁଖ କ୍ଷେତ୍ର । ବିଗତ କେତୋଟି ଦଶନ୍ଧିରେ ଆମ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଉତ୍ପାଦରେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ଅଂଶ ଅବଦାନ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ହ୍ରାସ ପାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ ବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡିକ ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଅଟେ । ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ନିୟୋଜନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଅଗ୍ରଣୀ କ୍ଷେତ୍ରର ଭାର କାହିଁ କେଉଁ କାଳରୁ ବହନ କରି ଆସୁଛି । ଆମ ଦେଶରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଢା□ାଗତ ପରିବ□ନ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରର ବ□ମାନ ସ୍ଥିତିର ସୂଚନା ଦେଉଥିଲେ ହେଁ ଏହା କେବଳ ଦେଶର ମୋଟ ଉତ୍ପାଦରେ ସୀମିତ ରହିଛି । ଜିଡିପିର ପ୍ରାୟ ୫୯ପ୍ରତିଶତ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଆସୁଥିଲେ ହେଁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଶର ମୋଟ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ମାତ୍ର ୨୫ ପ୍ରତିଶତ କାର୍ଯ୍ୟକରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଜିଡିପିର ମାତ୍ର ୧୩ ପ୍ରତିଶତ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ୫୬ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ପାଇଁ ନିର୍ଭର କରିଥାନ୍ତି । ଦେଶର ଗ୍ରାମ□ଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରାୟ ୬୯ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ କୃଷକ ତଥା କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକରନ୍ତି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ବିନା ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ବୋଲି ଉଣା ଅଧିକ ସମସ୍ତେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଛନ୍ତି । ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲର ଏକ ଆୟୁଧଭାବେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତି ଉପରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ବିଗତ ଅଶି ଦଶକ, ବିଶେଷ କରି ନବେ ଦଶକର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଦେଶରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଭାବରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ ପୁଂଜିବିନିଯୋଗ ହ୍ରାସ ପାଇଥିବା ବେଳେ ନିକଟ ଅତୀତରେ ଅବଶ୍ୟ ଏହା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବାର (ସମ୍ୟକ) ଜଣାଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘରୋଇ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା କାରଣରୁ ପ୍ରାୟ ୨୦୦୦ ମସିହାଠାରୁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋଟ ପୁଂଜି ଗଠନ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏକାଦଶ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଶେଷ ବେଳକୁ ଏହା ଦ୍ୱିଗୁଣରୁ ଅଧିକ ହୋଇଛି । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅଧିକ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଋଣ ଯୋଗାଣ ଉପରେ ସରକାର

ସାରଣୀ - ୧ : କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଋଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ବର୍ଷ	ମୋଟ କୃଷି ଋଣର ପରିମାଣ (କୋଟି)	କୃଷି-ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ (କୋଟି)	କୃଷି-ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦରେ ଋଣର ଅଂଶ (ପ୍ରତିଶତ)	ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦରେ ଋଣର ଅଂଶ (ପ୍ରତିଶତ)	ବାଣିଜ୍ୟିକ ବ୍ୟାଙ୍କ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦ□ କୃଷି ଋଣ (କୋଟି)	ମୋଟ ଋଣରେ କୃଷି ଋଣ ଅଂଶ (ପ୍ରତିଶତ)
୧୯୭୦-୭୧	୮୧୮	୨,୫.୬୬୫	୦.୩	୦.୧	୪୬୮୪	୧୭.୫
୧୯୮୦-୮୧	୩୪୩୬	୩୦୫୯୦୬	୧.୧	୦.୨	୧୦୮୭୭	୧୫.୪
୧୯୯୦-୯୧	୧୦୧୮୮	୪୪୪୮୮୦	୨.୩	୦.୭	୧୧୬୩୦୧	୮.୮
୨୦୦୦-୦୧	୩୮୧୨୭	୫୯୨୨୨୭	୬.୪	୧.୬	୫୧୧୪୩୪	୭.୫
୨୦୦୫-୦୬	୧୮୦୪୮୬	୬୮୦୬୨୮	୨୬.୫	୫.୫	୧୫୦୭୦୭୭	୧୧.୯
୨୦୧୦-୧୧	୪୬୮୨୯୧	୮୨୨୪୧୫	୫୬.୯	୯.୪	୩୯୪୨୦୮୩	୧୧.୮

ଉତ୍ସ : ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସର୍ଭେ ୨୦୧୨-୧୩

ପ୍ରାଥମିକତା ଦେଇଛନ୍ତି ଯାହାର ସୁଫଳ ଆଜି କୃଷକମାନେ ପାଇଛନ୍ତି । ସାରଣୀ-୧ରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ସୂଚୀତ ହୋଇଛି ।

ସାରଣୀ ୧ରେ ବିତରିତ କୃଷି ଋଣର ପରିମାଣ, କୃଷି ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ, କୃଷି ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନରେ କୃଷି ଋଣର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବରଣୀ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ୧୯୮୦ ଦଶକ ପରଠାରୁ କୃଷି ଋଣର ପରିମାଣ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସହ କୃଷି-ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ (କୃଷି, ପଶୁପାଳନ, ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ, ଜଙ୍ଗଲ, ଖଣି ଓ ଖାଦାନ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ମିଳୁଥିବା ଅଂଶ)ର ପରିମାଣ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ଜଣାଯାଏ । କୃଷି ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦରେ କୃଷି ଋଣର ଅଂଶ ୨୦୦୦ ମସିହାଠାରୁ ବିଶେଷ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବାବେଳେ ଦେଶର ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦରେ କୃଷି ଋଣର ଅଂଶ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁଇ ଅଙ୍କରେ ପହ□ ପାରିନାହିଁ ଯାହାକି ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଋଣ ଯୋଗାଣ ଏକ ଦୁର୍ବଳତା ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ।

ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଋଣଯୋଗାଣ ତଥା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜିବିନିଯୋଗ ବୃଦ୍ଧି ସ□ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମନ୍ଥର ସହିତ ଖୁବ ଅନିଶ୍ଚିତ ସ୍ଥିତିରେ ରହିଛି, ଯାହା ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀ ତଥା ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନକାରୀମାନଙ୍କୁ ଚିନ୍ତାରେ ପକାଇଛି । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରଏହି ଅନିଶ୍ଚିତ ଅଭିବୃଦ୍ଧିହାରକୁ ଏବେ ଏକ ବୃହତ ଆହ୍ୱାନ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଏହାର ଗମ୍ଭୀରତା ଆହୁରି ଅଧିକ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ସାରଣୀ-୨ରେ ଦେଶର ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ ଏବଂ କୃଷି ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ପର୍କିତ ଚିତ୍ର ପ୍ରଦ□ ହୋଇଛି ।

ସାରଣୀ-୨ ଅନ୍ତର୍ଗତ ତଥ୍ୟାବଳୀ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ଅନିଶ୍ଚିତତା ଓ ଅସଙ୍ଗତିକୁ ସୂଚାଇ ଥାଏ ଯେତେବେଳେ କି ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ ବିତରଣ ଗୁଣାଙ୍କର ସୂଚନା ଦିଏ । ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ ତୁଳନାରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦର ଅଭିବୃଦ୍ଧିହାରରେ ଥିବା ବ୍ୟାପକ ଅନିଶ୍ଚିତତା ଓ ପରିବ□ନଶୀଳତା ବା ବିଚଳନ ଆଦି କାରଣରୁ କୃଷି ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦର ବିଚରଣ ଗୁଣାଙ୍କ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ହୋଇଯାଏ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି କ୍ଷେତ୍ର ଶିଳ୍ପ ଓ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସ୍ଥିର ଥିବା କାରଣରୁ ଦେଶର ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦର ବିଚରଣ ଗୁଣାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ରହିଥାଏ ।

ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ଭାରତୀୟ କୃଷି ହେଉଛି ମୌସୁମୀ ବାୟୁର ଏକ ଜୁଆଖେଳ । ଦେଶର ମୋଟ ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଜମିର ମାତ୍ର ୪୦ ପ୍ରତିଶତ ହେଉଛି ଜଳସେଚିତ ଯେତେବେଳେ ୬୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ ଜମି

ସାରଣୀ - ୨ : ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ ତଥା କୃଷି ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର

ସମୟ ଅବଧି	ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର (ପ୍ରତିଶତ)	
	କୃଷି-ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ	ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ
୧୯୮୦-୮୧ ରୁ ୯୧-୯୧	୩.୮ (୧.୫)	୫.୨ (୦.୫)
୧୯୯୧-୯୨ ରୁ ୧୯୯୯-୨୦୦୦	୩.୮ (୧.୧)	୬.୩ (୦.୨)
୨୦୦୧-୦୧ରୁ ୨୦୦୯-୧୦	୨.୪ (୧.୯)	୭.୨ (୦.୩)
୨୦୦୯-୧୦ ରୁ ୨୦୧୦-୧୧	୭.୯ (୦.୮)	୯.୩ (୦.୪)
୨୦୧୦-୧୧ ରୁ ୨୦୧୧-୧୨	୩.୬ (୧.୪)	୬.୨ (୦.୩)
୨୦୧୧-୧୨ରୁ ୨୦୧୨-୧୩	୧.୮ (୧.୯)	୫.୦ (୦.୫)

ଉତ୍ସ : କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ସଂସ୍ଥାନ

ବୃଷ୍ଟି ପୁଷ୍ଟ । ବିଶ୍ୱ ତାପାୟନ ଓ ଏଲ୍‌ନିନୋ ପ୍ରଭାବରୁ ବୃଷ୍ଟିପାତ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ସହିତ ଲଘୁଚାପ, ଘୂର୍ଣ୍ଣିଝଡ, ବାତ୍ୟା ଓ ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ବନ୍ୟା ଆଦି ପ୍ରାକୃତିକ କାରଣ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ । ଏହି ସବୁ ଦୁର୍ବିପାକ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ ତଥା ବିଧ୍ୱଂସୀ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥିବାରୁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଆହୁରି ଅଧିକ ଅନିଶ୍ଚିତ ହେବାର ବିପଦକୁ ଏଡାଇ ହେବ ନାହିଁ ।

ତେବେ ଏହି ନିରାଶାବାଦ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ନହୋଇ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ଆମକୁ କୃଷିର ପ୍ରଗତି ଉପରେ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ହେବ କାରଣ ଏହା ହେଉଛି ସେହି କ୍ଷେତ୍ର ଯାହା ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ, ପନିପରିବା, ଫଳମୂଳ, ଦୁଗ୍ଧ ଓ ଦୁଗ୍ଧଜାତ ପଦାର୍ଥ, ମାଛ, ମାଂସ, ଅଣ୍ଡା ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଚାହିଦା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଖାଦ୍ୟ ତଥା କୃଷି ସଙ୍ଗଠନର ଆକଳନ (ସାରଣୀ-୩) ଆମକୁ ଏ ଦିଗରେ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥାଏ । ସାରଣୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ତଥ୍ୟାବଳୀ ଆମକୁ ସୂଚାଇ ଦିଏ ଯେ ୨୦୩୦ ସୁଦ୍ଧା ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ଚାହିଦା ୧୩ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ବେଳେ ପନିପରିବା ଓ ଫଳମୂଳର ଚାହିଦା ପ୍ରାୟ ୨୫ରୁ ୩୦ ପ୍ରତିଶତ) ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର କଳନା କରାଯାଇଛି । ଏସବୁ ତୁଳନାରେ ଦୁଗ୍ଧ, ଅଣ୍ଡା ଓ ମାଂସ ଇତ୍ୟାଦିର ଚାହିଦା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ (୪୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ୨୫୦ ପ୍ରତିଶତ) ହେବ ବୋଲି ଆକଳନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଦିଗ ପ୍ରତି ଉଚିତ ଧ୍ୟାନ ନଦେଲେ ଆମର ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଦାପି ହାସଲ କରି ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆମକୁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଯତପରୋନାସ୍ତି ଉଦ୍ୟମ କରିବାକୁ ହେବ, ନଚେତ କିଏ କହିବ ଭାରତରେ ଦିନେ ନିକାରାଗୁଆ ଭଳି ସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ ନାହିଁ !

ଗୋଟିଏ ପଟେ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟପଟେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ପଥରୋଧ କରିଛି ବିଶ୍ୱ ତାପାୟନ ଓ ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳର ଉ□ାପ ବୃଦ୍ଧି । ଦିନକୁ ଦିନ ସବୁଜଗୃହ ବାଷ୍ପ ସମୂହର କ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ବ୍ୟବହାର ହେତୁ ଯେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉ□ାପ କ୍ରମେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ସହିତ ଏହି ସବୁ ବାଷ୍ପର ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ଖାଲି ତାପାୟନ ନୁହେଁ ଆମ ପରିସଂସ୍ଥା ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଓ ଏହାର ଫଳ ଆଜି କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ପଡିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଭାରତୀୟ କୃଷି ଗବେଷଣା ପରିଷଦର ଆକଳନ ଅନୁଯାୟୀ ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳୀୟ ଉ□ାପ ୧ ଡିଗ୍ରୀ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେ ଗହମ ଅମଳ ପ୍ରାପ୍ତ ୫ ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ପାଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିସାରିଛି ଆଉ ଏହାପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ - ଧାନ, ବାଜରା, ଯବ ମଧ୍ୟ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଆହୁରି ଦୃଢୀଭୂତ ହୋଇଛି । IPCCର ଏକ ରିପୋର୍ଟ ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଛି ଯେ ୨୧୦୦ ସୁଦ୍ଧା ବାୟୁମଣ୍ଡଳୀୟ ଉ□ାପ ପ୍ରାୟ ୫.୮ ଡିଗ୍ରୀ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଯଦ୍ୱାରା ଅନେକ ପରିବେଶ ଗତ ସମସ୍ୟାମାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ଯାହା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଫସଲ ହାନି । ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସେହି ରିପୋର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଏହି ଶତାବ୍ଦିର ଶେଷ ବେଳକୁ ଭାରତରେ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ୧୦ରୁ ୪୦ ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହ୍ରାସ ପାଇବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ, ଏହାର ପ୍ରଭାବରେ ଅନାବନା ଘାସ, ପୋକ, ରୋଗ ଇତ୍ୟାଦିର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଆଶାତୀତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧିପାଇବ ଯଦ୍ୱାରା ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ□ା ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିପନ୍ନ ହେବ ।

ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଆମେ କଣ ଏହି ସମସ୍ୟାର ପ୍ରତିକାର କରିପାରିବା ନାହିଁ ? କେଉଁ ପଥ ଅନୁସରଣ କଲେ ଆମେ ଦେଶର କୃଷି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବଳିଷ୍ଠ କରିବା ସହିତ କୃଷକ

ସାରଣୀ - ୩ : ବିଭିନ୍ନ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଚାହିଦା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆକଳନ

ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ	ଖାଦ୍ୟ ଚାହିଦା (ନିୟୁତ ଟନରେ)		
	୨୦୦୧	୨୦୧୫	୨୦୩୦
ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ	୧୫୯	୧୯୯	୨୨୫ (୧୩.୧ ପ୍ରତିଶତ)
ଆଳୁ	୨୫	୩୭	୪୬ (୨୪.୩ ପ୍ରତିଶତ)
ପନିପରିବା ଓ ଫଳମୂଳ	୧୦୮	୧୬୦	୨୦୮ (୩୦.୦ ପ୍ରତିଶତ)
ଖାଇବା ତେଲ	୧୧	୧୮	୨୩
ଚିନି	୨୯	୪୦	୪୭
ଅଣ୍ଡା	୨	୩	୬ (୨୦୦ ପ୍ରତିଶତ)
କୁକୁଡା ମାଂସ	୧	୪	୧୦ (୨୫୦ ପ୍ରତିଶତ)
ଦୁଗ୍ଧ	୬୬	୧୦୪	୧୪୬ (୪୦.୪ ପ୍ରତିଶତ)

ଉତ୍ସ : ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ସଙ୍ଗଠନ

ମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣି ପାରିବ । କଣ କଲେ ଦେଶର ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ କୃଷି ଆଡୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେବା ପରିବ□ କୃଷିକୁ ଏକ ଲାଭପ୍ରଦ ଜୀବିକା ରୂପେ ବାଛି ନେବେ ? ନିମ୍ନରେ କେତେକ ପଦକ୍ଷେପ ସମ୍ପର୍କରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଯାହା କୃଷି ତଥା ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଗତି ପଥରେ ସହାୟକ ହେବ ।

(କ) ବନୀକରଣ ଯୋଜନା ଉପରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେବା ସହିତ ଫସଲ ଅବଶେଷାଙ୍କ - କୁଟା, ନଡା, ଗହମ, ଡାଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ନପୋଡି ଗୋରୁ ଗାଈଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଉପରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

(ଖ) ପାରମ୍ପରିକ ଜଳସେଚନ ପ୍ରଣାଳୀର ପରିବ□ନ କରି ସି□ନ ପଦ୍ଧତିରେ ଜଳସେଚନ କରିବା ଫଳରେ ଜଳସ□ୟ ସେବା ସହିତ ମୃ□କାର ଗୁଣବ□ା ବଜାୟ ରହୁଥିବାରୁ ସେ ଦିଗରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ତାଲିମ ତଥା ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

(ଗ) ଅଧିକ ତାପ ସହନ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଫସଲ ବିହନ ଉଦ୍ଭାବନ କରିବା ସହିତ ସେସବୁର ବିନିଯୋଗ ଉପରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ କୃଷି ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ଉପଲବ୍ଧ କରିଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସରକାର ଏଦିଗରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବାର ସମୟ ଆସିଛି ।

(ଘ) ଉପଯୁକ୍ତ ଚାଷ ପଦ୍ଧତି, କୃଷି ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ ଜରିଆରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦକତା ଓ ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଭ ମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧି କରିପାରିଲେ ଯୁବଶକ୍ତି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବାରୁ ସରକାର ଏଦିଗରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ ।

(ଙ) କୃଷି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣର ପରିସର ବୃଦ୍ଧିହୋଇପାରିଲେ ଫସଲ ନଷ୍ଟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ସହିତ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା ଥିବାରୁ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟମ ହେଉ ବା ଘରୋଇ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କିମ୍ବା ସରକାରୀ ଘରୋଇ ଭାଗିଦାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ କୃଷି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରସାର କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

(ଚ) କୃଷି ଶିକ୍ଷା ଓ କୃଷି ବାଣିଜ୍ୟର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରିଲେ କୃଷିକ ତଥା କୃଷି ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ଯୁବ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆତ୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବେ । ତେଣୁ ଏଦୁଇ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଦିଗରେ ସରକାର ତୁରନ୍ତ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

(ଛ) ପାରମ୍ପରିକ ଫସଲ ବଦଳରେ ଅର୍ଥକାରୀ ଫସଲ - ପନିପରିବା, ଫଳମୂଳ ଓ ମସଲା ଆଦିର ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଧାନ, ଗହମ ଆଦି ଚାଷ କରିବା ବଦଳରେ ସେ ସବୁ ଅର୍ଥକାରୀ ଫସଲ ଚାଷ କରିବାରେ ଆଗଭର ହେଲେ ଚାଷୀମାନେ ଅଧିକ ଲାଭବାନ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଏ ଦିଗରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଏସବୁ ଫସଲ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ନିୟମିତ ଆୟ ଯୋଗାଇଦେବା ସହିତ ଅଧିକ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିବା କାରଣରୁ ଯୁବ କୃଷକମାନେ ଏଦିଗରେ ଧାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ଜ) ବଜାର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁଧାର ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଆୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବା ବେଳେ ଆମ ଦେଶର ଅଗଣିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମ ମାତ୍ର, ଚାଷୀମାନେ ବଜାର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ତ୍ରୁଟି ଜନିତ କାରଣରୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିମାଣ ମୁଖ୍ୟତଃ ସୀମିତ ହୋଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଚାଷୀମାନେ ବଜାର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବା ଦଲାଲମାନଙ୍କ ଉପଯୁକ୍ତ ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇନଥାନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ ପନିପରିବା ତଥା ଫଳମୂଳ ଚାଷ କରୁଥିବା କୃଷକମାନେ ହିଁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ କ୍ଷତିରସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଭଣ୍ଡାରଣ ସୁବିଧା, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେଲେ ଅନେକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇପାରିବ ।

(ଝ) ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ବାଷ୍ପର ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ସହିତ ସେ ସବୁର ପୁଷ୍ଟିକର ଗୁଣ ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଜୈବ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ପ୍ରୟୋଗରେ ଗରମ ସହଣୀ, ଜଳହୀନତା ସହଣୀ ଏବଂ ପୋକ ରୋଗ ସହଣୀ ଶକ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଫସଲର ଉଦ୍ଭାବନା କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଏ ଦିଗରେ କୃଷି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ର ଓ କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ରମାନ ଅଧିକ ମନୋନିବେଶ କଲେ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପାଣିପାଗର ଉଚିତ ମୁକାବିଲା କରାଯାଇ ପାରିବ ।

(ଞ) ବର୍ଷାଜଳ ଅମଳ ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପଯୋଗିତା ବୃଦ୍ଧି ଦିଗରେ ଅଧିକ ଗବେଷଣାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି କାରଣ ଏହା ହେଉଛି ଏପରି ଏକ ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରକଳ୍ପ ଯାହା ବୃଷ୍ଟିହୀନତା ଓ ସେଚଜଳର ଅଭାବ ଜନିତ ସମସ୍ୟାକୁ ଦୂର କରିପାରିବ । ସେହିପରି ବୃଷ୍ଟିଛାୟା ପ୍ରକଳ୍ପ ଆଦିର ଉପଯୋଗିତା ବୃଦ୍ଧିପାଇଁ ଅଧିକ ଗବେଷଣାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ■■

* ମୁଖ୍ୟ ଅଧାପକ, ଅର୍ଥନୀତି ବିଭାଗ, ଜଟଣି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ,

ଓଡିଶାରେ କୃଷି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସମ୍ବଳର ସ୍ଥିତି ଓ ସେଗୁଡିକର ସମସ୍ୟା

• ବିଶ୍ୱରଂଜନ ନାୟକ ଓ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ସାମନ୍ତ

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ଆସିଛି, ଆମେ ମାଟି ସମ୍ବଳକୁ ସୁସ୍ଥ ରଖିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ । ମାଟିର ଗୁଣ ଓ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି ସେଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଫସଲ ଚାଷ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାଟି ସମ୍ବଳର ସୁବିନିଯୋଗ କରି ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯତ୍ନବାନ ହେବା । ଉପରୋକ୍ତ ତିନିଗୋଟି ସମ୍ବଳର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେଗୁଡିକର ସୁବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିଲେ ସମ୍ବଳ ଗୁଡିକର ଉନ୍ନତି ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଓଡିଶା କୃଷିର ନିଶ୍ଚୟ ଉନ୍ନତି ହେବ ।

ଓଡିଶାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଜୀବିକା । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡା ୭୦ ଭାଗ ଲୋକ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଆମର ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି କୃଷି ସହିତ ଓତପ୍ରୋତଃ ଭାବରେ ଜଡିତ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ପାଳନ କରନ୍ତି । ସେହିପରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ପାଳନ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସବୁ ଟିପ୍ପଣୀକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନକଲେ ସହଜରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରିବ ଯେ କୃଷି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଲୋକମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ର ସଦୃଶ । ଆମେ ଯଦି ମନୁଷ୍ୟସମାଜର ଅତୀତ ସଭ୍ୟତାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ତେବେ ଦେଖିବା ଯେ ପ୍ରଥମେ ମନୁଷ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଗଡିଉଠିଥିଲା ନଦୀକୂଳମାନଙ୍କରେ ଯାହାର ମୁଖ୍ୟ ଆଧାରଥିଲା କୃଷି । ପୁରାତନ ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗରେ ଲୋକମାନେ ଯେତେବେଳେ ସଭ୍ୟତା ଆଡକୁ ମୁହାଁଇଲେ ଏବଂ ସଂଘବଦ୍ଧ ଜୀବନ ଯାପନ ଆରମ୍ଭ କଲେ ସେମାନେ ସେତେବେଳେ ପ୍ରଥମେ କୃଷି ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ କୃଷି ସାହାଯ୍ୟରେ ହିଁ ସେମାନେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା ଆଡକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ପରିବର୍ତ୍ତନକ୍ରମରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମନୁଷ୍ୟ ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏବଂ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଛି ତାହା କେବଳ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ମନୁଷ୍ୟର ଚେଷ୍ଟା ଓ କାର୍ଯ୍ୟବଦ୍ଧତାର ପରିଣାମ ମାତ୍ର । ପୂର୍ବକାଳରେ କରାଯାଉଥିବା କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ତୁଳନାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମୂଳଚୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଲାଣି । ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରରେ ନୂତନ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ଉପଯୋଗ କରାଗଲାଣି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ନୂତନ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ବିକାଶ, କୃଷି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିକାଶ, କୃଷିଋଣର ସୁବିନିଯୋଗ, କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରିବଟା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବଜାର ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଉତ୍ପାଦିତ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀ ଗୁଡିକର ଗୁଣ ଓ ମାନ ବୃଦ୍ଧି କରିବାପାଇଁ ସରକାରୀ, ବେସରକାରୀ ଏବଂ ସେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡିକ ସର୍ବଦା

ଚେଷ୍ଟିତ । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଏହିକିଯେ କୃଷିର ସ୍ଥିତିରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଅବନତି ଦେଖାଦେଉଛି । ଯଦି ଆମେ ଓଡିଶା କୃଷିର ବିଗତ ବର୍ଷରେ ହୋଇଥିବା ଅଭିବୃଦ୍ଧି କିମ୍ବା ଉନ୍ନତିକୁ ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ତେବେ ଦେଖିବା ଯେ ଓଡିଶାରେ କୃଷିର ସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ନିରୁତ୍ସାହଜନକ । କୃଷିର ଉନ୍ନତି ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ବଳର ସୁଲଭତା ଏବଂ ସେଗୁଡିକ ସୁବିନିଯୋଗ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଓଡିଶା କୃଷି ସହିତ ଜଡିତ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ବଳର ସୁଲଭତା ସେଗୁଡିକର ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ସୁବିନିଯୋଗ ଉପରେ ସମ୍ୟକ ଆଲୋକପାତ କରିବା ପାଇଁ ଲେଖକଦ୍ୱୟ ଚେଷ୍ଟିତ ।

କୃଷିର ଉପଯୋଗ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନ ବା ସମ୍ବଳ ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ମାନବ, ଜଳ ଓ ମାଟି ସମ୍ବଳ ଅନ୍ୟତମ । ଏହି ସବୁ ସମ୍ବଳଗୁଡିକର ସୁଲଭତା, ବ୍ୟବହାର, ଉପଯୁକ୍ତ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଓ ବିନିଯୋଗ ଉପରେ ହିଁ ଯେ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳର କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ସମୁଦାୟ ରୂପରେଖ ନିର୍ଭର କରେ । କୃଷି ଉନ୍ନତିକୁ ଗତିଶୀଳ କରିବାପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି କରାଯାଇଛି ସେହିସବୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଉପରୋକ୍ତ ତିନିଗୋଟି ସମ୍ବଳର ମୁଖ୍ୟଭୂମିକା ରହିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖାଯାଉଛି ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ଉପରୋକ୍ତ ସମ୍ବଳଗୁଡିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ସହଯୋଗୀତା, କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଓ ସୁବିନିଯୋଗ ପରିମାଣ କମି କମି ଯାଉଛି । ସେହିସବୁ ସମ୍ବଳର ସ୍ଥିତି ଓ ସମସ୍ୟା ବିଷୟ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

ପ୍ରଥମତଃ ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ ଯେ କୃଷିରେ ମାନବ ସମ୍ବଳର ସହଯୋଗିତା ବା ସହଭାଗିତାର ପରିମାଣ କମି କମି ଯାଉଛି । ଫଳସ୍ୱରୁପ କ୍ରମେ ଲୋକମାନେ ଚାଷକାମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାପ୍ରକାଶ କରୁନାହାଁନ୍ତି । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଜମିସବୁ ଚାଷ କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ମାନବ ସମ୍ବଳର ସୁବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଆମେ ଯଦି ବିଭିନ୍ନ ପରିସଂଖ୍ୟାନକୁ ଆଲୋଚନା କରିବା ତେବେ ଆମେ ଦେଖିବା ୧୯୮୦ ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ନିଜ ଜମି ଚାଷ କରିହେଉ, ଭାଗ ଚାଷ କରିହେଉ କିମ୍ବା ମୂଲିଆ ରୂପରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ୧୯୯୧ ଜନଗଣନା ହିସାବରେ ଏହି ଧାରାରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଲା । ୧୯୯୧ ମସିହା ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ସମୁଦାୟ ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡା ୨୪ ଭାଗ ଲୋକ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲାବେଳେ ଶତକଡା ୭୬ ଭାଗ ଲୋକ ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲେ । ସେହି ୭୬ ଭାଗରୁ ଶତକଡା ୪୨ ଭାଗ ଲୋକ ନିଜ ଜମି ଚାଷ କରୁଥିବା ସ୍ଥଳେ ବାକି ୩୪ ଭାଗ ଲୋକ ମଜୁରିଆ ବା ହଳିଆ ଭାବରେ ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଜଡିତ ଥିଲେ ।

ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଥିବା ସମୁଦାୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡା ୫୫ ଭାଗ ନିଜ ଜମି ଚାଷ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୪୫ ଭାଗ ହଳିଆ ମୂଲିଆ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ୨୦୦୧ ମସିହା ଜନଗଣନାରେ ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଲିପ୍ତ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ରୂପରେଖ ଥିଲା ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ୨୦୦୧ ମସିହା ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ସମୁଦାୟ ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଶତଗଡା ୩୦ ଭାଗ ଲୋକ ନିଜ ନିଜ ଜମି ଚାଷ କରୁଥିଲେ, ଅର୍ଥାତ ନିଜ ଜମି ଚାଷ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ଅନୁପାତ ଶତକଡା ୪୨ ଭାଗକୁ କମିଯାଇ ଶତକଡା ୩୦ ଭାଗରେ ପହଞ୍ଚଗଲା ଯାହାକି ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଅଶୁଭସୂଚକ । ସଂଖ୍ୟାର ଅନୁପାତ ବାଦଦେଇ ଯଦି ଆମେ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା, ତେବେ ଦେଖିବା ଯେ ନିଜ ଜମି ଚାଷ କରୁଥିବା ଚାଷୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୫୦ ଲକ୍ଷରୁ କମି କମି ୪୨.୫ ଲକ୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ବେଳେ ହଳିଆ ଓ ମଜୁରିଆଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୩୦ ଲକ୍ଷରୁ କମି ୨୧ ଲକ୍ଷ ପାଖାପାଖି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ନବେ ଦଶକରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଧିକ ଲୋକ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଯେଉଁ ଆକଳନ କରାଯାଉଥିଲା ତାହା ଥିଲା ଆଂଶିକ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେଇଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଅର୍ଥାତ ୧୯୯୧ ମସିହାରେ ଆଂଶିକ ଭାବରେ ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୮ ଲକ୍ଷ ଥିବା ସ୍ଥଳେ ସେହି ସଂଖ୍ୟା ୨୦୦୧ ମସିହାରେ ଥିଲା ୨୧ ଲକ୍ଷ । ଏହି ଆଲୋଚନାରୁ ଏହା ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ୧୯୯୧ ମସିହା ପରଠାରୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଧିରେ ଧିରେ କମିବାକୁ ଲାଗିଲା ଅର୍ଥାତ ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ରୋଜଗାରପନ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରି ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଂଶିକ ପନ୍ଥା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଆଲୋଚନାରୁ ଆମେ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହେବା ଯେ ସାଂପ୍ରତିକ ଚାଷ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ସମୁଦାୟ ମାନବ ସମ୍ବଳର ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରୁନଥିବାରୁ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରୋଜଗାର ପନ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଆଗଭର ହେଲେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଚାଷ ସହିତ ଜଡିତ ଥିବା ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ଲାଭ ପାଇ ପାରୁନଥିବାରୁ ଏହି ଜୀବିକା ଛାଡି ଅନ୍ୟ ପନ୍ଥାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଫଳରେ ରାଜ୍ୟରେ ଚାଷ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପରିମାଣ କ୍ରମେ କ୍ରମେ କମିଯାଇଛି ଏବଂ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନରେ କୃଷି ଭାଗିଦାରୀ ମଧ୍ୟ କମି କମି ଯାଉଛି ।

ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଖ୍ୟ ସଂପଦ ହେଉଛି ପାଣି ବା

ଜଳ । ଜଳ ସମ୍ବଳ ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ସଂପଦ । ଏହି ଅମୂଲ୍ୟ ସଂପଦକୁ ଆମେ ଅସରନ୍ତି ସଂପଦ ବୋଲି ବିଚାର କରି ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ସେଗୁଡିକ ନଷ୍ଟକରି ଚାଲିଛୁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଅବସ୍ଥା ସେହିପରି ନୁହେଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଜଳର ଅଭାବ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଗଲାଣି । ଲୋକମାନେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲେଣି ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ଜଳ ସଂପଦର ସୁବନିଯୋଗ କରାନଗଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଜଳ ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇପାରେ ଯାହାକି ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ରୂପ ନେଇ ପାରେ ।

ପରିସଂଖ୍ୟାନରୁ ଜଣାଯାଇଛି । ପୃଥିବୀର ସମୁଦାୟ କ୍ଷେତ୍ରଫଳର ଶତକଡା ୭୦ ଭାଗ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମୁଦ୍ର ଅବସ୍ଥିତ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ୩୦ ଭାଗ ଅଞ୍ଚଳ ସ୍ଥଳଭାଗ ଯେଉଁଥିରେ ସମୁଦାୟ ଜୀବଜଗତ ବଞ୍ଚିରହିଛି । ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ମିଳୁଥିବା ଜଳର ଶତକଡା ୯୭.୩ ଭାଗ ସମୁଦ୍ର ଜଳ ଯାହା ବ୍ୟବହାର ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଅର୍ଥାତ ସମୁଦାୟ ଜଳର ଶତକଡା ୨.୭ ଭାଗ ମଧୁର ଜଳ ଯାହାକୁ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ମିଳୁଥିବା ସମୁଦାୟ ମଧୁର ଜଳ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡା ୬୮.୯ ଅଂଶ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ବରଫ ଆକାରରେ ରହିଛି ସିଧା ସଳଖ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଶତକଡା ୨୯.୯ ଭାଗ ଜଳ ଭୂତଳ ଜଳରୂପେ ମାଟିତଳେ ଗଚ୍ଛିତ ହୋଇ ରହିଅଛି । ଶତକଡା ୦.୯ ଭାଗ ଜଳ ମାଟି ଭିତରେ ଅଛି ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୁଦାୟ ମଧୁର ଜଳର ୦.୩ ଭାଗ ନଦୀ ନାଳ ଆକାରରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁ ଅଛି । ବିଭିନ୍ନ ଆକଳନରୁ ଜଣା ଯାଇଛି । ୧୯୫୧ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ମିଳୁଥିବା ବାର୍ଷିକ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଜଳର ପରିମାଣ ୫୧୭୭ କ୍ୟୁବିକମିଟର ଥିବା ସ୍ଥଳେ ତାହା କମି କମି ୨୦୦୧ ମସିହାରେ ୧୮୨୦ କ୍ୟୁବିକମିଟରରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି । ଏହି ହାରରେ ସମ୍ବଳର ପରିମାଣ କମି କମି ଆସିଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅର୍ଥାତ ୨୦୫୦ ମସିହା ବେଳକୁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ମିଳୁଥିବା ଜଳର ପରିମାଣ ୧୧୪୪ କ୍ୟୁବିକମିଟରରେ ପହଞ୍ଚିବ । ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ମିଳୁଥିବା ଜଳର ପରିମାଣକୁ ୩ଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ମୁଣ୍ଡପିଛା ବାର୍ଷିକ ୧୯୦୦ କ୍ୟୁବିକମିଟର କିମ୍ବା ତାଠାରୁ ଅଧିକଜଳ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିଲେ ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଅବସ୍ଥା, ୧୦୦୦ କ୍ୟୁବିକମିଟର ଜଳ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିଲେ ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଅଭାବୀ ଅବସ୍ଥା ଏବଂ ୫୦୦ କ୍ୟୁବିକମିଟର ଜଳ ଉପଲବ୍ଧି ହେଉଥିଲେ ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଅତି ଅଭାବୀ ଅବସ୍ଥା ରୂପେ ନାମିତ କରାଯାଇଛି । ଭାରତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଥିବା ଜଳର ବ୍ୟବହାରକୁ ହିସାବକୁ ନେଲେ ୨୦୫୦ ମସିହା ବେଳକୁ ଆମେ ସବୁ ଜଳର ଅଭାବୀ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିବା । ଯଦି ଜଳସଂପଦର ଅପବ୍ୟବହାରକୁ ରୋକାନଯାଏ ଏବଂ ପାଣି ପାଗର ଅନିଶ୍ଚିତତା ଏହିପରି ଲାଗିରହେ ତେବେ ୨୦୫୦ ମସିହା ବେଳକୁ ଜଳ ଉପଲବ୍ଧି ଉଦବେଗଜନକ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଓଡିଶାର ଜଳ ସଂପଦ ଉପରେ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ପ୍ରମୁଖ ନଦୀମାନଙ୍କର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ୧୬୧୨ କିମି ହୋଇଥିବା ସ୍ଥଳେ ସେମାନଙ୍କର ଶାଖା ନଦୀ ଗୁଡିକର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ୪୦୦ କିମି । ଓଡିଶା ଉପକୂଳର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ୫୨୯ କିମି ହୋଇଥିବା ସ୍ଥଳେ ବିଭିନ୍ନ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା କେନାଲ ପଥର ପରିମାଣ ୩୮୦୦ କିମି । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଜଳଭଣ୍ଡାରର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ୨୫୦୦ ବର୍ଗ କିମି । ଓଡିଶାର ହାରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ପରିମାଣ ୧୪୦୦ ମିଲିମିଟର । ସାଧାରଣତଃ ଏହି ବୃଷ୍ଟିପାତ ବର୍ଷରେ ଜୁନମାସ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଏହି ୪ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସମୁଦାୟ ବର୍ଷାଜଳରେ ୮୦ ଭାଗ ମିଳୁଥିବା ବେଳେ ବର୍ଷର ଅବଶିଷ୍ଟ ୮ ମାସ ସମୁଦାୟ ବର୍ଷାର ୨୦ ଭାଗ ମିଳିଥାଏ । ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବର୍ଷାଜଳର ତାରତମ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଓଡିଶାରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୈବିଦୁର୍ବିପାକ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଆକଳନରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଓଡିଶାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ୨୦୦୧ ମସିହାରେ ୫.୫ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟରମିଟର ମଧୁରଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଥିବା ବେଳେ ୨୦୫୦ ମସିହାରେ ଏହାର ପରିମାଣ ହେବ ୮.୪ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟରମିଟର । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଦେଖାଯାଇଛି ବର୍ଷାର ପରିମାଣ ଧିରେ ଧିରେ କମି ଯାଉଛି । ସଚେତନତା ଅଭାବରୁ ବର୍ଷାଜଳର ଉପଯୁକ୍ତ ସଂରକ୍ଷଣ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ରାଜ୍ୟପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଅଧିକ ପରିମାଣ ଜଳକୁ ଭରଣା କରିବାପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ବର୍ଷାଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ, ଜଳ ଅପଚୟ ରୋକିବା, ପାଣିପାଗରେ ସ୍ଥିରତା, ଫସଲରେ ବ୍ୟବହୃତ ଜଳର ସୁବିନିଯୋଗ କରାଯିବା ଏବଂ ଜଳ ସମ୍ବଳରୁ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ଲାଭ ଉଠାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରିବା ଦ୍ୱାରା ଜଳ ସମ୍ବଳ ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଅନ୍ୟ ଏକ ସମ୍ବଳ ହେଉଛି ମାଟି । ମାଟି ମଧ୍ୟ ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ । ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଜଳର ଯେପରି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ମାଟିର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ମାଟିରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅଣୁଜୀବ ରହିଛନ୍ତି ସେଥିପାଇଁ ମାଟିକୁ ଜୀବନ୍ତ ପଦାର୍ଥ କୁହାଯାଏ । ଯେ କୌଣସି ଚାଷ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଖାଦ୍ୟସାର ଗଛ ମାଟିରୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଗଛ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ

୧୭ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟସାର ଆବଶ୍ୟକ କରେ। ସେଥିରୁ ତିନି ପ୍ରକାରର ଖାଦ୍ୟସାର ବାୟୁମଣ୍ଡଳରୁ ମିଳିଥାଏ। ଅନ୍ୟ ୧୪ ପ୍ରକାରର ଖାଦ୍ୟ ସାର ମାଟିରୁ ମିଳିଥାଏ। ମାଟି ସୃଷ୍ଟି ହେବାପାଇଁ ବହୁତ ବର୍ଷ ସମୟ ଲାଗେ। ମାଟିରେ ଆମେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଫସଲ ଚାଷ କରିଥାଉ ଯାହାକି ଆମକୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଏ। ମାଟିରେ ବଢୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ବୃକ୍ଷରାଜିକୁ କାଟି ଆମେ ଜାଳେଣିରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁ କିମ୍ବା ସେହି କାଠକୁ ବିଭିନ୍ନ ସୌଖୀନ ଆସବା ପତ୍ର ତିଆରି କରୁ। ମାଟିରେ ବଢୁଥିବା ଗଛ ଆମକୁ ଅମ୍ଳଜାନ ପ୍ରଦାନ କରି ବାୟୁମଣ୍ଡଳରୁ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ। ଫଳରେ ଆମେ ବିଶୁଦ୍ଧି ବାୟୁ ପାଇବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥାଉ। କିନ୍ତୁ ଏବେ ଦେଖାଯାଉଛି ଆମେ ମାଟି ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିଚାଲିଛୁ। ମାଟିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଉନାହିଁ। ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ ସମୟରେ ମାଟିରେ ବିଭିନ୍ନ ରାସାୟନିକ ସାର ଏବଂ ଔଷଧ ପକାଇ ମାଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଉଛୁ। ସାଧାରଣତଃ ମାଟିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ତାର ଭୌତିକ, ରାସାୟନିକ ଏବଂ ଜୈବିକଗୁଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ଓଡିଶାରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ମାଟିର ଶତଗଡା ୭୦ ଭାଗ ମାଟି ଅମ୍ଳୀୟ। ଅର୍ଥାତ ଏହି ସବୁ ମାଟିର ପି.ଏଚ. ମୂଲ୍ୟ ୬.୫ କମ। ଗଛ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କେତେକ ଖାଦ୍ୟସାର ଅମ୍ଳମାଟିରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଯାଏ। ସେଥିପାଇଁ ଅମ୍ଳୀୟ ମାଟିରେ ଚୂନ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ସେଥିରେ ଫସଲ ଚାଷକଲେ ଅମଳ ଅଧିକ ମିଳିଥାଏ। ଆଜିକାଲି କାଗଜ କଳ ମଇଳାକୁ ଅମ୍ଳମାଟିରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ସେଥିରୁ ଅଧିକ ଅମଳ ମିଳିପାରୁଛି। ସାଧାରଣତଃ ଅମ୍ଳମାଟିରେ ଫସଫରସ, ବୋରନ, ମଲିବିଡେନିୟମ ଖାଦ୍ୟ ସାର ଗୁଡିକର ଅଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ। ସେହିପରି ଅମ୍ଳମାଟିରେ ଅନ୍ୟ କେତେ ଗୁଡିଏ ଖାଦ୍ୟସାର ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଗଛକୁ ମିଳିଥାଏ। ସେହି ଖାଦ୍ୟସାର ଗୁଡିକର ବିଷାକ୍ତତା ଫଳରେ ଫସଲ ଅମଳ ମଧ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ। କାଗଜକଳ ମଇଳା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ସେହି ସବୁ ବିଷାକ୍ତତା କମିଯାଏ। ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ କଳକାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କରାଯିବା ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ମାଟି ବିଷାକ୍ତ ହେଉଛି। କୋଇଲା ପାଉଁଶ ଉଡିମାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଦୂଷିତ କରୁଛି। ଉଡନ୍ତା ପାଉଁଶରେ ହାରାହାରି ୪୩୦୦ ପି.ପି.ଏମ ଗନ୍ଧକ (ସଲଫର) ଏବଂ ଭାରୀଧାତୁ ଅର୍ଥାତ କ୍ରୋମିୟମ (୪୫ ପି.ପି.ଏମ), ସୀସା (୧୦ ପି.ପି.ଏମ.) ଇତ୍ୟାଦି କଳକାରଖାନାରୁ ନିର୍ଗତ ବିଭିନ୍ନ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ମାଟିରେ ମିଶି ମାଟିକୁ ଦୂଷିତ କରୁଛି। ମାଟି ଦୂଷିତ ହେବା ଫଳରେ ସେଥିରୁ ଯେଉଁ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଛି ସେଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଛି। ବିଭିନ୍ନ ଆକଳନରୁ ଜଣା ପଡିଛି ଯେ ବିଭିନ୍ନ ଫସଲରେ ଭାରୀଧାତୁର ପରିମାଣ ବଢି ବଢି ଯାଉଛି ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ରୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି। ସେହିପରି ପାଣି ଏବଂ ମାଟିରେ ଫ୍ଲୋରିନ ପରିମାଣ ବଢିଗଲେ ଗୋରୁଗାଈ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି। ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ଆସିଛି, ଆମେ ମାଟି ସମ୍ବଳକୁ ସୁସ୍ଥ ରଖିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ। ମାଟିର ଗୁଣ ଓ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି ସେଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଫସଲ ଚାଷ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାଟି ସମ୍ବଳର ସୁବିନିଯୋଗ କରି ଭିବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯତ୍ନବାନ ହେବା। ଉପରୋକ୍ତ ତିନିଗୋଟି ସମ୍ବଳର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେଗୁଡିକର ସୁବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିଲେ ସମ୍ବଳ ଗୁଡିକର ଉନ୍ନତି ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଓଡିଶା କୃଷିର ନିଶ୍ଚୟ ଉନ୍ନତି ହେବ। ■■

* ସର୍ବଭାରତୀୟ ଜଳ ପରିଚାଳନା ପ୍ରକଳ୍ପ
ଆଞ୍ଚଳିକ କୃଷି ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ର, ଚିପିଲିମା

ଆଗାମୀ ସଂଖ୍ୟା ସଂପର୍କରେ

ଜୁଲାଇ ୨୦୧୪ :

ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ନିର୍ବାଚନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସଂସ୍କାର

ଅଗଷ୍ଟ ୨୦୧୪ :

ସହରା   ଳ ଯୋଜନା

ଶୁଷ୍କା   ଳ କୃଷିରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନାର ଗୁରୁତ୍ୱ

• *ଡକ୍ଟର ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରସାଦ ବେହେରା ଓ ଡକ୍ଟର ବଳରାମ ପାଣିଗ୍ରାହୀ*

ବିଭିନ୍ନ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସମୟରେ ଚାଷକୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଓ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବଗତ କରାଯିବା ଦରକାର । ପରିଶେଷରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅର୍ଥର ସଦୁପଯୋଗ, ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନିୟମ, ଉନ୍ନତି କୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗ ଓ ଜନ ସଚେତନତା ଆଦି ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ପ୍ରଶମିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ, ଏଥିରେ ତିଳେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ପରିସଂଖ୍ୟାନରୁ ଜଣାପଡିଛି ଯେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଥିବା ୧୪୩ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଜମି ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ଶତକଡା ୭୫ ଭାଗ ଜମି ବୃଷ୍ଟି ପୁଷ୍ଟ ଅଟେ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ମୁଖ୍ୟତଃ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନ ସେତେଟା ସନ୍ତୋଷଜନକ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ବର୍ଷା ଠିକ୍ ସମୟରେ ନହେଲେ ବା ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ବର୍ଷାର ଅଭାବ ଦେଖାଗଲେ ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା ନଥିବା ଜମି ଗୁଡିକରେ ଶସ୍ୟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଓ ଉତ୍ପାଦନ କମିଯାଏ । ବାର୍ଷିକ ୪୦୦ ମି.ମି.ରୁ ୧୦୦୦ ମି.ମି. ଭିତରେ ଅନିଶ୍ଚିତ ବର୍ଷା ହେଉଥିବା ଜମିଗୁଡିକ ଏହି ଶୁଷ୍କାଂଚଳ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏପରି କିଛି କିଛି ସ୍ଥାନରେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ୫୦୦ ମି.ମି.ରୁ ଅଧିକ ହୋଇନଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ଜମିଗୁଡିକୁ ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଜମିରେ ପରିଗଣିତ କରାଯାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ୧୦୮ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ବୃଷ୍ଟିପୁଷ୍ଟ ଜମି ମଧ୍ୟରୁ ୪୭ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ଜମି ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଅଟେ । ଏହି ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ସମୁଦାୟ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ଶତକଡା ୪୨ ଭାଗ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । ସମୁଦାୟ ଡାଲି ଉତ୍ପାଦନର ଶତକଡା ୭୫ ଭାଗ ଓ ଶତକଡା ୯୦ ମାଣ୍ଡିଆ, ଜୋଆର୍ ଓ ଚିନାବାଦାମ ଏହି ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ଚାଷ କରାଯାଏ । ତେଣୁ ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଓ ବୃଷ୍ଟିପୁଷ୍ଟ ଚାଷ ଆମର ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ।

ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ କୃଷିର ବିଶେଷତ୍ୱ

୧. ଅନିୟମିତ, ଅସମାନୁପାତିକ ଓ ସ୍ୱଳ୍ପ ବାର୍ଷିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ
୨. ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହ, ମରୁଡି ବନ୍ୟା ଆଦିର ପ୍ରକୋପ
୩. ମୃତ୍ତିକା ସ୍ତରରେ ଅସମତଳତା
୪. ବିଶାଳକାୟ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଜମି
୫. ଜମିରେ ଏକ ଫସଲି ଚାଷ
୬. କୃଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେଶୀ ପଦ୍ଧତିରେ ଚାଷ
୭. କମ୍ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ
୮. କୃଷି ସାମଗ୍ରୀର ବିପଣନ ପାଇଁ ବଜାରର ଅଭାବ
୯. କୃଷକମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଦୂରାବସ୍ଥା
୧୦. ପଶୁସଂପଦଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନୀ
୧୧. ଜମିରେ ଅତ୍ୟଧିକ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ଓ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଜଳପ୍ରବାହ

ଅନିଶ୍ଚିତ ବର୍ଷା ଓ ଜମିର ଆର୍ଦ୍ରତା ହ୍ରାସ

ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ବର୍ଷା

ହେବାଦ୍ୱାରା ଜମିର ଆର୍ଦ୍ରତା ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ । ବର୍ଷାର ଅନିୟମିତତା ଓ ଅନିଶ୍ଚିତତା ହେତୁ କୃଷିର ଭରସା ନଥାଏ । ଚାଷୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଚାଷ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଜଳର ଅଭାବ ଏହି ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ବିଶେଷ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ସ୍ୱଳ୍ପ ବୃଷ୍ଟି ବା ଅନାବୃଷ୍ଟି ହେତୁ ମରୁଡି ହୁଏ । ମାତ୍ର ଏହି ଅଂଚଳରେ ବେଳେବେଳେ ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବର୍ଷା ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ୟା ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହ ଅନାବୃଷ୍ଟି, ଅତିବୃଷ୍ଟି ହେବାର ଉଦାହରଣ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ତେଣୁ ମରୁଡି, ବନ୍ୟା ସହ ଅତିମାତ୍ରାରେ ଉଷ୍ମ ବାୟୁପ୍ରବାହ ଓ ରୋଗ ପୋକ ଆକ୍ରମଣ ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ଚାଷକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି । ବିଭିନ୍ନ ମଡେଲ୍ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଜଳବାୟୁ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଜାଣିପାରୁଛନ୍ତି ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମରୁଡି, ବନ୍ୟା, ଥଣ୍ଡା, ବାୟୁ ପ୍ରବାହ, ଉଷ୍ଣତା ଆଦି ଅତିମାତ୍ରାରେ ଜଳବାୟୁ ପରବର୍ତ୍ତନ ବିଶେଷଭାବରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେବ ।

ମରୁଡିର ପ୍ରଭାବ

ସାଧାରଣ ବୃଷ୍ଟିପାତଠାରୁ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ କମ୍ ବର୍ଷା ହେଲେ, ଯେତେବେଳେ ଦୀର୍ଘ ସମୟକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଏ, ଏହି ବର୍ଷା ମନୁଷ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ପରିବେଶର କୌଣସି କାମରେ ଲାଗିନଥାଏ । (ବିଶ୍ୱ ପାଣିପାଗ ସଂସ୍ଥା, ୨୦୦୬) । ବିଭିନ୍ନ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଭଳି ମରୁଡି ଅତି ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସେ । କୃଷିଜନିତ ମରୁଡି ହେଲେ ମୃତ୍ତିକା, ତାପମାତ୍ରା, କୃଷି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ଜଳସେଚନର ଅଭାବରୁ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ମରୁଡି ଭୟଙ୍କର ରୂପ ଧାରଣ କରେ, ଏହା ବିଶେଷଭାବରେ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ । ତେଣୁ ଉଭୟ କୃଷି ଓ ଅଣକୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ପଡିଥାଏ । ଆମ ଦେଶର ଶତକଡା ୬୮ ଭାଗ ମରୁଡି ପ୍ରବଣ, ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡା ୩୩ ଭାଗ ଅତିଶୟ ମରୁଡି ପ୍ରବଣ, ଯାହା ବାର୍ଷିକ ୭୫୦ ମି.ମି.ରୁ କମ୍ ବର୍ଷା ପାଇଥାଏ ଓ ଶତକଡା ୩୫ ଭାଗ ୭୫୦-୧୧୨୫ ମି.ମି. ବର୍ଷା ପାଇଥାଏ । (ଭାରତ ସରକାର, ୨୦୦୨) । ବିଗତ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରଠାରୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ୧୯୬୫, ୧୯୭୨, ୧୯୮୨, ୧୯୮୭, ୨୦୦୦, ୨୦୦୨ ମସିହାର ମରୁଡି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ, ଯେଉଁଥିରେ ବହୁତ ଲୋକ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ । ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଚାଷରେ ମରୁଡି ଦେଖାଗଲେ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କମିଯାଏ ଓ ରୋଗପୋକ ଆକ୍ରମଣର ଶିକାର ହୋଇଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବହୁତ ଗୁଡିଏ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ବାହାରିଲାଣି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଶତକଡା ୨ ଭାଗ ପୋଟାସିୟମ୍ କ୍ଲୋରାଇଡ୍ ବା ୟୁରିଆ ଦ୍ରବଣ ଶସ୍ୟ ଉପରେ ସିଞ୍ଚନ କଲେ ଏହି ଶୁଷ୍କ ପ୍ରକ୍ରିୟାରୁ ଫସଲ କିଛିଦିନ ବର୍ତ୍ତିଯାଇପାରେ । ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ବହୁତ ଗୁଡିଏ ଆର୍ଦ୍ରତା ସଂରକ୍ଷଣ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ରହିଛି । ସେଗୁଡିକ ହେଲା ଜମିର ଯତ୍ନ, ଆଚ୍ଛାଦନର ପ୍ରୟୋଗ ଇତ୍ୟାଦି । ଅତ୍ୟଧିକ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଜଳକୁ ପୋଖରୀରେ ସଂରକ୍ଷଣ କରି ମଧ୍ୟ ତିରୋଟ କାଳରେ ଜଳସେଚନରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ । ଯେତେବେଳେ ମୌସୁମୀବାୟୁର ଆଗମନରେ ବିଳମ୍ବ ଦେଖାଯାଏ, ବା ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବସ୍ଥାରେ ମରୁଡି ଦେଖାଯାଏ ସେତେବେଳେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଚାଷବାସ ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଆମର ତତ୍କାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତି, ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିବା ସମ୍ବଳ, ମଂଜି, ସାର, ଚାଷପଦ୍ଧତି ଓ ବଜାର ସହଯୋଗ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

ବନ୍ୟାର ପ୍ରକୋପ

ମରୁଡି ତୁଳନାରେ ବନ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବାରମ୍ବାର ଘଟି କୃଷକମାନଙ୍କର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦୋହଲାଇ ଦିଏ । ଅତ୍ୟଧିକ ଓ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ବର୍ଷା ହେଲେ ନଦୀ, ନାଳରେ ବନ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେବାଦ୍ୱାରା ବହୁ ଚାଷଜମି, ଗ୍ରାମ ଓ ସହରାଞ୍ଚଳ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଯାଏ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମାତ୍ରାଧିକ ବର୍ଷା ଓ ଅବେଳାରେ ବର୍ଷା ହେତୁ ବନ୍ୟା ଦେଖାଯାଉଛି । ଠିକ୍ ଫସଲ ହେବା ସମୟରେ ବନ୍ୟାଜଳ ଦ୍ୱାରା ଚାଷ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛି । ବନ୍ୟା ଅତି ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ଘଟୁଥିବାରୁ ଚାଷୀମାନେ ଆଗରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥାନ୍ତି । ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ଉତ୍ପାଦିତ ଶସ୍ୟ ଯଥା ମକା, ବାଜରା, ଡାଲି ଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଓ ତୈଳବୀଜ ଆଦି ଅନିୟମିତ ବର୍ଷାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୁଅନ୍ତି । ଯାହା ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦନ କମିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷତି ମଧ୍ୟ ଘଟେ । ଏହାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବାକୁ ହେଲେ ଉପଯୁକ୍ତ ଜଳ ଓ ଭୂମି ପରିଚାଳନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଜମିରେ ସିଆର ଓ ପ୍ରଶସ୍ତ ହୁଡା ଦେଲେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ହୋଇପାରିବ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ମଂଜିର ଚୟନ କଲେ ଯେପରି ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷାରେ ଏହା ନଷ୍ଟ ହେବନାହିଁ । ଯଦି ଜମିରେ ଫସଲ ଅମଳ ବା ପରିପକ୍ୱ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ, ବନ୍ୟା ହେଲେ ଚାଷୀର ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି ହୁଏ । ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ୪୦ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ଜମି ବନ୍ୟାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ୮ ରୁ ୧୦ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବନ୍ୟା ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଗଙ୍ଗା ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ଅବବାହିକାରେ ଏହା ଏକ ସାଧାରଣ ଘଟଣା । ଦେଶର ଅନ୍ୟ ବନ୍ୟା ପ୍ଲାବିତ ଅଂଚଳ ମଧ୍ୟରେ ପଶ୍ଚିମରେ ନର୍ମଦା, ତାପ୍ତୀ, ମଧ୍ୟ ଓ ପୂର୍ବଭାଗରେ ମହାନଦୀ, କୃଷ୍ଣା ଓ କାବେରୀ ଅବବାହିକା ଅନ୍ୟତମ ଅଟେ । ଏହି ବନ୍ୟା ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ମନୁଷ୍ୟ, ଗୋରୁଗାଈ, କୃଷି ଓ ଘରଦ୍ୱାର ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ ।

ଜଳବାୟୁର ପ୍ରଭାବ

ବେଳେବେଳେ ମାତ୍ରାଧିକ ଥଣ୍ଡା ପ୍ରବାହ

ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତର ଓ ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଭାରତରେ ଫସଲ ହାନି ଘଟାଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଉଭୟ କୃଷି ଓ ପଶୁସଂପଦ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଅନ୍ତି । ସେହିପରି ଭାବରେ ଉତ୍ତପ୍ତ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସମାନ ପରିମାଣରେ ଦାୟୀ । ଯାହା ୨୦୦୩-୦୪ ଓ ୨୦୦୭-୦୮ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଦେଖା ଯାଇଥିଲା । ଏକ ପରିସଂଖ୍ୟାନରୁ ଜଣାପଡିଛି ଯେ ୧୯୯୮ ମସିହା ପରଠାରୁ ଏହି ଅତି ଥଣ୍ଡା ଓ ଗରମ ଅବସ୍ଥାରେ ବାୟୁ ପ୍ରବାହ ହେତୁ, ଏହାକୁ ଆମର ଜାତୀୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନା ସଂସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏହିପରି ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲେ ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଜମିରେ ଅତ୍ୟଧିକ ରୋଗପୋକ ଦେଖାଯାନ୍ତି ଓ ଚାଷୀଙ୍କୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ପଙ୍ଗପାଳ ଆକ୍ରମଣ, ଧଳାମାଛି ଓ ବିଭିନ୍ନ କୀଟପତଙ୍ଗ ଚାଷୀମାନଙ୍କ କ୍ଷତି କରନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶରେ କପାଚାଷରେ ଧଳାମାଛି ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ (୧୯୮୭) ।

ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚାଳନା

ତେଣୁ ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପରିଚାଳନାର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରି ଆମ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଭିନ୍ନ ଜମି ଓ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ତେଣୁ ବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡିର ପ୍ରକୋପରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣ କରାଗଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ । ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ଯଥା, ଡି.ପି.ଏ.ପି.,ଡି.ଡି.ପି.,ଏନ୍.ଡବ୍ଲୁ.ଡି.ପି.ଆର୍.ଏ., ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏସ୍. ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ଏହି ଯୋଜନାଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ବହୁତଗୁଡିଏ ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନଜୀବିକା (Livelihood)ରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି । ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଉଜୁଡା ବନ୍ଧ, ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା, ଗ୍ରାମ୍ୟ ପୋଖରୀର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଆଦି ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଦ୍ୱାରା ଏହାର ସୁଫଳ ମିଳିପାରିବ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ବହୁତ ଗୁଡିଏ ଜଳାଶୟ ରହିଛି । ଏହା ଉଭୟ ଜଳସେଚନ ଓ ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗୁଅଛି । ଏଗୁଡିକର ଯତ୍ନ ନେଲେ, ପ୍ରତିବର୍ଷ କିଛି କିଛି ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲେ ଏହି ଜଳ ଅମଳ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକରୁ ବହୁତ ଉପକାର ମିଳିବ । ଲୋକମାନଙ୍କର ସହଯୋଗରେ ଏହା ମରାମତି ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ଚେକ୍ ଡ୍ୟାମ୍, ଗ୍ରାମ୍ୟ ପୋଖରୀ, ଜଳାଶୟ ଓ ହ୍ରଦ ଆଦିରୁ ପଟୁମାଟି ନିଷ୍କାସନ କରି, ଏହାର ବନ୍ଧଗୁଡିକୁ ମଜବୁତ୍ କଲେ, ମୌସୁମୀ ବର୍ଷା ସମୟରେ ଏହାର ଜଳଧାରଣ କ୍ଷମତା ବଢିବ ଏବଂ ଏହି ସଂରକ୍ଷିତ ଜଳକୁ ବର୍ଷାଭାବ ସମୟରେ ଫସଲକୁ ସୁରକ୍ଷା ଜନିତ ସେଚସୁବିଧା ଦେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ବନ୍ଧ ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ ଭୂତଳ ଜଳର ପୁନର୍ଭରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ରୋକିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ତେଣୁ ଆମେ ଯଦି ବୃଷ୍ଟିଜଳର ଠିକ୍ ଅମଳ କରିପାରିବା ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ବନ୍ଧ, ପୋଖରୀ, କୂପ, ଜଳାଶୟ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂରକ୍ଷଣ କରି ରଖିବା, ତେବେ ବର୍ଷାଭାବ ସମୟରେ ମରୁଡି ଆଦି ବିପର୍ଯ୍ୟୟରୁ ରକ୍ଷା ପାଇପାରିବା । ଏଥିପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ମୋ ପୋଖରୀ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଆର୍.ଏଲ୍.ଇ.ଜି.ପି. ଯୋଜନାଗୁଡିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଫଳପ୍ରଦ ଅଟେ ।

ଉପଯୁକ୍ତ ଜଳବାୟୁ ପରିଚାଳନା ସଂସ୍ଥା ଗଠିତ ହେଲେ, ଏହା ସାହାଯ୍ୟରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଅବସ୍ଥା ଓ ପୂର୍ବାନୁମାନ ଆଦି କଳନା କରିହେବ । ପାଣିପାଗର ଭାବୀ ସମ୍ଭାବନା ଓ ସୂଚନା ଚାଷୀମାନେ ପାଇପାରିବେ । ଫଳରେ ଉଭୟ ସରକାରୀ, ବେସରକାରୀ, ବ୍ୟାଙ୍କ୍, ଇନସୁରାନ୍ସ, ଆର୍ଥିକ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡିକ ଓ ଚାଷୀ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବେ । ପାଣିପାଗ ଇନସୁରାନ୍ସ ପ୍ଲାନଗୁଡିକ ଉଭୟ ଚାଷୀ ଓ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ । ବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡି ଜନିତ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଆକଳନରେ ଏହା ସହାୟକ ହେବ । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ଏହାର ମୁକାବିଲା କରିବାପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀ, ଯଥା ସ୍ଥାନୀୟ ପଞ୍ଚାୟତ, ସମବାୟ ସଂସ୍ଥା, ପଲ୍ଲୀସଭା ଆଦି ଆଗେଇ ଆସିବା ଉଚିତ୍ । ଠିକ୍ ସମୟରେ ଉଚିତ ମୁକାବିଲା, ବିକଳ୍ପ କୃଷି ପଦ୍ଧତି, ଜୀବନଜୀବିକା ଓ ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ ଆଦି ବିଷୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଦରକାର । ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସବୁବେଳେ ଲାଗି ରହିଥିବ । କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ନିରାପତ୍ତା ଓ ନିରାକରଣ ଉପରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଲେ ଯଦି ରିଲିଫ୍ ଦେବାରେ ବିଳମ୍ବ ହୁଏ ତେବେ ପ୍ରଭାବିତ ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି ଘଟେ । ସେମାନେ ଜୀବନ, ଜୀବିକା ଉଭୟ ହରାଇବେ । ତେଣୁ ଏଥିପାଇଁ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଯୋଜନା ହେବା ଦରକାର । ମୃତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବର୍ଷାଜଳ ଅମଳ ଆଦି ପଦ୍ଧତି ମରୁଡି ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସମୟରେ ଚାଷକୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଓ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବଗତ କରାଯିବା ଦରକାର । ପରିଶେଷରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅର୍ଥର ସଦୁପଯୋଗ, ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନିୟମ, ଉନ୍ନତ କୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗ ଓ ଜନ ସଚେତନତା ଆଦି ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ପ୍ରଶମିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ, ଏଥିରେ ତିଳେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ■■

* ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ, କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ବୈଷୟିକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଓ.ୟୁ.ଏ.ଟି., ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୩

ଭାରତୀୟ କୃଷି

ମୃ ିକା କ୍ଷୟର କାରଣ ଓ ସଂରକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା

• ଡକ୍ଟର ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଆଶିଷ କୁମାର ଦାଶ

> **ମୃ ିକା କ୍ଷୟର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଲା ଜଙ୍ଗଲକ୍ଷୟ । ତେବେ ଆମ ଦେଶର କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର ଏବଂ ବାସଗୃହର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମେ ାଇବା ପାଇଁ କିଛି ପରିମାଣରେ ଜଙ୍ଗଲକ୍ଷୟ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । କିନ୍ତୁ ବ ର୍ମାନର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି ଉପଯୁକ୍ତ ମୃ ିକା ଏବଂ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଉପାୟ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତିଦ ଏହି ଦୁଇ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦକୁ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ମେ ାଇବା ପାଇଁ ଏପରିଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ।**

ଜୀବ ଜଗତର ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ବିକାଶ ପାଇଁ ମୃ□କା ଏବଂ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଜମି ଏବଂ ଜଳ ବିନା ଆମେ ଜୀବନର କଳ୍ପନା ସୁଦ୍ଧା କରିପାରିବା ନାହିଁ । ମାଟି ହିଁ ଉଦ୍ଭିଦ ଏବଂ ପ୍ରାଣୀ ଜଗତର ବାସସ୍ଥାନ ଏବଂ ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଧାରଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଠସମସ୍ତ ପୋଷକତ□ ଯୋଗାଇଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ମାଟିକୁ ଆଦିମକାଳରୁ ଆମେ ମା ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରି ଆସୁଛୁ ।

କଥାରେ କହନ୍ତି "ଜଳ ବିହୁନେ ସୃଷ୍ଟିନାଶ, ଜଳ ବହୁଳେ ସୃଷ୍ଟି ନାଶ" - ଅର୍ଥାତ୍ ଜଳର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭାବ ଏବଂ ଏହାର ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ, ଉଭୟ ଜୀବଜଗତ ପାଇଁ କ୍ଷତିକାରକ । ଯଦିଓ ମାଟି ଏବଂ ଜଳ ପ୍ରକୃତିଦ□ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ, ତଥାପି ଏମାନଙ୍କର ପରିମାଣ ଏବଂ ଗୁଣ ସବୁସ୍ଥାନରେ ସମାନ ନୁହେଁ । କେଉଁଠାରେ ମାଟି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଅତି ଉର୍ବର ତ କେଉଁଠାରେ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁର୍ବର । କେଉଁଠାରେ ପାଣିର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଶହ ଶହ ଗାଁ ବନ୍ୟାପ୍ଲାବିତ ହେଉଛି ତ କେଉଁଠି ପାଣିବିନା ପ୍ରତିବର୍ଷ ମରୁଡି ପଡିବା ଯୋଗୁଁ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ଛାଡି ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ଅନ୍ନସଂସ୍ଥାନର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ଆମକୁ ମନେରଖିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅତୀତରେ ଏହି ମୃ□କା ଏବଂ ଜଳ ସମ୍ପଦର ସୁବିନିଯୋଗ କରା ନ ଯିବାରୁ ଅନେକ ସଭ୍ୟତା କାଳର କରାଳ ଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଯାଇଛି । ଆମ ଦେଶର ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତାର ବିଲୟ ଏହାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ । ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ମୃ□କାକ୍ଷୟର କାରଣ ତଥା ତାର ସଂରକ୍ଷଣ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିବା ଲେଖକଦ୍ୱୟଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ମୃ ିକା କ୍ଷୟ ଏବଂ ଏହାର ବ୍ୟାପକତା :

ଜଳ ଦ୍ୱାରା ଜମିର ଉପର ସ୍ତରର ମାଟି ଧୋଇହୋଇ ଯିବା କିମ୍ବା ବାୟୁଦ୍ୱାରା ମାଟି ଉଡିଯିବାକୁ ମୃ□କା କ୍ଷୟ କୁହାଯାଏ । ଯେଉଁ ଜମି ଘାସ ବା ଜଙ୍ଗଲ ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇଥାଏ ସେଠାରେ ଅତିଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ମୃ□କା କ୍ଷୟ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଯେଉଁ ଜମି ଉପରେ ଆଚ୍ଛାଦନ ନ ଥାଏ ସେଠାରେ

ଅଧିକ ପରିମାଣର ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ । ହିସାବରୁ ଜଣା ପଡିଛି ଯେ ଏକ ହେକ୍ଟର (୧୦,୦୦୦ ବର୍ଗମିଟର) ଜମିରୁ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୧୦ ଟନ୍ ମାଟି ଧୋଇ ହୋଇଯାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ଗଙ୍ଗାନଦୀ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏହାର ଅବବାହିକାରେ ଥିବା ପ୍ରତି ହେକ୍ଟର ଜମିରୁ ୨୫ ଟନ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ହେଉଥିବାର ଜଣାଯାଇଛି । ଏକ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ଜମିରୁ ବର୍ଷକୁ ଯେତିକ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ ତାହା ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରକୃତିକୁ ପ୍ରାୟ ୫୦ରୁ ୭୫ ବର୍ଷ ସମୟ ଲାଗିଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ପରୀକ୍ଷଣରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ ୮୦୦ ବର୍ଷରେ ପ୍ରକୃତି ଦ୍ୱାରା ଯେତିକି ମାଟି ତିଆରି ହୋଇଥାଏ ତାହା ମାତ୍ର ୧୫ ବର୍ଷରେ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ଯୋଗୁଁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଭୂପୃଷ୍ଠର ଉପରିଭାଗର ମାଟି ହିଁ ଉଦ୍ଭିଦ ଖାଦ୍ୟସାରର ଭଣ୍ଡାରଘର ଏବଂ ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଏହି ଉପରିଭାଗର ମାଟିହିଁ ପାଣି ଓ ବାୟୁ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ପରିମାଣରେ କ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟଦ୍ୱାରା ଯେ କେବଳ ଅମୂଲ୍ୟ ମାଟି କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ତା ନୁହେଁ, ଏହାସହିତ ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଉଦ୍ଭିଦ ଖାଦ୍ୟସାର ଯଥା ନାଇଟ୍ରୋଜେନ୍, ଫସଫରସ୍, ପୋଟାସ୍, କ୍ୟାଲସିୟମ୍, ମ୍ୟାଗ୍ନେସିୟମ, ଗନ୍ଧକ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଣୁଖାଦ୍ୟସାର ମଧ ସମୁଦ୍ରକୁ ବୋହିଯାଇଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଆକଳନରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ ବର୍ଷକୁ ଅତି ବେଶୀରେ ପାଣି କିମ୍ବା ବାୟୁଦ୍ୱାରା ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୧.୫ଟନ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟକୁ ସହନଶୀଳତାର ସୀମାରେଖା ରୂପେ ପରିଗଣିତ କରାଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣର ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ହେଲେ ତାହା କ୍ଷତିକାରକ ।

ତେଣୁ ଚାଷୀଭାଇର ସବୁଠାରୁ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ ମାଟିକୁ ଅକ୍ଷତ, ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଏବଂ ଉର୍ବର ରଖିବାକୁ ହେଲେ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟକୁ ରୋକିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ମୃତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସବୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ କଥା ମନରେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଯେହେତୁ ମୃତ୍ତିକା ଏବଂ ଜଳ ପରସ୍ପର ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବରେ ଜଡିତ ତେଣୁ ମୃତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ମଧ ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରାର ଦୁଇଟି ପାର୍ଶ୍ୱ ସଦୃଶ । ଗୋଟିକର ସଂରକ୍ଷଣ ବିନା ଅନ୍ୟଟିର ସଂରକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା ମଧ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟର ପ୍ରକାର ଭେଦ

ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଯଥା :- ଜଳ ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ଏବଂ ବାୟୁ ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ । ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଜଳଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ରାଜସ୍ଥାନର ମରୁଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ବାୟୁଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଜଳଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟର ପ୍ରକାରଭେଦ

୧. ବର୍ଷାପାଣି ଛିଟିକିବା ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ

ପ୍ରତି ସେକେଣ୍ଡରେ ୩୦ ଫୁଟ ବେଗରେ ପଡୁଥିବା ବର୍ଷାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜଳବିନ୍ଦୁ ଦ୍ୱାରା ଏହାର ନିଜ ଓଜନର ୧୪ ଗୁଣ ଶକ୍ତି ରହିଥାଏ । ଏହି ଆସାଧାରଣ ଶକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ ଜଳବିନ୍ଦୁ ଯେତେବେଳେ ଘାସଦ୍ୱାରା ଅନାଚ୍ଛାଦିତ ମାଟିର ଉପର ସ୍ତରକୁ ଆଘାତ କରେ, ସେତେବେଳେ ସେହି କାଦୁଅମାଟି ଦୁଇଫୁଟ ଉଚ୍ଚକୁ ଏବଂ ପାଞ୍ଚଫୁଟ ଦୂରକୁ ଛିଟିକି ଯାଏ । ଅନାଚ୍ଛାଦିତ ବାଲିଆ ଏବଂ ପଟୁମାଟି ଏହି ପ୍ରକାର ଛିଟିକା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ଦ୍ୱାରା ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି ଉପରୋକ୍ତ ଜମିଟି ଗଡାଣିଆ ହୋଇଥାଏ କିମ୍ବା ଯଦି ବର୍ଷା ସମୟରେ ଜୋର୍‌ରେ ପବନ ବହୁଥାଏ, ତା ହେଲେ ପାଣି ଛିଟିକା ଦ୍ୱାରା କ୍ଷୟ ହୋଇଥିବା ମୃତ୍ତିକା ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ବହିଯାଉଥିବା ଜଳ ସହ ମିଶି ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଥାଏ ।

୨. ଚାଦର ରୂପୀ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ:

କୌଣସି ଏକ ସମୟରେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳର ଉପରିଭାଗରୁ ବହିଯାଉଥିବା ବର୍ଷାପାଣି ସହିତ ଯେଉଁ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ହୋଇ ପାଣି ସହିତ ମିଶି ବୋହିଯାଏ ତାହାକୁ ଚାଦରରୂପୀ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏହା ହେଉଛି ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟର ପ୍ରଥମାବସ୍ଥା ।

୩. ଅବନାଳିକା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ :

ଯେତେବେଳେ ବହୁଦିନ ଧରି ସିଟ୍ ବା ଚାଦରରୂପୀ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଏ ନାହିଁ ସେତେବେଳେ ଜମି ଯେଉଁ ଆଡକୁ ଗଡାଣିଆ ଥାଏ, ସେ ଦିଗରେ ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ଦ୍ୱାରା ଛୋଟ ଛୋଟ ନାଳୀ ଗୁଡିକର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାରର ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟକୁ ଅବନାଳିକା ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ କୁହାଯାଏ ।

୪. ଗଲି ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ :

ଅବନାଳିକା ଗୁଡିକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ବହୁଦିନ ଧରି ଯଦି କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାନଯାଏ

ତାହେଲେ ସେଗୁଡିକ ଧୀରେଧୀରେ ବଢି ବଡ ବଡ ନାଳରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକାରର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନାଳୀକୁ ଗଲି (Gully) ଏବଂ ଏହା ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା ମୃ□ିକା କ୍ଷୟକୁ ଗଲି ମୃ□ିକାକ୍ଷୟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

୫. ନଈ ବା ଝରଣା କୂଳ ମୃ ିକାକ୍ଷୟ :

ବର୍ଷା ଦିନେ ଝରଣା ବା ନଈର ବଢିପାଣି କୂଳକୁ ମାଡିଆସି କୂଳର ମୃ□ିକାକୁ କ୍ଷୟ କରିଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ମୃ□ିକାକ୍ଷୟକୁ ନଈ ବା ଝରଣା କୂଳ ମୃ□ିକାକ୍ଷୟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଉପରୋକ୍ତ ପା□ପ୍ରକାର ଯାକ ମୃ□ିକାକ୍ଷୟ ପ୍ରଥମେ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଏବଂ ପରେ ଏକା ସମୟରେ ଯେକୌଣସି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଦେଖାଦେଇଥାଏ । ଏହି ସବୁ ପ୍ରକାରର ମୃ□ିକା କ୍ଷୟକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରୁ ମୃ□ିକା ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ମୃ□ିକାକ୍ଷୟକୁ କିପରି ରୋକାଯାଇପାରିବ ସେ ବିଷୟରେ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

ମୃ ିକା ସଂରକ୍ଷଣ : ମୃ□ିକା କ୍ଷୟର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଲା ଜଙ୍ଗଲକ୍ଷୟ । ତେବେ ଆମ ଦେଶର କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର ଏବଂ ବାସଗୃହର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମେ□ାଇବା ପାଇଁ କିଛି ପରିମାଣରେ ଜଙ୍ଗଲକ୍ଷୟ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । କିନ୍ତୁ ବ□ମାନର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି ଉପଯୁକ୍ତ ମୃ□ିକା ଏବଂ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଉପାୟ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତିଦ□ ଏହି ଦୁଇ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦକୁ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ମେ□ାଇବା ପାଇଁ ଏପରିଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେପରିକି ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ମୃ□ିକାକ୍ଷୟ ବନ୍ଦ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହାର ଉର୍ବରତା ମଧ୍ୟ ଆଗାମୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଅତୁଟ ରହିପାରିବ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୃ□ିକା ଏବଂ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଉପାୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ମୃ□ିକା ଏବଂ ଜଳ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା କ୍ଷୟକ୍ଷତିକୁ ରୋକିବା ଏବଂ ମାଟିର ଉର୍ବରତା ତଥା ଉତ୍ପାଦନକ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା । ଏଥିପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ମୁଖ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ହେଲା ଯେତେ ଅଧିକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜମିକୁ ଯେ କୌଣସି ଉଦ୍ଭିଦରାଜି ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ରଖିବା । ମୃ□ିକା ଏବଂ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣର ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିଗ ହେଉଛି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବର୍ଷାଜଳକୁ ମାଟିଉପରେ ଗଡି ଯିବାକୁ ନଦେଇ ମାଟି ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଏବଂ ଭୂପୃଷ୍ଠ ଉପରେ ଗଡିଯାଉଥିବା ଜଳର ବେଗକୁ କମ କରିବା । "ଅନ୍ୟଅର୍ଥରେ କହିଲେ ଦୌଡୁଥିବା ଜଳକୁ ଚାଲିବାକୁ ଶିଖାଇବା ଏବଂ ଚାଲୁଥିବା ଜଳକୁ ଠିଆ ହେବା ପାଇଁ କହିବାହିଁ ମୃ□ିକା ଓ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।" ଏହି ସବୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମୃ□ିକା ଓ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ ।

କ) ପଟି ଚାଷ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଜଳର ବେଗକୁ କମ୍ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଖ) ଉପଯୁକ୍ତ ଫସଲ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସାହାଯ୍ୟରେ ସବୁବେଳେ ଜମିକୁ ଫସଲ ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ମୃ□ିକା କ୍ଷୟ କମ୍ ହେବ ।

ଗ) ଜମି ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥ ସବୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରିବ । ସେଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ପାଳ, ଘାସ ତଥା ପଲିଥିନ ଅନ୍ୟତମ ।

ଘ) ଘାସ ଏବଂ ମାଟିକୁ ଧରି ରଖୁଥିବା ଉଦ୍ଭିଦ ଲଗାଇବା ।

ଙ) ଝରଣା ପାଣିକୁ ବନ୍ଧେଇ ପୋଖରୀ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜଳ ଅମଳ ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବା । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଜଳର ବେଗ କମିଯିବ ଏବଂ ମୃ□ିକା କ୍ଷୟ ମଧ୍ୟ କମିଯିବ । ପାଣି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଜମା ହୋଇ ରହିଲେ ଜଳସେଚନରେ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।

ଚ) ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ବନ୍ଧ ତିଆରି କରି ପାଣିକୁ ଅଟକାଇ ରଖି ଭୂତଳ ଜଳସ୍ତରର ଉନ୍ନତି କରିପାରିବା ।

ଛ) ଜମିର ଚାରିପାଖରେ ହିଡ ତିଆରି କରି ଜଳର ଗତିକୁ କମାଇ ମୃ□ିକା ସଂରକ୍ଷଣ କରିପାରିବା ।

ଉପର ଲିଖିତ ବିଷୟଗୁଡିକ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନଦେଲେ ମୃ□ିକାକ୍ଷୟକୁ କେତେକାଂଶରେ ରୋକାଯାଇପାରିବ । ମୃ□ିକା ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯାଇପାରିଲେ ଚାଷ ଜମି, ଚାଷୀ ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରଙ୍କ ପାଇଁ ଅନେକ ସୁବିଧା ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ■■

* ମୃ□ିକା ବିଜ୍ଞାନ ଓ କୃଷି ରସାୟନ ବିଭାଗ, କୃଷି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୩

ପୃଷ୍ଠା୨୯ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ହୋଇପାରିନାହିଁ ଯଥା:- ବଜାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ସଂସ୍କାର, ଭି□ଭୂମି ସଂରଚନାର ପ୍ରସାର, ଆଧୁନିକ ପୁଞ୍ଜିର ପ୍ରବେଶ, ତଥା ବିପଣନର ନୂତନ ମଡେଲ ପ୍ରବ□ନ । କୃଷି ବିପଣନ ବ□ମାନ ପରବ□ୀ ସ୍ତରକୁ ଯାଇପାରିନାହିଁ । ପ୍ରତିଯୋଗୀତା ବୃଦ୍ଧି, ତଥା ବିପଣନରେ ସୃଜନଶୀଳତାର ବିକାଶ ପାଇଁ କୃଷି ବିକାଶ ପଦ୍ଧତିରେ ସଂପ୍ରସାରଣ କରାଯିବା ଦରକାର । ଏହାଦ୍ୱାରା ଚାଷୀମାନେ ଉ□ମ ମୂଲ୍ୟ ପାଇପାରିବେ ତଥା ଖାଉଲ୍ଲେ ମୂଲ୍ୟରେ ଅଧିକ ଅଂଶ ପାଇପାରିବେ । ଏହା ନ ହେଲେ ବିଗତ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ବିକାଶ ହାସଲ ହୋଇଛି ତାହାକୁ ଧାରଣଶୀଳ କରିହେବ ନାହିଁ । ■■

* ନେସ୍‌ନାଲ୍ ସେ□ର ଫର୍ ଏଗ୍ରିକଲ୍‌ଚରାଲ ଇକୋନୋମିକ୍ସ ଆଣ୍ଡ ପଲିସି ରିସର୍ଚ୍ଚ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ

ଶିଶୁକବିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାଉଳ ସଫା କରିବା ପାଇଁ ମେସିନ ଉଦ୍‌ଭାବନ

• *ମହମ୍ମଦ ସାଜିଦ ଆନସାରୀ*

ସାଜିଦ (୧୫ ବର୍ଷ) ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ଅତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଓ ଦୟାଳୁ କିଶୋର । ଚାଉଳ ସଫା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ ମାଆ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିଶ୍ରମ କରୁଥିବା ଦେଖି ସେ ଏକ ମେସିନ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତାକଲେ । ସେ ଯେଉଁ ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଇଲେକଟ୍ରିକ ମେସିନ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି ତାହା ଭଙ୍ଗା ଚାଉଳ ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ ଅନାବନା ପଦାର୍ଥ ସହଜରେ ଅଲଗା କରିପାରୁଛି ।

ଏଭଳି ଚିନ୍ତା କରିବା ଯେତେ ସହଜ, ତିଆରି କରିବା ସେତେ ସହଜ ନୁହେଁ । ସାଜିଦ ପ୍ରଥମେ ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ପଡିଯାଇଥିଲେ କି କେଉଁ ପ୍ରକାର ମେସିନ ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବ । ଗୋଟିଏ ଅଟାକଳ ପରିଦର୍ଶନ କଲାବେଳେ ଏ ବିଷୟରେ ବୁଦ୍ଧି ମିଳିଥିଲା । ଯେଉଁ ଗତିରେ ଅଟାକଳ ଗହମକୁ ପେଶି ଅଟା ଅନ୍ୟ ପଟେ ବାହାର କରୁଥିଲା ତାହାକୁ ଦେଖି ସେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଅଟା କଳକୁ ଦେଖି ସେ ଏଭଳି ଏକ ମେସିନ ତିଆରି କରିବା ଚିନ୍ତା କଲେ ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ପଟେ ଚାଉଳ ଭର୍ତ୍ତି କଲେ ତାହା ଅନ୍ୟ ପଟେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଫା ହୋଇ ବାହାରି ଆସିବ ।

ମୁଁ ଅତି ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି କାରଣ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜାଣି ଯାଇଥିଲି କଣ କରିବାକୁ ହେବ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ନ ଥିଲି ଯେ ମୁଁ ଏଭଳି ମେସିନ ତିଆରି କରି ପାରିବି । କାରଣ ମୋର ବିଜ୍ଞାନରେ ଜ୍ଞାନ କଣ ଥିଲା ବୋଲି ସାଜିଦ କୁହନ୍ତି, ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଏକ ସମସ୍ୟା ଥିଲା । ତାଙ୍କ ଘରର ଆୟ କେବଳ ପିତାଙ୍କ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ସିଲେଇ ଦୋକାନରୁ ଆସୁଥିଲା । ଗୋଟିଏ ସିଲାଇ ମେସିନ ଯାହା ଠେଲାଗାଡି ଉପରେ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରୁ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଅର୍ଜନ ହେଉଥିଲା ତାହା କେବଳ ତାଙ୍କର ଘର ଚଳାଇବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ପରିବାରରେ ଛୋଟ ଭଉଣୀ ଏବଂ ମାନସିକ ବିକଳାଙ୍ଗ ବଡ ଭାଇ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ।

ଏସବୁ ଅସୁବିଧା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସେ ହତୋତ୍ସାହିତ ହୋଇ ନଥିଲେ । ଅନଭିଜ୍ଞ ମାତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଶାବାଦୀ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ସେ ଏହି ମେସିନ ତିଆରି ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଥିଲେ । ମୂଲ୍ୟ ସଂଚୟ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଗୋଟିଏ ପଡୋଶୀ ସ୍କ୍ରାପ ଦୋକାନରୁ ସରଞ୍ଜାମ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ ।

ସବୁଠାରୁ ବଡ ଆହ୍ୱାନ ଥିଲା ମେସିନରେ ଆବଶ୍ୟକ ଗତି ହାସଲ କରିବା ଯଦ୍ୱାରା ଚାଉଳରୁ ଅନାବଶ୍ୟକ ପଦାର୍ଥ ସହଜରେ ଅଲଗା କରିହେବ । ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ୧୨ ଭୋଲଟ ବିଶିଷ୍ଟ ଚାରୋଟି ମୋଟର ବ୍ୟବହାର କଲି ଏବଂ ସେଥିରେ ୨୨୦ ଭୋଲଟ ସିଧା ସଂଯୋଗ କଲା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ମୁଁ ଆଠଟି ମୋଟର ବ୍ୟବହାର

କଲି । ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ଯେ ଯଦି ଚାରି ଜଣ ଓଜନ ହଠାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ତାହେଲେ ୮ଟି କାହିଁକି ବ୍ୟବହାର କରିବାନି ! ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ଟ୍ରାନ୍ସଫରମର ଯୋଡିବା ପରେ ମେସିନ ଚାଲିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ।

ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ପରୀକ୍ଷଣ ପରେ ଶେଷରେ ମେସିନଟି ପରୀକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏହା ଗୋଟିଏ ୱାର୍କିଂ ମଡେଲ ଥିଲା ଯାହା ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଚାଲୁଥିଲା । ଏହି ମେସିନ ଘଣ୍ଟାକରେ ତିନି କିଲୋଗ୍ରାମ ଚାଉଳ ସଫା କରିପାରୁଥିଲା । ମେସିନ ନ ଦେଖିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ମାଆ ତାହା ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ନଥିଲେ । ମୋର ପରିବାର ଓ ପଡୋଶୀମାନେ ଜାଣି ଥିଲେ ଯେ ମୁଁ କୌଣସି ମେସିନ ଉପରେ କାମ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ମେସିନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ତାହା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇନଥିଲେ । ତେଣୁ ଏହାକୁ କାମ କରିବା ଦେଖି ଅତି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି ସେ କୁହନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ସାଜିଦ ଏନ.ଆଇ.ଏଫ ଦ୍ୱାରା ‘ଇଗନାଇଟ’ ପ୍ରତିଯୋଗୀତା ଅୟୋଜନ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲେ । ସେ ଏଥିରେ ସାମିଲ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପୁରସ୍କାର ମଧ୍ୟ ପାଇଥିଲେ । ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ ଉତ୍ସବରେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ କବି ପ୍ରତିଭା ଦ୍ୱାରା ବିମୋହିତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଏହି ମେସିନର ଏକ କଂପ୍ୟାକ୍ଟ ପ୍ରୋଟୋଟାଇପ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଏନ୍.ଆଇ.ଏଫ୍. ସହାୟତା କରିଥିଲେ । ଏହା ଡିଜାଇନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଜରିଆରେ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ୨୦୧୨ ବର୍ଷ ରଷ୍ଟ୍ରପତି ଭବନରେ ଏନ୍.ଆଇ.ଏଫ୍. ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ସୃଜନଶୀଳତା ପ୍ରଦର୍ଶନୀରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଠାରେ ସମସ୍ତେ ଏହାର ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ସାଜିଦଙ୍କ ନାମରେ ଏହି ମେସିନ ପାଇଁ ଏନ୍.ଆଇ.ଏଫ୍. ଦ୍ୱାରା ଏକ ପାଟେଣ୍ଟ ଆବେଦନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ।

ସାଜିଦ ଭଲ କବିତା ଲେଖନ୍ତି । ତାଙ୍କର କବିତା ଯେ କେବଳ ଲୋକଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରେ ତା ନୁହେଁ ବରଂ ଭଲଶିକ୍ଷାର ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଏହା ତାଙ୍କୁ ସଜାଗ କରାଇଥିଲା ।

ପିଲା ଦିନରୁ ସାଜିଦ ଭଲ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ରଖିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ବ୍ୟୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସଂଭବପର ନଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ଏଭଳି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢିଲେ ଯେଉଁଠାରେ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫି ଲାଗୁ ନଥିଲା । ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ଉତ୍ସବରେ କହିଲା ବେଳେ ସେ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଏକ ଭାବବିହ୍ୱଳ କବିତା

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୫୨ପୃଷ୍ଠାରେ

ଘ   ଅନ୍ଧକାରମୟ ଜଙ୍ଗଲରେ ଆଲୋକ

• *ବାବା ମାୟାରାମ*

ଛତିଶଗଡର ଅଚାନକମାର ବ୍ୟାଘ୍ର ରିଜର୍ଭର ଘ□ ଜଙ୍ଗଲ ୫୫୭.୫୫ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଅଂଚଳରେ ବ୍ୟାପ୍ତ । ଏହି ଜଙ୍ଗଲରେ ବନ୍ୟ ଜୀବ ଓ ମନୁଷ୍ୟ ଏକାଠି ରହୁଛନ୍ତି । ରାତି ହୋଇଗଲେ ଏହି ଜଙ୍ଗଲରେ ବନ୍ୟଜୀବମାନଙ୍କର ରାଜୁତି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଲୋକମାନେ ନିଜ ଘର ଭିତରେ ରହିଥାନ୍ତି । ବନ୍ଦ ଦ୍ୱାରର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଯାହା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ତାହା ହେଉଛି ଅନ୍ଧକାର । କାରଣ ଏହି ଜଙ୍ଗଲରେ ଥିବା ଗ୍ରାମ ମାନଙ୍କରେ ବିଦ୍ୟୁତ ସଂଯୋଗ ନାହିଁ । ଆଗରୁ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା ।

ଏହି ଅଚାନକମାର ବ୍ୟାଘ୍ର ସଂରକ୍ଷଣ ଜଙ୍ଗଲର ଏକ ନିଭୃତ ଗ୍ରାମ ହେଉଛି ବାମହନୀ ଗ୍ରାମ । ଏହି ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ଆଜି ଅନ୍ଧକାରମୟ ସମୟରୁ ବାହାରକୁ ଆସି ଯାଇଛନ୍ତି । ଆଲୋକ ବଲବ, ମୋବାଇଲ ଫୋନ ଚାର୍ଯ, ରେଫ୍ରିଜରେଟର ତଥା ପାଣି ମୋଟର- ଏସବୁ ଆଜିକାଲି ଏହି ଗ୍ରାମରେ ଅତି ସାଧାରଣ ହୋଇଛି । ଘ□ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଶାନ୍ତ ବିପ୍ଳବର ଶ୍ରେୟ ଯାଉଛି ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କୁ । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଆଜି ଆଲୋକ ପାଉଛନ୍ତି ଯଦିଚ ସେମାନେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ଆଲୋକ ମଧ୍ୟ ଉପଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷଜ୍ଞତା ହାସଲ କରିଥିବା ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସହଯୋଗ ନାମକ ଏକ ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନ ହେଉଛି ଏହି ଅଂଚଳରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଯାହା ଏହି ଅଂଚଳରେ ବିଗତ ତିନିବର୍ଷ ଧରି ସୌର ଶକ୍ତି ଆଲୋକ ବିତରଣ କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ସରକାରଙ୍କ ଶକ୍ତି ବିଭାଗ ସୌର ପ୍ଲା□ ସବୁ ସ୍ଥାପନ କରି ଗ୍ରାମକୁ ଆଲୋକ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଜଙ୍ଗଲର ଅନେକ ଗ୍ରାମରେ ସୌରଶକ୍ତି ଜରିଆରେ ଷ୍ଟ୍ରିଟ ଲାଇଟ ସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ରହିଛି ।

ରାତ୍ରିରେ ଖାଦ୍ୟ ତିଆରି କରିବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଫାର୍ମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିକରି ଯିବା ପାଇଁ ଖୁବ ମାମୁଲି ମାତ୍ରାରେ ଆଲୋକ

ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁ ଗ୍ରାମରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ବା ବ୍ୟାପକମାତ୍ରାରେ ବିଜୁଳି କାଟ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ଆହ୍ୱାନ ହେଉଛି ସର୍ବାଧିକ । ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ସେବା ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିକୂଳ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଛି । କାରଣ ରାତ୍ରିଭୋଜନ ସମୟରେ ଯଦି ବିଜୁଳ କାଟ ହୁଏ ତାହେଲେ କେହି ଖାଦ୍ୟର ଆନନ୍ଦ ନେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହାହିଁ ହେଉଛି କାରଣ ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଏହି ଅଂଚଳରେ ସୌର ଆଲୋକ ଶସ୍ତାରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି ବୋଲି ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସହଯୋଗକର୍ମୀ ସନ୍ଥ କୁମାର କୁହନ୍ତି ।

ବିଗତ ତିନି ବର୍ଷ ଧରି ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସହଯୋଗ ସଂଗଠନ ମୁଙ୍ଗେଲୀ ଜିଲ୍ଲାର ଲୋରମି ଅଂଚଳ ଓ ବିଳାସପୁର ଜିଲ୍ଲାର କୋଟା ଅଂଚଳର ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ସୌର ଆଲୋକ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇବାରେ ସହାୟତା କରୁଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସୌର ଆଲୋକର ମୂଲ୍ୟ ୫୦୦ ଟଙ୍କା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କର୍ମୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ୨୫୦ ଟଙ୍କା ଏବଂ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ଏହା ୧୦୦ ଟଙ୍କାରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି ।

ସରକାରଙ୍କ ବିଦ୍ୟୁତ ବିଭାଗର ନିଜସ୍ୱ ସୌର ଶକ୍ତି ପ୍ଲା□ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଣ ନ ଥିବା ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ରହିଛି । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା ହେଉଛି ଯେ ବର୍ଷା ଋତୁରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଉପଲବ୍ଧ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଏହା ବନ୍ଦ ରହୁଛି । କ୍ରମାଗତ ଅନେକ ଦିନ ପାଇଁ ଏହା ବନ୍ଦ ରହେ । କିନ୍ତୁ ବର୍ଷର ଏହି ସମୟରେ ହିଁ ଲୋକମାନେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି । ଆଦିବାସୀ ମାନେ ତଳେ ଶୋଇବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ସାପ ବା ବିଛା କାମୁଡାର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ସୌର ଆଲୋକର ଉପଲବ୍ଧତା ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିପଦରୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଉଛି । ସନ୍ଥକୁମାର କୁହନ୍ତି ଆମେ ଯେଉଁ ଆଲୋକ ଦେଉଛୁ ତାହା ଶକ୍ତି ସଂଚୟ କରିଥାଏ । ବ୍ୟାଟେରୀ ଥରେ ଚାର୍ଯ ହୋଇଗଲେ ଏହା ଦୁଇଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଏହି ଆଲୋକ ମେଘ ପାଗରେ ମଧ୍ୟ ଚାର୍ଯ କରାଯାଇପାରେ ।

ଘ□ ସବୁଜ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଚିରେଇଗୁଡା ଗ୍ରାମ । ଏହି ଗ୍ରାମ ଘର ସବୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ କାଠରେ ତିଆରି । ଏହି ଗ୍ରାମର ଅଧିକାଂଶ ଅଧିବାସୀ ହେଉଛନ୍ତି ଓରାମ ଆଦିବାସୀ, 'ମୋ ପାଖରେ ଦୁଇଟି ସୌର ଲାଇଟ ଅଛି ଯେଉଁଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଅଛି । ଏହା ମୋର ପିଲାଙ୍କ ପାଠ ପଢାରେ ସହାୟତା କରୁଛି । ଖାଦ୍ୟ ତିଆରି ବେଳେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସହାୟତା କରୁଛି । ରାତିରେ ଏହା ରାତିରେ ଆମକୁ ଚଲାବୁଲା କରିବା ଏବଂ ଖେତ ଉପରେ ନଜର ରଖିବାରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ । ଆମେ ଅନେକ ସମୟରେ ସୌର ଲାଇଟକୁ ଗଛରେ ଟାଙ୍ଗି ଦେଇ ବନ୍ୟ ଜୀବମାନଙ୍କୁ ଦୂରରେ ରଖି ପାରିଥାନ୍ତି ବୋଲି ସ୍ଥାନୀୟ ଆଦିବାସୀ ଧନିରାମ ଏକ୍କା କୁହନ୍ତି । ସେ ପୁଣି କୁହନ୍ତି ଯେ ଆଗରୁ ଆମକୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କିରୋସିନି ଖାଉଟି ଦୋକାନରୁ ମିଳୁନଥିଲା । ମାସକୁ ଗୋଟିଏ ଲିଟର ମିଳିଥାଏ । ସେ ଥିଲା କଷ୍ଟକର ସମୟ ।

ସରକାରୀ ସୌର ପ୍ଲା□ର ସେବା ମଧ୍ୟ ସନ୍ତୋଷଜନକ ନୁହେଁ କାରଣ ମରାମତି

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୫୨ପୃଷ୍ଠାରେ

ପୃଥିବୀର ଜଳବାୟୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କେନ୍ଦ୍ର ଆ   ାର୍କଟିକା

• ଡକ୍ଟର ବିଷ୍ଣୁଚରଣ ଦାସ

ବିଶ୍ୱର ପ୍ରମୁଖ ପରିବେଶବିତ୍‌ମାନଙ୍କ ମତରେ ଆ   ାର୍କଟିକାକୁ ଏକ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ବିଶ୍ୱ ଉଦ୍ୟାନ ବା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷିତ ଅ   ଳ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରାଯାଉ । ଏହା ମଧ୍ୟକୁ ଭ୍ରମଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଉ ଓ ଏହା କେବଳ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହୁ । ଏବେ ଆ   ାର୍କଟିକାକୁ ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୪୦୦୦ ଭ୍ରମଣକାରୀ ଆସୁଛନ୍ତି। ୧୯୮୯ ମସିହାରେ ଫ୍ରାନ୍ସ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ବିଶ୍ୱଉଦ୍ୟାନ ପରିକଳ୍ପନାକୁ ସମର୍ଥନ ଘୋଷଣା କଲେ ।

ପୃଥିବୀର ସାତୋଟି ମହାଦେଶ ମଧ୍ୟରୁ ଆ□ାର୍କଟିକା ହେଉଛି ଶୀତଳଦେଶ, ଶୁଷ୍କତମ, ପବନଶୀଳ, ବରଫାବୃତ, ଦୁର୍ଗମ ମହାଦେଶ । ଏହି ମହାଦେଶର ୯୮ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ ବରଫାବୃତ । ପୃଥିବୀର ୯୦ ପ୍ରତିଶତ ବରଫ ଓ ୭୦ ପ୍ରତିଶତ ମଧୁର ଜଳ ଏଠାରେ ରହିଛି । ଜାଗତିକ ଜଳବାୟୁ ଓ ସମୁଦ୍ରର ଜଳସ୍ତର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ଆ□ାର୍କଟିକା ମହାଦେଶ ସହାୟତା କରିଥାଏ । ଶୀତଦିନେ ସମୁଦ୍ରର କିଛି ଅଂଶ ବରଫରେ ପରିଣତ ହୋଇ ମହାଦେଶର ଆକାର ଦ୍ୱିଗୁଣିତ କରିଥାଏ । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଦିନେ ଏହାର ଉପରିସ୍ଥ ବରଫ ତରଳିବା ଓ ସଂଲଗ୍ନ ସମୁଦ୍ର ଉପରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବରଫମାନ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବା ଦ୍ୱାରା ଆୟତନ ସଂକୁଚିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଶୀତଳୀକୃତ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ବରଫପିଣ୍ଡ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଅ□ଳରୁ ତାପ ଶୋଷଣକରି, ଥଣ୍ଡାବାୟୁ ଓ ଜଳକୁ ଉ□ରମୁଖୀ କରିଥାଏ ଓ ଏହାର ଶୀତଳ ଜଳ ମହାସାଗରୀୟ ସଂଚାଳନରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ । ସବୁଜଗୃହ ପ୍ରଭାବ ଜନିତ ଜାଗତିକ ଉଷ୍ମତା ଯୋଗୁଁ ଆ□ାର୍କଟିକା ବରଫର ବୃହତ ଅଂଶ ତରଳିଲେ ସମୁଦ୍ର ପ□ନ ହାରାହାରି ୫-୬ ମିଟର ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବାର ଆକଳନ କରାଯାଉଛି ।

ଆ□ାର୍କଟିକା ଉପକୂଳରେ ଥଣ୍ଡା ଜଳରେ ଥିବା ପ୍ରଚୁର ଦ୍ରବିଭୂତ ଅମ୍ଳଜାନ ଓ ନିରବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ, ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବମାନଙ୍କର ପ୍ରଜନନ ପାଇଁ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ସାମୁଦ୍ରିକ ସ୍ରୋତଦ୍ୱାରା ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରୁ ଆନୀତ ପୋଷକ ଓ ଖାଦ୍ୟରେ ଏହି ଜଳରାଶି ଭରପୁର ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପୋଷକ ସାମୁଦ୍ରିକ ଫାଇଟୋପ୍ଲାଙ୍କଟନ୍‌ର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ଯାହାକୁ ଅନେକ ପ୍ରକାର କଠିନ ଖୋଳପାୟୁକ୍ତ ପ୍ରାଣୀ ଖାଦ୍ୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି, ଆହୁରି ଅନେକ ଜୀବଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ଭାବରେ ସହାୟତା କରିଥାନ୍ତି । ଆ□ାର୍କଟିକାରେ ୮୫ ମିଲିୟନ ପେଙ୍ଗୁଇନ୍, ୮୦ ମିଲିୟନ ସାମୁଦ୍ରିକ ପକ୍ଷୀ (ପୃଥିବୀର ସର୍ବାଧିକ ପକ୍ଷୀ ସମାଗମ) ୧୨ ପ୍ରଜାତିର ତିମି, ପୃଥିବୀରେ ସାମୁଦ୍ରିକ

ସିଲ୍‌ମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଓ ୨୦୦ ପ୍ରଜାତିର ମାଛ ଦେଖିବାକୁ ମିଳନ୍ତି ।

ବାର୍ଷିକ ଋତୁ ଚକ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟକୃତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯୋଗୁଁ ଷ୍ଟ୍ରାଟୋମଣ୍ଡଳରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଓଜୋନ୍ ଗ□ ଅଧୀନରେ ମହାଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଅଂଶ ଆସୁଥିବାରୁ ଅତି ବାଇଗଣିରଶ୍ମି ପ୍ରତି ସଂବେଦୀ ଜଳଚର ଜୀବମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାରେ ବିଶେଷ ହ୍ରାସ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି । ମହାଦେଶରେ ଗଚ୍ଛିତ ଥିବା ମୂଲ୍ୟବାନ ଖଣିଜ ସଂପଦ ଉ□ୋଳନ ଓ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ, ଏଠାକାର ବନ୍ୟଜୀବ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନଷ୍ଟ ପାଇଁ ସର୍ବବୃହତ ବିପଦ । ଅନେକ ଭୂତ□ବିତଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ଏହି ମହାଦେଶର ଉପକୂଳ ଜଳରାଶିରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ତୈଳ, ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ, କୋଇଲା, କୋବାଲଟ, କ୍ରୋମିୟମ୍ ଓ ମାଙ୍ଗାନିଜ ରହିଛି । ବାସ୍ତବରେ ଏହି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡିକର ଭୌତିକ ସମ୍ଭାବନା ଓ ଉ□ୋଳନରେ ଆର୍ଥିକ ଲାଭ ବିଷୟରେ କେହି ସଠିକ୍ ଭାବରେ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁନାହାନ୍ତି ।

ଆ□ାର୍କଟିକା ମହାଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅ□ଳ ଓ ଉପକୂଳ ଜଳରାଶି ଉପରେ ସାତୋଟି ଦେଶର ସ□ାଧିକାର ଅମୀମାଂସୀତ ରହିଛି ଓ ୨୬ ଟି ଦେଶ ସେମାନଙ୍କର ୬୯ ଟି ଗବେଷଣାଗାର ସେଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଛନ୍ତି । ମହାଦେଶଟି କିଭଳି ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ ସେ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଚୁକ୍ତିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବାପାଇଁ ସେହି ୨୬ ଟି ଦେଶ ଭୋଟଦେବା ଅଧିକାର ପାଇଛନ୍ତି । ୧୯୫୯ ମସିହାରେ ସ୍ୱୀକୃତିଲାଭ କରିଥିବା ଚୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଏହା ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ମୁକ୍ତ, ନାଭିକୀୟ ଶକ୍ତି ମୁକ୍ତ ଅ□ଳ ତଥା ଜ୍ଞାନ ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସୂଚନା ବିନିମୟରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟମ ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ । ଏବେ ଆ□ାର୍କଟିକା ଚୁକ୍ତିପାଇଁ ୨୬ଟି ଭୋଟଦାନ ଅଧିକାର ପ୍ରାପ୍ତ ଦେଶ ଓ ୧୩ଟି ଭୋଟଦାନ ଅଧିକାର ନଥିବା ଦେଶ ଅଛନ୍ତି ।

୧୯୭୭ ମସିହାରେ ସେହି ୩୯ଟି ଦେଶ ସମୂହ ସମ୍ମତି ପ୍ରକାଶ କଲେ ଯେ ଆ□ାର୍କଟିକାର କୌଣସି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ବିକାଶ ଓ ଆବିଷ୍କାର ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖାଯିବ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ ରାଜିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ନ ହୋଇଛି । ଛଅ ବର୍ଷର ଆଲୋଚନା ଓ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ପରେ ୧୯୮୮ରେ ୨୬ଟି ଭୋଟଦାନ ଅଧିକାରପ୍ରାପ୍ତ ଦେଶ କନ୍‌ଭେନ୍‌ସନ୍ ଅନ୍ ରେଗୁଲେସନ ଅଫ୍ ଆ□ାର୍କଟିକା ମିନେରାଲ ରିସୋର୍ସେସ୍ ଶୀର୍ଷକ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ରାଜିନାମାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗରୂପ ପ୍ରଦାନ କଲେ । କେତେକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ବିକାଶ ପାଇଁ ଏଥିରେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱର ପ୍ରମୁଖ ପରିବେଶବିତ୍‌ମାନଙ୍କ ମତରେ ଆ□ାର୍କଟିକାକୁ ଏକ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ବିଶ୍ୱ ଉଦ୍ୟାନ ବା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷିତ ଅ□ଳ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରାଯାଉ । ଏହା ମଧ୍ୟକୁ ଭ୍ରମଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଉ ଓ ଏହା କେବଳ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହୁ । ଏବେ ଆ□ାର୍କଟିକାକୁ ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୪୦୦୦ ଭ୍ରମଣକାରୀ ଆସୁଛନ୍ତି। ୧୯୮୯ ମସିହାରେ ଫ୍ରାନ୍ସ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ବିଶ୍ୱଉଦ୍ୟାନ ପରିକଳ୍ପନାକୁ ସମର୍ଥନ ଘୋଷଣା କଲେ । ଅନ୍ୟ ଦେଶ ସମୂହ ଯଥା- ଗ୍ରେଟ ବ୍ରିଟେନ୍, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ଜର୍ମାନୀ, ଜାପାନ ଇତ୍ୟାଦି ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବିକାଶ ଉପରେ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ନିଷେଧକୁ ବିରୋଧ କଲେ । ୧୯୯୧ ମସିହାରେ ଆ□ାର୍କଟିକା ସହ ସଂପର୍କିତ ୩୯ ଦେଶ, ସେଠାରେ ୫୦ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଖଣିଖନନ ନିଷେଧକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଲେ ଓ ସମୟ ଅବଧି ଶେଷରେ ଏହି ଚୁକ୍ତି ଉଚ୍ଛେଦ ପାଇଁ ୨୬ ଦେଶର ସମ୍ମତି ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଲା ।

ବିଶ୍ୱର ମଧୁର ଜଳଭଣ୍ଡାର, ପ୍ରାକୃତିକ ଖଣିଜ ସଂପଦରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, ଜନ ବିରଳ ମହାଦେଶ ଆ□ାର୍କଟିକା ତାର ଭୌଗୋଳିକ ସ୍ଥିତି ପାଇଁ ସମୁଦ୍ର ଜଳପ□ନ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ସହ, ସାମୁଦ୍ରିକ ଜଳର ତାପମାତ୍ରା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ । ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ପୃଥିବୀରେ ଜାଗତିକ ଉଷ୍ଣତା ସର୍ବତ୍ର ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି । ଆ□ାର୍କଟିକାରେ ବରଫ ରୂପରେ ବନ୍ଦି ଥିବା ମଧୁର ଜଳ କ୍ଷୟ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଦେଖା ଦେଇଛି । ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କର ଆ□ାର୍କଟିକା ଅଭିଯାନ ଓ ଏହାର ଖଣିଜ ସଂପଦ ପ୍ରତି ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ତଥା ବି□ଶାଳୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ଭ୍ରମଣ ସଉକ, ଏହାର ସ୍ଥିରତା ପ୍ରତି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଛି । ବିଶ୍ୱର ଜଳବାୟୁରେ ସ୍ଥିରତା ରକ୍ଷା କରିବାରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ବହନ କରୁଥିବା ଆ□ାର୍କଟିକା ମହାଦେଶ ପ୍ରତି ଆଚରଣରେ ଶୃଙ୍ଖଳା ଭଙ୍ଗକଲେ ପୃଥିବୀ ଜଳାର୍ଣ୍ଣବ ହେବା ସହିତ ମହାପ୍ରଳୟ ସଂଘଟିତ ହେବ । ତେଣୁ ଆ□ାର୍କଟିକାକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ବିଶ୍ୱବାସୀ ସଂଯମତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ନିହାତି ଦରକାର । ■■

* ଅଧ୍ୟାପକ ରସାୟନ ବିଭାଗ, ଏନ୍.ସି. ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଯାଜପୁର-୧

ପୃଷ୍ଠା୪୭ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ପଢ଼ିଥିଲେ । ଏଥିରେ ରାଜ୍ୟପାଳ ମହୋଦୟ ଏଭଳି ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ସେ ଛାତ୍ରବୃ□ ସହିତ ସେହି ଅଂଚଳର ଗୋଟିଏ ଭଲ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଭ□ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରଥମ ଦିବସଟିକୁ ମନେ ପକାଇ ସେ କୁହନ୍ତି ଶିକ୍ଷକ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀକୁ ନେଇ ଜଣେ କବି ଭାବରେ ମୋର ପରିଚୟ ଦେଉଥିଲେ । ଶେଷରେ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ମୋ ସହ ସାମିଲ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଆମେ ସବୁ ସାଙ୍ଗ ହୋଇଥିଲୁ । ଖାଇବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଚିନ୍ତାଧାରା/ମନୋଭାବ ସବୁ କିଛି ଆମେ ବା□ଥିଲୁ । ଛୁଟି ଦିନରେ ଆମେ ତିନିଜଣ ସ୍କୁଟି ଭଡାରେ ନେଇ ସହରରେ ବୁଲୁଥିଲୁ ।

ସାଜିଦ ୫ ବର୍ଷ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆନନ୍ଦରେ କଟିବା ପରେ ପୁଣି ନୂତନ ସମସ୍ୟା ଆସିଥିଲା । ତାଙ୍କ ପରିବାରର ଘରଟି ଜମିଦାରେ ଦଖଲ ଉଚ୍ଛେଦ ଅଭିଯାନ ସମୟରେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା । ସେମାନେ ୧୫ କିଲୋମିଟର ଦୂର ଜଣେ ସଂପର୍କୀୟଙ୍କ ଘରେ ଯାଇଥିଲେ । ସଡକ ସଂଯୋଗ ଅତି ଖରାପ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ସାଜିଦ ସକାଳେ ୫ଟାରେ ଘରୁ ବାହାରୁଥିଲେ ଏବଂ ସଂଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଘରକୁ ଫେରୁଥିଲେ । ସ୍କୁଲରେ ଗୋଟିଏ ଛାତ୍ରାବାସ ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ଏହାର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅର୍ଥ ନ ଥିଲା । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସହାୟତା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ମିଳିଯାଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ କଂପାନୀର ପ୍ରତିନିଧି ଇଗ୍ନାଇଟ ପୁରସ୍କାର ବିଜେତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଗୋଟିଏ ଅନଲାଇନ ଆଲେଖ ଦେଖିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ସାଜିଦଙ୍କ ମେସିନ ସଂପର୍କରେ ଲେଖାଯାଇଥିଲା । ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବା ସକାଶେ ଏନ୍.ଆଇ.ଏଫ୍.କୁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ସାଜିଦଙ୍କ ଉଦ୍ଭାବନରେ ଏଭଳି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ହଷ୍ଟେଲ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲେ ତଥା ତାଙ୍କୁ ଏକ କଂପ୍ୟୁଟର ଉପହାର ଦେଇଥିଲେ ।

ହଷ୍ଟେଲରେ ରହିବା ସାଜିଦଙ୍କ ପାଇଁ ଅନେକ ସୁବିଧା ଆଣିଥିଲା । କେବଳ ଛୁଟି ଦିନମାନଙ୍କରେ ସେ ଘରକୁ ଯାଉଥିଲେ । ସେ ଘରେ ମାଆଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟ ଭାରି ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ ତଥା ଗ୍ରାମରେ 'ପିଠୁ' ଖେଳ ଖେଳୁଥିଲେ ।

ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହ ନ ଖେଳିବା ସମୟରେ ସେ ମୈଥିଳୀ ସରଣଙ୍କ କବିତା ସବୁ ପଢୁଥିଲେ । କବିତା ଜରିଆରେ ନିଜର ଭାବ ବିନିମୟ କରିବା ସେ ସରଣଙ୍କ ଲେଖାରୁ ହିଁ ଶିଖିଥିଲେ । ଏହା ୨୦୧୧ ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ରା□ଠାରେ ଆୟୋଜିତ ୨୭ ତମ ଶୋଧ ଯାତ୍ରାରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଠାରେ ସେ ସର୍ବ କନିଷ୍ଠ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣକାରୀ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ସେ ନିଜର ବକ୍ତବ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ରଖିଥିଲେ ।

ସାଜିଦ ଗବିତ ଯେ ଇଗନାଇଟ ଯୋଗୁଁ ସେ ସ୍କୁଲରେ ଜଣେ ଛୋଟ ସେଲିବ୍ରିଟି ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହକୁ କବିତା ସହ ମିଳାଇ ସେ ଡଃ କାଲମଙ୍କ ଭଳି ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ହେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ସମସ୍ୟା ପାଇଁ ସମାଧାନ ଖୋଜିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପରବ□ୀ ପ୍ରକଳ୍ପ ହେଉଛି ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବାଲି ଉଠାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଧାନ ଖୋଜିବା, ତାଙ୍କ ପିତା ଗର୍ବର ସହ କୁହନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କର ଶିଶୁ କବି ଜଣେ ବାଳ ବୈଜ୍ଞାନିକ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ପୁଅ ଯେ ବହୁତ ବଡ କିଛି କରିବ ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ତାଙ୍କର ଅଛି । ■■

ପୃଷ୍ଠା୪୯ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ଅଭାବରୁ ଏହା ଅନେକ ସମୟରେ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ରହିଥାଏ । ଜନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସହଯୋଗ ଏକ ବର୍ଷର ଗ୍ୟାରେ□ ସହ ଏହି କଂପାନି ମୁମ୍ବାଇ ଆଧାରିତ କଂପାନିଠାରୁ କିଣି ନେଇଥିଲା । ବର୍ଷ ଭିତରେ ଖରାପ ହେଲେ କଂପାନି ଏହାକୁ ମରାମତି କରୁଥିଲା ବା ବଦଳାଉ ଥିଲା । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆମେ ଜଣେ ମେକାନିକକୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ଯେ ତାହାକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବରେ ମରାମତି କରିପାରିବ ବୋଲି କୁହନ୍ତି ସନ୍ତରାମ ବାସ୍ତବରେ ଗ୍ରାମର ଗରିବମାନେ ଏହି ନୂତନ ପରିବେଶ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପ୍ରତି ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ତଥା ଦୁନିଆର ଭବିଷ୍ୟତ ଉଜ୍ଜଳ ଏହା ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରେ

ପୃଷ୍ଠା୩୧ର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ପ୍ରଚଳନ କରିବା ପାଇଁ ସାତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଯୋଜନା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏଥିରେ ଆଦୌ ପ୍ରଗତି ହୋଇ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳପଥର ନିର୍ମାଣ ମଧ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ । ଭାରତରେ ଛଅଟି ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଳପଥର ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି । ଏହା ସାରଣୀ-୩ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ଭାରତୀୟ ରେଳ ଓ ଫ୍ରାନ୍ସର ଏସ୍.ଏନ୍.ସି.ଏଫ୍. କଂପାନୀ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ରାଜିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ମୁମ୍ବାଇଠାରୁ ଅହମ୍ମଦାବାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେଳପଥକୁ ଫ୍ରାନ୍ସ କଂପାନୀ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଏଥିରେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଗୁଜରାଟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ନେବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ଅଛନ୍ତି । ■■

* ଡେପୁଟି ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର, ପି.ପି. ଏଣ୍ଡ ଇ.ଇ. ସେକସନ୍ ମେକନ, ରା□-୮୩୪୦୦୨